

UNIVERZITA KARLOVA

Právnická fakulta

Mgr. Veronika Hamrová

**Společné jmění manželů v exekučním řízení
a oddlužení manželů**

Rigorózní práce

Pověřený akademický pracovník: doc. JUDr. Dita Frintová, Ph.D.

Tematický okruh: Občanské právo procesní

Datum vypracování práce (uzavření rukopisu): 29. 6. 2024

Prohlašuji, že jsem předkládanou rigorózní práci vypracovala samostatně, že všechny použité zdroje byly řádně uvedeny a že práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Dále prohlašuji, že vlastní text této práce včetně poznámek pod čarou má 188 243 znaků včetně mezer.

Mgr. Veronika Hamrová
rigorozantka

V Praze dne 29. 6. 2024

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala vedoucí mé rigorózní práce doc. JUDr. Frintové, Ph.D. za vedení této práce, za její vstřícnost a ochotu, kterou mi při konzultacích spojených s touto prací věnovala. Dále bych ráda poděkovala svému manželovi a rovněž rodičům za podporu při psaní této rigorózní práce.

Obsah

Úvod	1
1. Společné jmění manželů	4
2. Režimy společného jmění manželů	8
2.1. Zákonný režim společného jmění manželů	9
2.1.1. Aktiva společného jmění manželů	9
2.1.2. Pasiva (dluhy) společného jmění manželů	12
2.2. Smluvený režim společného jmění manželů	18
2.3. Režim založený rozhodnutím soudu	23
3. Společné jmění manželů a jeho exekuční postih	27
3.1. Základní charakteristika exekučního řízení.....	27
3.2. Účastníci exekučního řízení	30
3.3. Exekuční postih společného jmění	33
4. Možnosti obrany manžela povinného v exekučním řízení	40
4.1. Návrh na částečné zastavení exekuce.....	40
4.2. Vyškrtnutí věci ze soupisu	43
4.3. Žaloba na vyloučení věci (obrana manžela povinného do 30. 6. 2015)	45
5. Společné oddlužení manželů	49
5.1. Základní charakteristika insolvenčního řízení.....	49
5.2. Vztah exekučního a insolvenčního řízení.....	57
5.3. Společné oddlužení manželů	60
5.3.1. Návrh na povolení oddlužení	62
5.3.2. Postavení manželů při podání společného návrhu na povolení oddlužení	65
5.3.3. Oddlužení ve vztahu ke společnému jmění manželů	67
a) Společný návrh na povolení oddlužení	67
b) Schválení oddlužení zpeněžením majetkové podstaty na návrh jednoho z manželů ...	69
c) Schválení oddlužení plněním splátkového kalendáře se zpeněžením majetkové podstaty na návrh jednoho z manželů	71
Závěr	74
Seznam zkratk	77
Seznam použitých zdrojů	79
Abstrakt	84

Klíčová slova	85
Abstract	86

Úvod

Jedním z nejvýznamnějších právních následků uzavření manželství je ve většině případů vznik společného jmění manželů. Společné jmění manželů představuje bez pochyby problematiku značně rozsáhlou a složitou, kdy tak nelze očekávat, že lidé uzavírající manželství mají veškeré nadto odborné znalosti o dané problematice. Přestože povědomí manželů či snoubenců o možnostech úpravy režimu společného jmění manželů stoupá, stále existují snoubenci a manželé, kteří v okamžiku uzavření manželství nemají ani základní povědomí o existenci institutu společného jmění manželů, natož o případné odpovědnosti za dluhy svého manžela.

V této souvislosti je však nutné zmínit, že ze statistiky¹ předmanželských a manželských smluv vedené Notářskou komorou České republiky vyplývá, že zájem o uzavření těchto smluv každoročně roste. V roce 2014 bylo uzavřeno celkem 7 612 smluv o manželském majetkovém režimu, oproti tomu v roce 2021 bylo takových smluv uzavřeno již 10 754. Ze statistiky Českého statistického úřadu² vyplývá, že na území České republiky bylo uzavřeno 45 415 sňatků v roce 2020 a 48 268 v roce 2023. První pokles počtu uzavřených smluv o manželském majetkovém režimu od roku 2014 byl zaznamenán právě v roce 2020, kdy se pravděpodobně jednalo o důsledek pandemie onemocnění COVID-19, kvůli které lidé často rušili plánované svatby. Lehký pokles zaznamenávají statistiky Notářské komory ČR také v roce 2022, kdy činil celkový počet uzavřených smluv 9 712, přičemž zde není důvod poklesu zcela jasný. S ohledem na uvedené lze v obecné rovině uvést, že povědomí snoubenců či manželů o možnosti uzavření smlouvy o manželském majetkovém režimu, tedy o úpravě režimu společného jmění manželů, stoupá.

Oproti tomu počet fyzických osob v exekuci od roku 2021 klesá. Zatímco v roce 2021 mělo v České republice dle statistik Exekutorské komory ČR³ exekuci celkem 4 426 812 fyzických osob, v roce 2022 to bylo zhruba 4 030 000 fyzických osob a ke dni 1. 6. 2024 je to „pouze“ 3 784 849 fyzických osob. Od roku 2017 klesá na území ČR rovněž počet povinných fyzických osob v exekuci, kdy se jich v exekuci ke dni 1. 6. 2024 nachází 634 051. Z uvedeného vyplývá,

---

¹ Statistika Notářské komory ČR o počtu uzavřených manželských smluv od roku 2014 do roku 2022, dostupná na vyžádání u Notářské komory ČR

² ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, Sňatky a rozvody. *Czso.cz* [online]. [cit. 2024-06-03]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/stoletistatistiky/snatky-a-rozvody>

³ EXEKUTORSKÁ KOMORA ČESKÉ REPUBLIKY. Statistika. *Ekcr.cz* [online]. © 2009–2024. [cit. 2024-06-01]. Dostupné z: <https://statistiky.ekcr.info/statistiky>

že proti některým fyzickým osobám je vedena více než jedna exekuce. Současně se v České republice ke dni 31. 5. 2024 dle statistik⁴ nachází 98 451 osob v oddlužení. V květnu 2024 bylo podáno 1 857 nových návrhů na povolení oddlužení, přičemž schválených návrhů bylo za měsíce květen 2024 necelých 1 500. Pro úplnost nutno uvést, že počet podaných návrhů na povolení oddlužení od roku 2019 klesá.⁵

Cílem této práce je poskytnout základní informace o hmotněprávním institutu společného jmění manželů s přiblížením jednotlivých režimů společného jmění manželů, rozebrat odpovědnost manželů za dluhy a s tím související možný postih společného jmění manželů v rámci exekučního řízení, uvést možnosti obrany manžela povinného v exekučním řízení a nastínit případné řešení dluhů ve formě institutu společného oddlužení manželů, a to za pomoci deskriptivní, analytické a historické metody.

Rigorózní práce bude strukturována do pěti kapitol a souvisejících podkapitol. První a druhá kapitola budou společně věnovány hmotněprávnímu institutu společného jmění manželů. Zatímco první kapitola definuje pojem společného jmění manželů a uvádí výsledky vlastního výzkumu, druhá kapitola rozebere jednotlivé režimy společného jmění manželů a jejich výhody či nevýhody. V rámci druhé kapitoly bude rozebrána hmotněprávní problematika odpovědnosti manželů za dluhy ve vztahu ke společnému jmění manželů a současně bude uvedeno, které dluhy (ne)spadají do společného jmění manželů dle aktuálně platného právního stavu.

Ve třetí kapitole bude nejprve charakterizováno exekuční řízení a budou rozebráni jednotliví účastníci tohoto řízení. Dále se tato kapitola zaměří na možný postih společného jmění manželů v rámci exekučního řízení. Kapitola poskytne rozbor právní úpravy postihování majetku a majetkových hodnot povinného nacházejících se ve společném jmění manželů a majetkových hodnot manžela povinného v exekučním řízení. Kapitola rovněž zhodnotí vliv změn manželského majetkového režimu, zejména na základě uzavření smlouvy o manželském majetkovém režimu.

Kapitola čtvrtá v návaznosti na kapitolu předchozí uvede a blíže přiblíží jednotlivé možnosti obrany manžela povinného v exekučním řízení vůči nesprávnému postižení majetku

---

⁴ INSTITUTE PREVENCE A ŘEŠENÍ ODDLUŽENÍ. Statistiky oddlužení. *Institut-predluzeni.cz* [online]. © 2024. [cit. 2024-06-03]. Dostupné z: <https://www.institut-predluzeni.cz/mapy-a-statistiky/oddluzeni/>

⁵ Ibid.

ve společném jmění povinného a jeho manžela a majetkových hodnot manžela povinného. Tato kapitola nabídne rozbor možností manžela povinného nejen dle aktuálně platné právní úpravy, ale uvede rovněž možnosti, které měl manžel povinného před účinností novely provedené zákonem č. 139/2015 Sb.

Rigorózní práce bude uzavřena samostatnou kapitolou z oblasti insolvenčního práva. Kapitola pátá nejprve představí základní charakteristiku insolvenčního řízení a definuje jeho vztah s řízením exekucím. Přestože jsou insolvenční a exekuční řízení dvě samostatná, oddělená řízení, může insolvenční řízení pro osoby (manžele) představovat řešení exekucí vedených proti jednomu či oběma z manželů. Kapitola se bude dále zabývat institutem společného oddlužení manželů, který byl zaveden zákonem č. 294/2013 Sb., novelou zákona č. 182/2006 Sb., s účinností ke dni 1. 1. 2014. Účelem insolvenčního řízení obecně je ochrana zájmů věřitelů, tedy zajištění co nejvyššího a spravedlivého uspokojení pohledávek věřitelů, a současně ochrana dlužníka ve smyslu řešení jeho úpadku. Institut společného oddlužení manželů představuje v rámci insolvenčního práva efektivní řešení společných dluhů, současně poskytuje snížení administrativních nákladů insolvenčního řízení a posiluje princip společné odpovědnosti manželů za dluhy.

Text rigorózní práce vychází z právní úpravy platné a účinné ke dni 29. 6. 2024.

1. Společné jmění manželů

Společné jmění manželů je pojem, který byl zaveden zákonem č. 91/1998 Sb., kterým se mění a doplňuje zákon č. 94/1963 Sb., o rodině, ve znění pozdějších předpisů, a o změně a doplnění dalších zákonů, a to s účinností od 1. 8. 1998. Společné jmění manželů (dále také „SJM“) tak nahradilo dosavadní institut bezpodílového spoluvlastnictví manželů.

Do 31. 12. 2013, za účinnosti zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník (dále také „ObčZ 1964“), bylo společné jmění manželů upraveno v rámci úpravy věcných práv, konkrétně v části druhé, hlavě druhé nazvané *Spoluvlastnictví a společné jmění*. Oproti tomu zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále také „ObčZ“) upravuje v části druhé, hlavě první, díle čtvrtém, oddíle druhém manželské majetkové právo, jehož součástí je mimo jiné právě i institut společného jmění manželů (§ 708–753 ObčZ).⁶

Přestože aktuálně platné manželské majetkové právo, zejména pak úprava společného jmění manželů, představuje dle důvodové zprávy⁷ soubor právních ustanovení týkajících se majetkových poměrů manželů v tom nejširším slova smyslu, nelze říci, že by společné jmění manželů představovalo výlučnou úpravu majetkových práv a povinností, které mezi manžely vznikají. V rámci oddílu druhého ObčZ nazvaného *Manželské majetkové právo* můžeme nalézt také úpravu některých ustanovení o bydlení manželů (§ 743–750 ObčZ) a zvláštních ustanovení proti domácímu násilí (§ 751–753 ObčZ). Některé instituty manželského majetkového práva, např. vyživovací povinnost mezi manžely či rodinný závod, jsou pak upraveny v části druhé ObčZ, tedy v rámci práva rodinného, avšak mimo oddíl upravující manželské majetkové právo. „*Mimo rámeček rodinného práva má již tradičně zásadní význam úprava dědického práva v tom rozsahu, ve kterém je upraveno postavení pozůstalého manžela. Jinou úpravu majetkových vztahů navázanou na poměr mezi manžely můžeme nalézt v rámci úpravy náhrady majetkové a nemajetkové újmy (např. § 2959 ObčZ).*“⁸

Jak již bylo výše uvedeno, společné jmění manželů nepředstavuje výlučnou úpravu majetkových práv a povinností, které mezi manžely vznikají. Zařazením úpravy SJM do části druhé ObčZ, upravující rodinné právo, však došlo k posílení vztahu SJM s ostatními

---

⁶ PSUTKA, Jindřich. *Společné jmění manželů*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015. s. 1. ISBN 978-80-7400-565-7.

⁷ Důvodová zpráva k zákonu č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

⁸ PSUTKA, op. cit., s. 4.

majetkovými instituty práva rodinného. Majetkové společenství manželů představuje zvláštní druh společenství. Společenství obecně upravuje ObčZ v ustanovení § 1236 a následujících, přičemž pravidla upravující správu SJM, představují *lex specialis* vůči této obecné úpravě společenství.⁹

Společné jmění manželů definuje ObčZ v ustanovení § 708 odst. 1 v následujícím znění:

„To, co manželům náleží, má majetkovou hodnotu a není vyloučeno z právních poměrů, je součástí společného jmění manželů. To neplatí, zanikne-li společné jmění za trvání manželství na základě zákona.“

Pro vznik SJM je důležitým okamžikem uzavření manželství, neboť společné jmění manželů může vzniknout a existovat pouze mezi manžely. Společné jmění manželů tedy *a contrario* nevzniká mezi registrovanými partnery. Zpravidla uzavřením manželství vzniká společné jmění manželů v zákonném režimu, byť třeba zatím jen jako prázdná množina majetkových hodnot, ledaže již dříve došlo anebo dojde k nějaké modifikaci,¹⁰ která zákonný režim změní.¹¹ Vznik a zejména pak existence SJM nejsou podmíněny společným bydlením manželů, ani věrností mezi manžely či vzájemnou úctou.

V souladu s ustanovením § 495 ObčZ je jmění definováno jako soubor majetku a dluhů určité osoby. Majetkem se pak rozumí souhrn všeho, co osobě patří. Vzhledem k tomu, že jmění představuje soubor majetku a dluhů, může mít jmění oproti majetku, i zápornou peněžní hodnotu, z čehož je nutné vycházet i v rámci vymezení SJM. Společné jmění manželů tak nepředstavuje pouze vztah manželů k majetku, ale i k dluhům.¹²

Důležitým znakem SJM je kromě možnosti vzniku pouze mezi manžely také rovnost manželů. Rovnost manželů zakotvuje ustanovení § 687 ObčZ. Rovnost je dána zejména tím, že oproti spoluvlastnictví manželé nemají rozsah práv a povinností k SJM vymezený určeným podílem. V případě SJM jsou podíly označovány jako *tzv. latentní*. To znamená, že podíly „vznikají“ až v okamžiku vypořádání SJM, přičemž při uplatnění § 742 odst. 1 písm. a) ObčZ jsou podíly

---

⁹ ZUKLÍNOVÁ, Michaela. DVOŘÁK, Jan. ŠVESTKA, Jiří. a kol.: *Občanské právo hmotné. Svazek 2. Díl druhý: Rodinné právo*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2016, s. 53. ISBN 978-80-7478-937-3.

¹⁰ Blíže k modifikaci společného jmění manželů viz podkapitola 2.2. a 2.3. této práce.

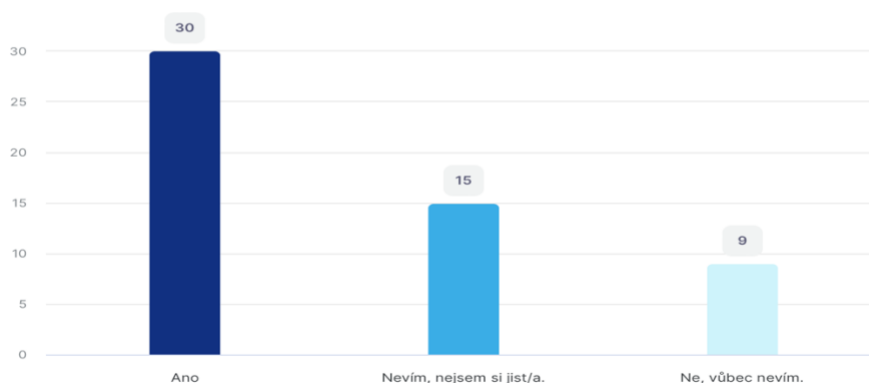
¹¹ ZUKLÍNOVÁ, DVOŘÁK, ŠVESTKA a kol., op. cit., s. 51.

¹² LAVICKÝ, Petr. a kol.: *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1–654). Komentář*. 2. vydání. [systém Beck-online]. Praha: C. H. Beck, 2022, s. 1524–1527; P. KOUKAL. Dostupné v systému Beck-online. ISBN 978-80-7400-852-8.

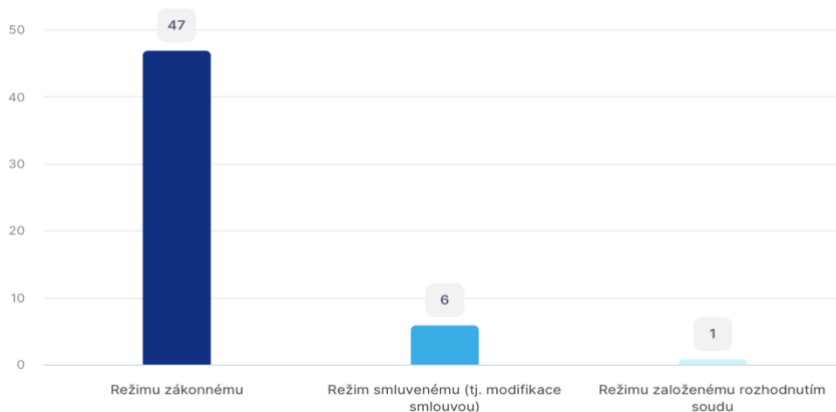
obou manželů na vypořádávaném jmění stejné. V této souvislosti je nutné zmínit, že rovnost, která vyplývá z bezpodílového spoluvlastnictví, nelze smluvně upravit. Tedy pokud by manželé měli rozšířený rozsah SJM o věci nabyté darem, není možné určit, že jeden z manželů bude mít na těchto věcech jinak velký podíl. Odlišné postavení manželů se samozřejmě může projevit v užívání těchto věcí, případně při jejich správě, která může být svěřena i jednomu z manželů. V takovém případě dochází k modifikaci výkonu práv, jež jsou spjata s majetkovou podstatou SJM, nikoliv však k vymezení podílů manželů na SJM.

Jak již bylo zmíněno v úvodu této práce, počet uzavřených smluv o manželském majetkovém režimu každoročně stoupá. Z dat vlastního výzkumu, který probíhal formou anonymního dotazníku v období od 20. 5. 2024 do 10. 6. 2024 a kterého se zúčastnilo celkem 54 respondentů, však lze dovodit, že mezi manžely stále převládá společné jmění manželů podléhající zákonnému režimu. Z odpovědí šesti osob, jejichž SJM podléhá režimu smluvenému, je nejčastěji uváděným důvodem pro tuto úpravu podnikání jednoho z manželů, tj. snaha o ochranu před dluhy z podnikání jednoho z manželů. Pozitivním je, že z uvedeného počtu osob jsou většinou z nich možnosti úpravy společného jmění manželů známy, kdy pouze devět osob uvedlo, že vůbec neví, jaké existují možnosti modifikace SJM. Byť však většina respondentů uvedla, že jim jsou možnosti úpravy SJM známy, jejich vědomosti budou dle mého názoru pouze všeobecné. Domnívám se, že by bylo vhodné zvýšit povědomí lidí o obsahu SJM a možnostech jeho úpravy, přičemž by to pak zcela nepochybně vedlo k dalšímu navýšení počtu uzavřených smluv o manželském majetkovém režimu.

5. Jsou Vám známy možné úpravy společného jmění manželů?

6. Vaše společné jmění manželů podléhá

Zdroj: Vlastní anonymní výzkum probíhající prostřednictvím <https://www.surveymonkey.com/cs/> v období od 20. 5. 2024 do 10. 6. 2024.

Obecně lze říci, že dokud vztah mezi manžely není nikterak narušený, nepřináší manželské majetkové právo zpravidla žádné větší právní komplikace. Manželé si majetková plnění poskytují dobrovolně a není zjišťováno, případně zaznamenáváno, jakým způsobem ten který z manželů přispívá na potřeby rodiny a potřeby rodinné domácnosti, jak osobně pečuje o rodinu (§ 690 ObčZ), není zkoumáno plnění vyživovací povinnosti mezi manžely (§ 697 ObčZ) ani rozsah obvyklého vybavení rodinné domácnosti (§ 698 ObčZ).¹³ Manželské majetkové právo se stává problematickým zejména při rozvodu manželství, a to v souvislosti s vypořádáním společného jmění manželů, zejména pak při existenci zákonného režimu SJM.

---

¹³ PSUTKA, op. cit., s. 5.

2. Režimy společného jmění manželů

Za účinnosti zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, představoval hlavní a jediný režim společného jmění manželů režim zákonný, přičemž za určitých podmínek tento zákon připouštěl modifikaci zákonného režimu smlouvou, případně rozhodnutím soudu.

Nyní v souladu s ustanovením § 708 odst. 2 ObčZ podléhá společné jmění manželů třem režimům, které tvoří základ platné právní úpravy. Jedná se o režim zákonný, režim smluvený a režim založený rozhodnutím soudu. Na jedné straně tak stojí režim zákonný a na straně druhé režimy modifikované, tedy režim smluvený a režim stanovený rozhodnutím soudu. Všechny tři zmíněné majetkové režimy jsou postaveny sobě na roveň. To znamená, že modifikované režimy jsou zásadně shodně důležité a zejména ve vztahu ke třetím osobám mají shodné právní důsledky.¹⁴

Z výše uvedeného vyplývá, že režim zákonný představuje režim *obecný*, který platí vždy, není-li nastolen režim smluvený či režim založený rozhodnutím soudu. Současně pak platí, že zákonný režim lze smlouvou, případně rozhodnutím soudu, doplnit, změnit či úplně vyloučit. Jsou-li zřízeny modifikované režimy společného jmění manželů, pak mají před režimem zákonným vždy přednost.

Ustanovení § 708 odst. 1 ObčZ uvádí obecná pravidla pro určení toho, co představuje součást SJM. Součástí společného jmění manželů je to, co manželům náleží, má majetkovou hodnotu a není vyloučeno z právních poměrů, přičemž tato pravidla platí pro všechny režimy společného jmění manželů a podmínky musí být splněny kumulativně. Obecně patří do SJM aktiva a pasiva, přičemž součásti společného jmění manželů ve smluveném režimu nebo režimu založeném rozhodnutím soudu, mohou být upraveny odlišně. Zpravidla bývá rozsah modifikovaných režimů SJM stanoven jako odlišnost od vymezení rozsahu zákonného režimu SJM.

V této souvislosti je nutné zmínit, že pokud však SJM zanikne za trvání manželství na základě zákona, uvedené vymezení obsahu SJM neplatí. Jedná se například o prohlášení konkursu na majetek dlužníka (jednoho z manželů), čímž dochází k zániku SJM. Dále SJM na základě

---

¹⁴ Ibid., s. 7.

zákona zaniká okamžikem schválení oddlužení zpeněžením majetkové podstaty v případě, kdy není oddlužení povoleno na základě společného návrhu manželů nebo uložením trestu propadnutí majetku jednomu z manželů, případně oběma, za trvání manželství, smluvním vyhrazením vzniku SJM k okamžiku zániku manželství či smlouvou mezi manžely o režimu oddělených jmění. Manželství v takových případech nadále trvá, avšak SJM neexistuje.

2.1. Zákonný režim společného jmění manželů

Zákonný režim společného jmění manželů upravuje ObčZ v ustanovení § 709–715: „*Zákonný režim společného jmění manželů je režimem obecným. Práva a povinnosti manželů se jím budou řídit vždy, nebude-li sjednáno něco odlišného smlouvou manželů nebo snoubenců, popřípadě nedojde-li ke změně na základě rozhodnutí.*“¹⁵

V souvislosti se zákonným režimem SJM je nutné zmínit, že často bývá úprava zákonného režimu zbylými dvěma režimy, tj. smluveným a založeným na rozhodnutí soudu, zpravidla modifikována v určitém rozsahu, kdy se ostatní práva a povinnosti manželů i nadále řídí úpravou stanovenou pro zákonný režim SJM.¹⁶ Součástí SJM jsou aktiva (§ 709 ObčZ) a pasiva (§ 710 ObčZ), která představují základní vymezení součástí společného jmění manželů v zákonném režimu.

2.1.1. Aktiva společného jmění manželů

Ustanovení § 709 ObčZ podává jak pozitivní, tak negativní vymezení součástí společného jmění manželů. Součástí SJM v zákonném režimu je v souladu s ustanovením § 709 odst. 1 ObčZ to, čeho nabyl jeden z manželů nebo čeho nabyli oba manželé společně za trvání manželství. Občanský zákoník v souvislosti s pozitivním vymezením upravuje zvláště některé případy nabytí aktiv do SJM. Jedná se o zisky z výlučného majetku a podíl manžela v obchodní společnosti či družstvu.

Dle § 709 odst. 2 ObčZ je součástí SJM zisk z toho, co náleží výhradně jednomu z manželů. Ziskem se v této souvislosti rozumí výnos po odečtení nákladů, které musí manžel vynaložit na zachování, údržbu či správu svého výlučného majetku. „*Výlučným majetkem, z něhož*

---

¹⁵ Ibid., s. 18.

¹⁶ Ibid.

*plynou výnosy, mohou být věci movité i nemovité. Typicky se bude jednat například o nájemné plynoucí z nájmu výlučně vlastněného bytu, stavby či pozemku. Přírůstkem budou například i úroky z výlučných peněz, dividendy z výlučně vlastněných akcií atp.*¹⁷ S ohledem na skutečnost, že mezi manžely nebývá vedeno účetnictví a nebývá stanoveno účetní období, může v praxi docházet k celé řadě problémů, přičemž v mnoha případech bude výše zisku spadající do SJM zjišťována až k okamžiku jeho vypořádání.

Druhým zvláštním případem aktiv nabývaných do společného jmění manželů je podíl manžela v obchodní společnosti nebo družstvu. „*Specifická povaha podílu jako součásti společného jmění se projevuje v tom, že jsou s ním spojena práva a povinnosti plynoucí z účasti v právnické osobě a současně v různém rozsahu a podobě obvykle i rizika spjatá s podnikatelskou činností.*“¹⁸ Dle § 709 odst. 3 ObčZ je součástí společného jmění také podíl manžela v obchodní společnosti nebo družstvu, stal-li se manžel v době trvání manželství společníkem obchodní společnosti nebo členem družstva. Pokud však jeden z manželů nabyl podíl způsobem dle § 709 odst. 1 ObčZ, jenž zakládá jeho výlučné vlastnictví (např. děděním či darem), předmětný podíl se součástí SJM nestává. S ohledem na výše uvedené je však nutné zmínit, že případné zisky z účasti jednoho z manželů na obchodní společnosti či družstvu se stávají v souladu s § 709 odst. 2 ObčZ součástí SJM.¹⁹

V souvislosti s vlastnictvím podílu manžela v obchodní společnosti či družstvu je nutné zmínit, že zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění účinném do 27. 2. 2017 (na rozdíl od ObčZ 1964) neobsahoval ani základní vymezení postavení druhého manžela při nabytí obchodního podílu. Základní problém spočíval v tom, že nebylo zjevné, zda se musí stát manželé společnými společníky vždy, když se podíl stane součástí SJM. První výkladový názor vychází z koncepce jednotnosti podílu, dle které by měly být manželé, jakožto společní vlastníci podílu, rovněž společnými členy obchodní společnosti.²⁰ Druhý výkladový názor uvádí, že při nabytí podílu v obchodní korporaci či družstvu je nutné brát v potaz specifika

---

¹⁷ Ibid., s. 21.

¹⁸ Ibid., s. 24.

¹⁹ Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 25. 5. 2016, sp. zn. 22 Cdo 1109/2016: „*I když podíl v obchodní společnosti není součástí společného jmění manželů, výnosy z něj, např. v podobě podílu na zisku obchodní společnosti se součástí společného jmění stávají.*“

²⁰ Tento názor potvrzuje rovněž § 32 odst. 4 zákona č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech, ve znění účinném do 31.12. 2020, v následujícím znění: „*Je-li podíl v obchodní společnosti ve spoluvlastnictví, jsou spoluvlastníci společným společníkem a podíl spravuje vůči obchodní společnosti jen správce společné věci. U družstva pak § 32 odst. 5 věta druhá téhož zákona: Jsou-li spoluvlastníky podílu v družstvu manželé, může podíl vůči družstvu spravovat kterýkoliv z nich.*“

nabývání takové součásti, přičemž se nejedná při nabytí podílu do SJM o projev vůle jednoho nebo obou manželů. Tento názor potvrzuje rovněž komentářová literatura, dle které: „*nabytí podílu v obchodní korporaci smlouvou uzavřenou jen jedním z manželů nemůže vést ke vzniku členství druhého manžela už jen proto, že tento manžel neprojevil nijak svoji vůli stát se společným společníkem obchodní korporace*“.²¹ Otázka účasti druhého manžela na společnosti či družstvu byla pro praxi natolik zásadní, že došlo zákonem č. 460/2016 Sb.²² k doplnění věty třetí do § 709 odst. 3 ObčZ v následujícím znění: „*Nabytí podílu nezakládá účast druhého manžela na této společnosti nebo družstvu, s výjimkou bytových družstev*.“

Problematiku lze tedy shrnout, že dle platné právní úpravy práva spojená s účastí v obchodní společnosti může vykonávat jen jeden z manželů a druhý z manželů nemá žádná práva spojená s účastí, přičemž pak nemusí plnit ani povinnosti, které z takové účasti plynou. Pro účely SJM je nutné odlišit účast jednoho z manželů jako společníka na obchodní společnosti od majetkové hodnoty této účasti. Nadále tak platí závěr dovozený Nejvyšším soudem ČR,²³ tedy „*jestliže jeden z manželů za trvání manželství nabyde z prostředků patřících do společného jmění manželů obchodní podíl ve společnosti s ručením omezeným, stává se tím získaný majetek ze zákona součástí společného jmění manželů*“.

„*Chtějí-li manželé, aby nabytí podílu založilo účast v obchodní společnosti nebo členství v družstvu oběma, mohou být stranou nabývací či zakladatelské smlouvy (listiny) oba. Pak případně majetková rovina podílu do společného jmění manželů a manželé se, na základě titulu z takové smlouvy (listiny), stanou též společnými společníky*.“²⁴ Společné členství manželů v bytovém družstvu pak vzniká dle § 739 odst. 1 zákona č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích), ve znění pozdějších předpisů (dále také „**ZOK**“), jestliže je družstevní podíl součástí společného jmění manželů. Rovněž úpravu společného členství manželů v bytovém družstvu, jež představuje výslovně zakotvenou výjimku oproti obecné úpravě, kdy tato ustanovení u ostatních obchodních společností a družstev chybí, lze považovat za podpurný argument druhého shora uvedeného výkladového názoru.²⁵

---

²¹ KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka. HRUŠÁKOVÁ, Milana. WESTPHALOVÁ, Lenka. a kol. *Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655–975). Komentář*. 2. vydání. [systém Beck-online]. Praha: C. H. Beck, 2020. s. 143-157: J. PSUTKA. Dostupné v systému Beck-online. ISBN 978-80-7400-795-8.

²² Zákon, kterým se mění zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, a další související zákony.

²³ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 20. 7. 2014, sp.zn. 22 Cdo 700/2004.

²⁴ KRÁLÍČKOVÁ, HRUŠÁKOVÁ, WESTPHALOVÁ a kol., op. cit., s. 143-157: J. PSUTKA.

²⁵ KRÁLÍČKOVÁ, HRUŠÁKOVÁ, WESTPHALOVÁ a kol., op. cit., s. 143-157: J. PSUTKA.

Jak již bylo zmíněno výše, ustanovení § 709 odst. 1 ObčZ obsahuje rovněž negativní vymezení součástí SJM, které jsou uvedeny jako výjimky z pravidla, že součástí SJM je to, čeho nabyt jeden z manželů nebo čeho nabyli oba manželé společně za trvání manželství. Ustanovení § 709 odst. 1 písm. a) až e) ObčZ poskytuje taxativní výčet majetkových hodnot, které jsou ze SJM v zákonném režimu vyloučeny. Jedná se o majetek sloužící osobní potřebě jednoho z manželů, majetek nabytý darem, děděním nebo odkazem, o náhradu nemajetkové újmy na přirozených právech, o majetek nabytý jednáním vztahujícím se k výlučnému vlastnictví jednoho z manželů a o náhradu za poškození, zničení nebo ztrátu výhradního majetku jednoho z manželů.

2.1.2. Pasiva (dluhy) společného jmění manželů

Jak bylo již výše uvedeno, aktiva SJM (majetek) normuje ustanovení § 709 ObčZ. Oproti tomu ustanovení § 710 ObčZ upravuje pasivní složku SJM, tj. dluhy, a to určením, které dluhy tvoří součást SJM. Aktuálně platný občanský zákoník vychází z toho, že součástí SJM není závazek v podobě závazkového právního poměru, ale pouze dluh, tj. pasivum jako povinnost dlužníka.²⁶

Ustanovení § 710 ObčZ obsahuje základní pravidlo určující, které dluhy spadají do společného jmění v zákonném režimu a které nikoliv. Součástí SJM v zákonném režimu jsou dluhy převzaté za trvání manželství s výjimkami z tohoto pravidla, které uvádí § 710 ObčZ:

„Součástí společného jmění jsou dluhy převzaté za trvání manželství, ledaže

- a) se týkají majetku, který náleží výhradně jednomu z manželů, a to v rozsahu, který přesahuje zisk z tohoto majetku, nebo*
- b) je převzal jen jeden z manželů bez souhlasu druhého, aniž se přitom jednalo o obstarávání každodenních nebo běžných potřeb rodiny.“*

Výše uvedené, tedy že součástí SJM jsou zásadně jen dluhy „převzaté“ za trvání manželství, neplatilo vždy. Dle úpravy účinné do 31. 12. 2013, konkrétně dle § 143 odst. 1 písm. b) ObčZ 1964, platilo, že SJM tvoří „závazky, které některému z manželů nebo oběma manželům společně vznikly za trvání manželství, s výjimkou závazků týkajících se majetku, který náleží výhradně jen jednomu z nich a závazků, jejichž rozsah přesahuje míru přiměřenou majetkovým poměrům manželů, které převzal jeden z nich bez souhlasu druhého“.

---

²⁶ PETROV, Jan. VÝTISK, Michal. BERAN, Vladimír. a kol. *Občanský zákoník. Komentář*. 2. vydání (2. aktualizace). [systém Beck-online]. Praha: C. H. Beck, 2023.: M. KRÁLÍK. Dostupné v systému Beck-online.

Podmínkou pro to, aby byl dluh dle aktuálně platné právní úpravy součástí SJM, je právní skutečnost „převzetí dluhu“, ke které musí dojít za dobu trvání manželství. V této souvislosti není rozhodné, zda se dluh za trvání manželství stal splatným, neboť i dluh splatný až po zániku manželství je součástí SJM, pokud byl založen převzetím za trvání manželství.

Převzetím dluhu ve smyslu § 710 ObčZ se rozumí právní jednání, tedy aktivní konání, obou manželů nebo jednoho z nich směřující ke vzniku dluhu. Pokud je vznik dluhu až sekundárním následkem určitého jednání, které k založení dluhu dle vůle konajícího manžela, případně manželů, nemělo směřovat, nestačí v zásadě k tomu, aby se takový dluh stal součástí SJM.²⁷

Lze tedy shrnout, že dle aktuálně platné právní úpravy se dluh může stát součástí SJM jen v případě, že k jeho vzniku došlo právním jednáním manžela, případně manželů, a to třeba i druhotně. *„Dluhem v SJM tedy je i dluh, jenž vznikl jako soukromoprávní sankce za nenaplnění předchozího závazku manžela (manželů) konat nebo nekonat určitým způsobem (například smluvní pokuta, úrok z prodlení za nenaplnění smluvní povinnosti). Dluhem, jenž nepatří do SJM, i když vznikl za trvání manželství, naopak není dluh vzniklý jednomu z manželů nebo oběma manželům společně, aniž by se jeho původ vztahoval třeba i sekundárně k následku, který manžel nebo oba manželé chtěli způsobit. Tak je tomu například u povinnosti zaplatit náhradu škody způsobené krádeží nebo ublížením na zdraví.“*²⁸

Dluhy převzaté jsou takové, které lze převzít. Dluhem převzatým tedy může být dle důvodové zprávy k občanskému zákoníku²⁹ pouze dluh soukromoprávní (nikoliv veřejnoprávní), anebo pouze závazek z řádného obligačního důvodu, nemůže se jednat o závazek z porušení právních povinností. Komentářová literatura³⁰ pak uvádí, že do SJM s ohledem na důvodovou zprávu k občanskému zákoníku nepatří dluhy ze závazků vzniklých za trvání manželství rozhodnutím soudu či jiného orgánu (zaplacení pokuty, penále za pozdní placení daní), dluhy vzniklé ze závazků z porušení právní povinnosti (např. povinnost nahradit škodu) ani dluhy vzniklé přímo ze zákona (např. daně).

---

²⁷ SVOBODA, Karel. *Společné jmění manželů a exekuce*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2021. str. 180. ISBN 978-80-7400-847-4.

²⁸ Ibid., str. 182.

²⁹ Důvodová zpráva k ustanovení § 709 až 711 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

³⁰ KRÁLÍČKOVÁ, HRUŠÁKOVÁ, WESTPHALOVÁ a kol., op. cit.

„Na druhé straně nelze přehlédnout, že některé „veřejnoprávní“ dluhy vznikají v návaznosti na existenci majetku, jenž je v SJM. Zpravidla proto, že stanoví zvláštní povinnost, kterou je třeba naplnit v souvislosti s udržením, údržbou a obhospodařováním věci v SJM.“³¹ Příkladem může být zejména daň z nemovitosti nacházející se v SJM. Takové veřejnoprávní povinnosti, jež jsou úzce spjaty s majetkem v SJM je nelogické vyčlenit ze SJM, a to pouze s odůvodněním, že se jedná o dluh veřejnoprávní. V průběhu exekuce je tak žádoucí, aby tyto dluhy byly považovány za součást SJM. Tento závěr potvrzuje také Nejvyšší správní soud ve svém rozhodnutí ze dne 17. 1. 2019, č.j. 5 Afs 225/2016-29, v němž mimo jiné uvedl: „*Daňový řád postižení majetku ve společném jmění manželů blíže neupravuje, avšak z jeho § 185 odst. 1 je zřejmé, že s ním počítá, pokud normuje, že ,týká-li se daňová exekuce majetku patřícího do společného jmění manželů nebo majetku manžela dlužníka, má manžel dlužníka ohledně tohoto majetku stejné postavení jako dlužník; v pochybnostech se má za to, že majetek patří do společného jmění manželů. ‘ Odpověď’ na otázku, za jakých konkrétních okolností lze majetek ve společném jmění manželů exekučně postihnout, ovšem daňový řád nedává a je nutno ji hledat v obecné úpravě o.s.ř., a sice v § 262a... ‘*“

Bez dalšího spadají do SJM v souladu s § 710 ObčZ veškeré dluhy převzaté oběma manžely společně za dobu trvání manželství. Tyto dluhy typicky vznikají smlouvou, kterou se společně zavázali oba manželé. „*Tyto dluhy mohou být uspokojeny z veškerého majetku náležejícího do SJM a současně, pokud jsou exekučním titulem zavázáni k plnění oba manželé, i z výlučného majetku kteréhokoliv z nich.*“³² U takto vzniklých dluhů není nutné zkoumat za jakých okolností vznikly, tedy například zda vznikly za účelem obstarávání každodenních nebo běžných potřeb rodiny, jako je tomu v případě, kdy dluhy převzal jen jeden z manželů bez souhlasu druhého.

Součástí SJM jsou dle § 710 písm. b) ObčZ rovněž dluhy převzaté i jedním z manželů bez souhlasu druhého manžela za trvání manželství za předpokladu, že tyto dluhy souvisejí s obstaráváním každodenních nebo běžných potřeb rodiny. Důležité je, aby se v takovém případě jednalo o potřeby rodiny, které je nutné zajišťovat (téměř) každý den, případně aby se jednalo o běžné potřeby rodiny bez ohledu na to, jak často je nutné je zajistit. Jedná se tedy například o nákupy potravin či hygienických prostředků, o náklady na dodávky energií, o náklady určené na údržbu společné domácnosti apod.³³

---

³¹ SVOBODA, op. cit., str. 184.

³² KRÁLÍČKOVÁ, HRUŠÁKOVÁ, WESTPHALOVÁ a kol., op. cit., s. 157-169: J. PSUTKA.

³³ Ibid.

Souhlas manžela představuje základní ochranu druhého manžela před převzetím dluhu jen jedním z manželů bez souhlasu druhého manžela. V souvislosti s udělením souhlasu dle § 710 písm. b) ObčZ není právní úpravou blíže specifikováno, jak a v jakém okamžiku má být souhlas projevem. Z komentářové literatury vyplývá, že souhlas může být udělen i v jiné formě, než jakou mělo právní jednání (rovněž ve formě méně přísné), z něhož dluh vznikl, a to s ohledem na skutečnost, že udělený souhlas smlouvu nemění a ani ji nedoplňuje. „*Souhlas by měl být dán druhým manželem zásadně k okamžiku převzetí dluhu. Na později daný souhlas je třeba pohlížet již jako na pokus o modifikaci zákonného režimu spočívající v rozšíření SJM o tento dluh převzatý jen jedním z manželů.*“³⁴

V této souvislosti je nutné zmínit také ustanovení § 732 ObčZ, které poskytuje jakousi nadstandardní ochranu druhému z manželů v případě, kdy dluh jen jednoho z manželů vznikne proti vůli druhého manžela. V takovém případě se jedná o dluh výlučný. V souladu s § 732 ObčZ může být i takový dluh uspokojen z majetku náležejícího do SJM, avšak pokud druhý z manželů projevil nesouhlas vůči věřiteli bez zbytečného odkladu poté, co se o dluhu dozvěděl, může být společné jmění postiženo jen do výše, již by představoval podíl dlužníka, kdyby bylo společné jmění zrušeno a vypořádáno podle § 742 ObčZ. Tedy projevem nesouhlasu může manžel omezit postih prostředků v SJM a vyloučit z takového postihu svůj potenciální podíl na vypořádání SJM.³⁵

V praxi může rovněž nastat situace, kdy dojde k převzetí dluhu jen jedním z manželů, avšak se souhlasem druhého manžela. Takto převzaté dluhy se rovněž stávají součástí SJM. Příkladem lze uvést uzavření smlouvy jedním z manželů s třetí osobou, kdy druhý z manželů, který není subjektem dané smlouvy, s dluhem, který je předmětem závazku, vysloví souhlas.³⁶ Nutno uvést, že z judikatury Nejvyššího soudu ČR³⁷ vyplývá, že: „*K vymáhání pohledávky ze smlouvy, kterou za trvání manželství uzavřel s třetí osobou pouze jeden z manželů, je oprávněn pouze tento manžel, a to bez zřetele k tomu, zda tato pohledávka tvoří součást společného jmění manželů.*“ Dále v témže rozhodnutí Nejvyšší soud ČR uvádí: „*Z uvedené judikatury vyplývá, že i když druhý z manželů není účastníkem smluvního vztahu a nedopadají na něj přímo práva a povinnosti z uzavřené smlouvy, důsledky v ní obsažených práv*

---

³⁴ Ibid.

³⁵ Ibid.

³⁶ Ibid.

³⁷ Rozhodnutí Nejvyššího soudu České republiky ze dne 18. 4. 2012, č.j. 22 Cdo 3069/2010.

a povinností se mohou následně promítat do nakládání s majetkem tvořícím společné jmění manželů, k čemuž se již souhlas druhého z manželů (jde-li o záležitosti přesahující obvyklou správu majetku náležejícího do společného jmění manželů) vyžaduje“.

Nutno zmínit, že v souladu s ustanovením § 713 odst. 3 ObčZ jsou „z právních jednání týkajících se společného jmění nebo jeho součástí manželé zavázáni a oprávněni společně a nerozdílně“. Ze zmíněného tedy vyplývá, že dluhy spadajícími do SJM jsou rovněž dluhy vzniklé z právních jednání týkajících se společného jmění manželů či jeho součástí, přičemž se musí jednat o záležitosti běžné. V takovém případě není podstatné, zda byl dluh převzat oběma manželi či jedním z nich, vždy se bude jednat o dluh společný.

Před dluhy, které vznikly na základě právního jednání pouze jednoho z manželů, a to v záležitostech týkajících se společného jmění nebo jeho součástí, které však nelze považovat za běžné, poskytuje ochranu druhému z manželů ustanovení § 714 ObčZ.³⁸ Dle zmíněného ustanovení manželé právně jednají v záležitostech týkajících se SJM a jeho součástí, které nelze považovat za běžné, společně, nebo jedná jeden manžel se souhlasem druhého. Dle § 714 odst. 2 ObčZ jedná-li jeden z manželů bez souhlasu druhého manžela v případě, kdy souhlasu bylo zapotřebí, tj. v záležitostech neběžných, může se druhý z manželů dovolat neplatnosti takového jednání. Dluh, který vznikl na základě právního jednání pouze jednoho z manželů bez souhlasu druhého, a to v souvislosti se společným jměním nebo jeho existující součástí, je tedy dluhem společným, přičemž druhý z manželů má možnost namítnout neplatnost předmětného právního jednání, kterým byl dluh převzat, kdy toto dovolání se neplatnosti vede k tomu, že dluh nevznikne.³⁹

V návaznosti na ustanovení § 709 odst. 2 ObčZ, dle kterého je „součástí společného jmění zisk z toho, co náleží výhradně jednomu z manželů“, pak do SJM spadají rovněž dluhy týkající se výlučného majetku jednoho z manželů v rozsahu, který odpovídá zisku z tohoto majetku. Vychází se tak z obecné úvahy, že stává-li se zisk z výlučného majetku součástí SJM, rovněž dluhy v rozsahu takového zisku by měly být součástí SJM. Přesahuje-li pak výše dluhu zisk z výhradního majetku, spadá dluh v tomto rozsahu do výlučného jmění manžela. Nebude-li z výlučného majetku dosahováno žádného zisku, pak se dluh součástí SJM nestane a celý dluh

---

³⁸ KRÁLÍČKOVÁ, HRUŠÁKOVÁ, WESTPHALOVÁ a kol., op. cit., s. 157-169; J. PSUTKA.

³⁹ Ibid.

se stává výlučným dluhem manžela, kterému patří výhradní majetek. V této souvislosti je nutné zmínit, že se vždy musí jednat o dluh převzatý za trvání manželství.

V praxi však může být určení, která část dluhu týkající se výlučného majetku jednoho z manželů patří do SJM a která nikoliv, poměrně obtížné. „*Zákon počítá s převzatým dluhem do rozsahu zisku a nad rozsah zisku z výlučně vlastněné věci. Je však zřejmé, že v případě, kdy je dluh, žádný zisk de facto není, je zde ztráta. Ustanovení je tak třeba vykládat nejen podle slov, ale podle toho k čemu mělo směřovat, tedy podle jeho účelu. Dosahuje-li výlučný vlastník dlouhodobě zisku, který spadá do SJM, a jednorázově dojde k jeho zadlužení, které několikanásobně převyšuje obvykle dosahovaný zisk, je třeba poměr výnosů a nákladů posuzovat v delším časovém horizontu.*“⁴⁰ Zisk by pak v této souvislosti neměl být zjišťován ve vztahu k jednotlivým výlučně vlastněným věcem, ale k výlučnému majetku.⁴¹ Konkrétní určení, jaká část dluhu spadá do SJM a jaká nikoliv, je pak v praxi často možné zohlednit až při vypořádání SJM.

Závěrem je nutné zdůraznit, že manželé mohou mít společné dluhy rovněž z doby před uzavřením manželství. Dluhy (ani majetek) vzniklé před uzavřením manželství se uzavřením manželství součástí SJM nestávají, přičemž se jedná o dluhy nadále společné, avšak netvoří součást SJM.

Vzhledem ke své obecnosti je zákonný režim společného jmění manželů standardní úpravou majetkových vztahů manželů. Uvedené potvrzuje mimo jiné provedený vlastní výzkum. Z výsledků výzkumu vyplývá, že z celkového počtu 54 zúčastněných má 47 osob SJM podléhající zákonnému režimu. Zákonný režim SJM dle mého názoru představuje vhodné řešení pro manžele, kteří preferují jednoduchý způsob úpravy svých majetkových vztahů, zejména nevyvíjejí podnikatelskou činnost, nemají rozsáhlý a hodnotný majetek a závazky vůči třetím osobám. Jak již bylo zmíněno, základní součásti společného jmění v zákonném režimu představují aktiva a pasiva. Zákonný režim SJM poskytuje manželům rovnost v majetkových vztazích, kdy se manželé podílí společně na správě svého majetku, může však na druhé straně přinést určitá rizika, kterými jsou například odpovědnost za dluhy a problémy zejména při rozvodu manželství, a to v souvislosti s vypořádáním společného jmění manželů. Jak již bylo zmíněno shora, domnívám se, že by mělo být zvýšeno povědomí mimo jiné právě

---

⁴⁰ Ibid.

⁴¹ Majetkem se dle § 495 ObčZ rozumí souhrn všeho, co osobě patří.

o možných rizicích plynoucích ze zákonného režimu SJM, neboť dle mého názoru se manželé ve většině případů uchýlí k uzavření smlouvy o manželském majetkovém režimu až poté, co se nějaká rizika skutečně objeví a manželé začnou blíže zjišťovat možnosti odlišné úpravy jejich společného jmění.

2.2. Smluvený režim společného jmění manželů

Vedle zákonného režimu SJM (režimu obecného) existuje v českém právním řádu dále režim smluvený. Ze samotného znění ObčZ vyplývá, že smluvený režim SJM představuje majetkový režim odlišný od zákonného. Jak již bylo zmíněno, všechny režimy SJM jsou si postaveny na roveň. Úpravu smluveného režimu SJM zakotvuje ObčZ v ustanovení § 716-721.

Ze znění § 716 odst. 1 ObčZ vyplývá, že ujednat manželský majetkový režim odlišný od zákonného režimu, tedy uzavřít smlouvu o manželském majetkovém režimu (dále také „**manželská smlouva**“), mohou pouze snoubenci či manželé. Snoubenci⁴² uzavírají manželskou, resp. předmanželskou smlouvu ještě před uzavřením manželství, přičemž ze zákona nevyplývá, od jakého časového okamžiku mohou snoubenci manželskou smlouvu uzavřít a stejně tak ze zákona nevyplývá, do jaké doby po uzavření manželské smlouvy by mělo dojít k uzavření manželství. V souladu s komentářovou literaturou⁴³ však lze dojít k závěru, že snoubenci mohou manželskou smlouvu uzavřít v podstatě kdykoliv. Dle § 720 odst. 1 ObčZ pak manželská smlouva uzavřená snoubenci, nabude právních účinků okamžikem uzavření manželství, přičemž nelze platně sjednat zpětný účinek takové smlouvy.

Manželé pak na rozdíl od snoubenců zpravidla uzavřením smlouvy o manželském majetkovém režimu upravují své povinnosti a práva týkající se již existujícího SJM. Nejčastěji manželé uzavřením manželské smlouvy modifikují již existující zákonný režim SJM, přičemž však nic nebrání tomu, aby nově uzavřenou smlouvou modifikovali režim smluvený, případně režim založený rozhodnutím soudu. Manželé mohou uzavřít smlouvu o manželském majetkovém režimu v podstatě kdykoliv za trvání manželství. Komentářová literatura k tomu uvádí: „*Může se jednat i o manželství neplatné (společné SJM vzniká i v manželství neplatném). Je-li manželství zdánlivé, smluvní modifikace nebude působit řádné účinky (neb SJM zde*

---

⁴² Zákonem není přesně definováno, koho lze považovat za snoubence. V této souvislosti jsou tak dle ustanovení § 656 odst. 1 ObčZ za snoubence považováni muž a žena, kteří hodlají vstoupit do manželství.

⁴³ KRÁLÍČKOVÁ, HRUŠÁKOVÁ, WESTPHALOVÁ a kol., op. cit.

neexistuje)⁴⁴. V této souvislosti je však nutné zmínit ustanovení § 269 odst. 1 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon) ve znění pozdějších předpisů (dále také „InsZ“ nebo „insolvenční zákon“), dle kterého některé „smlouvy⁴⁵ mezi manželi, které byly uzavřeny po podání insolvenčního návrhu dlužníkem, a jde-li o insolvenční návrh věřitele poté, co nastaly účinky spojené se zahájením insolvenčního řízení, se stávají prohlášením konkursu neplatnými“. V případech dle § 269 odst. 1 InsZ budou smlouvy neplatné v celém rozsahu, a to od počátku.⁴⁶

Dle platné právní úpravy existuje několik typů smluvených režimů SJM. Smluvený režim může být v souladu s ustanovením § 717 odst. 1 ObčZ sjednán jako režim oddělených jmění, režim vyhražující vznik společného jmění ke dni zániku manželství, jakož i režim rozšíření nebo zúžení rozsahu společného jmění v zákonném režimu. Výčet režimů, které uvádí § 717 odst. 1 ObčZ a které si mohou manželé, resp. snoubenci sjednat, je taxativní, přičemž je však možné výše uvedené právní majetkové režimy kombinovat. Smlouvu o manželském majetkovém režimu je možné po jejím uzavření změnit, a to dle § 717 odst. 2 ObčZ dohodou manželů,⁴⁷ která musí mít rovněž formu veřejné listiny, nebo rozhodnutím soudu. Dohoda i rozhodnutí soudu o změně smluveného režimu pak musí vždy v souladu se zákonem (§ 717 odst. 2 ObčZ věta za středníkem) obsahovat úpravu týkající se součástí společného jmění v dosavadním režimu. Například tedy pokud dojde k zúžení stávajícího rozsahu SJM, je nutné provést vypořádání součástí, které již nadále součástí SJM tvořit nebudou.

Smlouva o manželském majetkovém režimu může obsahovat jakékoli ujednání a týkat se jakékoli věci, ledaže to zákon nevyklučuje. Ustanovení § 718 ObčZ stanovuje základní pravidla týkající se obsahu manželské smlouvy, kdy se manželská smlouva „může týkat zejména rozsahu, obsahu, doby vzniku zákonného nebo jiného režimu společného jmění, jednotlivých věcí i jejich souborů. Smlouvou lze změnit zařazení již existujících i upravit zařazení budoucích

---

⁴⁴ KRÁLÍČKOVÁ, HRUŠÁKOVÁ, WESTPHALOVÁ a kol., op. cit., s. 195-202; J. PSUTKA, T. KYSELOVSKÁ.

⁴⁵ Dle § 269 odst. 1 písm. a) až d) InsZ se jedná o smlouvy o zúžení rozsahu SJM, smlouvy o rozšíření rozsahu SJM, jestliže se na jejich základě stal součástí SJM majetek do té doby náležející jen dlužníku, smlouvy o rozšíření rozsahu SJM, jestliže se na jejich základě staly součástí SJM závazky náležející do té doby jen manželu dlužníka a dohody o vypořádání SJM včetně soudem schváleného míru.

⁴⁶ KRÁLÍČKOVÁ, HRUŠÁKOVÁ, WESTPHALOVÁ a kol., op. cit., s. 195-202; J. PSUTKA, T. KYSELOVSKÁ.

⁴⁷ V případě dohody zmiňuje zákonodárce pouze dohodu manželů. Ani snoubencům jistě nic nebrání změnit dohodu o manželském majetkovém režimu ještě před tím, než vstoupí v účinnost (tedy uzavřením manželství), tehdy se nicméně ještě nejedná o změnu existujícího režimu. [KRÁLÍČKOVÁ, HRUŠÁKOVÁ, WESTPHALOVÁ a kol., op. cit., s. 203–209; J. PSUTKA].

součástí jmění rozdílně od zákonného režimu“. Ustanovení § 718 odst. 2 ObčZ oproti předchozí právní úpravě výslovně zakotvuje možnost uspořádání majetkových poměrů pro případ zániku manželství (typicky rozvodem). Občanský zákoník pak výslovně zmiňuje rovněž možnost uspořádání majetkových poměrů pro případ zániku manželství smrtí, kdy je smlouva v této části považována za smlouvu dědickou, má-li její náležitosti.

Základním východiskem pro uzavření smlouvy o manželském majetkovém režimu je bezpochyby autonomie vůle manželů, resp. snoubenců. Smluvní volnost manželů však není neomezená, kdy je omezena zejména s ohledem na ochranu rodiny a rodinného společenství a ochranu třetích osob. Manželskou smlouvou nelze vyloučit ani změnit ustanovení o obvyklém vybavení rodinné domácnosti, ledaže jeden z manželů opustil trvale domácnost a odmítá se vrátit (§ 718 odst. 3 ObčZ). Dále nesmí smlouva o manželském majetkovém režimu svými důsledky vyloučit schopnost manžela zabezpečovat rodinu (§ 719 odst. 1 ObčZ) a v neposlední řadě se nesmí taková smlouva svým obsahem nebo účelem dotknout práv třetí osoby (zejména věřitele), s výjimkou případů, kdy taková třetí osoba se smlouvou souhlasí (§ 719 odst. 2 ObčZ).

Manželé si tak mohou například ve smlouvě modifikující rozsah SJM ujednat, že do SJM patří i dluhy původně výlučné, přičemž se může jednat o dluhy vzniklé jednomu z manželů před uzavřením manželství či až po jeho uzavření. K převzetí výlučných dluhů jednoho z manželů na základě smluvní modifikace může dojít kdykoliv za trvání manželství nebo vznikly-li dluhy ještě před uzavřením manželství, mohou se stát součástí SJM již od okamžiku uzavření manželství, pokud současně s uzavřením manželství dochází ke vzniku SJM, za předpokladu, že tuto manželskou smlouvu uzavřeli již snoubenci. Manželé si mohou v souladu se zásadou autonomie vůle rovněž ujednat, že se součástí SJM stanou veškeré dluhy, jež vzniknou či vznikly kterémukoliv z manželů z jakéhokoliv právního důvodu.⁴⁸ V praxi však k modifikaci společného jmění manželů ve smyslu převzetí dluhů dříve výlučných nedochází nikterak často.

Co se týče účinnosti smlouvy o manželském majetkovém režimu, je obecně zakázán zpětný účinek takové smlouvy. Byl-li zpětný účinek manželské smlouvy sjednán, nepřihlíží se k němu, tj. toto ujednání je zdánlivé (§ 716 odst. 1 ObčZ věta třetí). Práva a povinnosti upravené smlouvou o manželském majetkovém režimu se tak mohou uzavřenou smlouvou řídit nejdříve

---

⁴⁸ KRÁLÍČKOVÁ, HRUŠÁKOVÁ, WESTPHALOVÁ a kol., op. cit., s. 157-169; J. PSUTKA.

od okamžiku jejího sjednání.⁴⁹ V souvislosti s účinností manželské smlouvy je nutné zmínit rovněž ustanovení § 720 odst. 1 ObčZ, dle kterého „*smlouva snoubenců o manželském majetkovém režimu nabývá účinnosti uzavřením manželství*“. Stejně tak v souladu se zmíněným ustanovením – „*týká-li se smlouva již existující věci zapsané do veřejného seznamu, lze provést do tohoto seznamu zápis změny až po uzavření manželství*“. Odstavec druhý § 720 ObčZ řeší účinnost manželské smlouvy týkající se věci zapsané do veřejného seznamu ve vztahu k třetím osobám, kdy takové účinky má manželská smlouva okamžikem zápisu do veřejného seznamu, ledaže ObčZ stanoví jinak.

Z hlediska formy je pak zákonem pro smlouvu o majetkovém režimu dle § 716 odst. 2 ObčZ vyžadována forma veřejné listiny. Veřejná listina představuje obecný pojem, který definuje ustanovení § 567 ObčZ jako listinu vydanou orgánem veřejné moci v mezích jeho pravomoci nebo listinu, kterou za veřejnou listinu prohlásí zákon. V praxi pak smlouva o majetkovém režimu vyžaduje formu notářského zápisu.⁵⁰ Za veřejnou listinu pak nelze považovat mediační dohodu ani dohodu sepsanou advokátem. Jedinou výjimku připouští komentářová literatura⁵¹ v případě soudem schváleného smíru, jehož obsahem je smlouva manželů o majetkovém režimu. V případě nedodržení formy veřejné listiny, je uzavřená manželská smlouva neplatná, přičemž tuto vadu lze v souladu s § 582 odst. 1 ObčZ dodatečně zhojit (tj. jedná se o relativní neplatnost).

V souvislosti se smlouvou o majetkovém režimu je nutné zmínit možnost jejího zápisu do veřejného seznamu. Veřejný seznam manželských majetkových smluv zmiňuje ustanovení § 721 ObčZ, přičemž samotnou úpravu evidence manželských majetkových smluv zakotvuje s ohledem na svůj veřejnoprávní charakter zákon č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád) (dále také „**NotŘ**“). Zápis manželské smlouvy do veřejného seznamu není povinný a záleží tak na vůli manželů. V souladu s § 721 odst. 1 ObčZ se smlouva o manželském majetkovém režimu zapíše do veřejného seznamu pouze, je-li to v ní výslovně ujednáno nebo na žádost obou manželů. Veřejným seznamem manželských majetkových smluv předvídaným ustanovením § 721 ObčZ je Seznam listin o manželském majetkovém režimu (dále také „**Seznam listin**“), který v elektronické podobě vede, provozuje a spravuje Notářská komora

---

⁴⁹ Ibid., s. 195-202: J. PSUTKA, T. KYSELOVSKÁ.

⁵⁰ Dle § 3026 odst. 2 ObčZ: „*Vyžaduje-li právní jednání formu veřejné listiny, rozumí se jí notářský zápis.*“

⁵¹ KRÁLÍČKOVÁ, HRUŠÁKOVÁ, WESTPHALOVÁ a kol., op. cit., s. 195-202: J. PSUTKA, T. KYSELOVSKÁ.

České republiky. V Seznamu listin jsou evidovány smlouvy o manželském majetkovém režimu a rozhodnutí soudu o manželském majetkovém režimu. Manželskou smlouvu zapisuje do Seznamu listin v souladu s § 721 odst. 2 ObčZ bez zbytečného odkladu ten, kdo smlouvu sepsal, tj. notář, není-li to možné⁵², zapíše ji ten, kdo seznam vede, tj. Notářská komora ČR.

Zásadním důsledkem zápisu manželské smlouvy do Seznamu listin je skutečnost, že se manželé mohou této smlouvy, respektive jejího obsahu dovolat vůči třetím osobám, i když tyto nebyly s jejím obsahem seznámeny (§ 351 NotŘ). Stejně účinky má pak rovněž zápis rozhodnutí o manželském majetkovém režimu. V souvislosti se zápisem manželské smlouvy musí být nutně zohledněno ustanovení § 719 odst. 2 ObčZ, které uvádí, že *„smlouva o manželském majetkovém režimu se nesmí svým obsahem nebo účelem dotknout práv třetí osoby, ledaže by se smlouvou souhlasila; tato smlouva uzavřená bez souhlasu třetí osoby nemá vůči ní právní účinky“*. Je tedy zřejmé, že manželská smlouva zapsaná do Seznamu listin nebude mít účinky vůči třetí osobě v případě, kdy tato třetí osoba nedala s uzavřením smlouvy, jež se svým obsahem nebo účelem dotýká jejích práv, souhlas a její právo existovalo již v okamžiku uzavření předmětné manželské smlouvy.⁵³

S manželskými smlouvami dále souvisí rovněž Evidence listin o manželském majetkovém režimu (dále také **„Evidence listin“**), jež upravuje NotŘ v ustanovení § 35d. Evidence listin představuje neveřejnou evidenci, kterou vede v elektronické podobě Notářská komora ČR zejména za účelem evidování těchto smluv pro potřeby případného dědického řízení. Vzhledem ke skutečnosti, že je zápis údajů do Evidence listin neveřejný, není zápis do Evidence listin spojen s právem třetích osob do této evidence nahlédnout, a nemá tak (na rozdíl od zápisu do Seznamu listin) žádné účinky vůči třetím osobám. Zápis údajů do Evidence listin provádí notář z úřední povinnosti, a proto v tomto směru není vůle manželů podstatná. Do Evidence listin se oproti předchozí právní úpravě zapisují vedle smluv o manželském majetkovém režimu také rozhodnutí soudu dotýkající se obsahu či rozsahu SJM.⁵⁴

Za účinnosti předchozí právní úpravy existovala Centrální evidence manželských smluv (dále také **„Centrální evidence“**), kterou od 1. 7. 2009 vedla a spravovala v elektronické podobě

---

⁵² *Půjde o případy, kdy notář, který smlouvu o manželském majetkovém režimu sepsal, byl odvolán nebo zemřel, anebo mu byl pozastaven výkon činnosti notáře* [KRÁLÍČKOVÁ, HRUŠÁKOVÁ, WESTPHALOVÁ a kol., op. cit.].

⁵³ KRÁLÍČKOVÁ, HRUŠÁKOVÁ, WESTPHALOVÁ a kol., op. cit., s. 230-236: J. PSUTKA.

⁵⁴ Ibid.

Notářská komora ČR. Centrální evidence byla předchůdcem Evidence listin, tedy jednalo se o neveřejný seznam, kde byly evidovány smlouvy o manželském majetkovém režimu, jehož cílem byla zejména evidence údajů pro účely případného pozůstalostního řízení. Centrální evidence manželských smluv pak byla k 1. 1. 2014 zrušena novelizací NotŘ, která byla provedena zákonem č. 303/2013 Sb., a byla nahrazena výše zmíněnou Evidencí listin o manželském majetkovém režimu.⁵⁵

Hlavní výhodou smluveného režimu společného jmění manželů spatřuji bezpochyby v autonomii vůle manželů, případně snoubenců, tedy v možnosti upravit si majetkový režim dle vlastních potřeb a preferencí, kdy smluvený režim SJM dává manželům větší kontrolu nad vlastnictvím a správou svého majetku. Smlouva o manželském majetkovém režimu může být vhodným nástrojem například v případech, kdy jeden z manželů podniká nebo má rozsáhlý majetek a manželé chtějí oddělit majetek rodiny od majetku určeného k podnikání. Rozhodnutí, který z režimů SJM je vhodnější, však vždy záleží na okolnostech jednotlivého případu a na individuálních potřebách každého manželského páru, přičemž tak nelze obecně říci, který z režimů společného jmění manželů představuje nejlepší řešení.

2.3. Režim založený rozhodnutím soudu

Jak již bylo zmíněno výše, dle § 708 odst. 2 ObčZ podléhá společné jmění manželů dle aktuálně platné právní úpravy třem režimům, přičemž jedním z nich je právě režim založený rozhodnutím soudu. Tento režim představuje modifikovaný režim společného jmění manželů, který je v aktuálně platné právní úpravě společně s režimem smluveným režimem postaveným na roveň režimu zákonnému. ObčZ upravuje režim založený rozhodnutím soudu v ustanovení § 724–727.

Modifikace SJM rozhodnutím soudu existovala v různých podobách již v předchozích právních úpravách. Dle § 148 odst. 1 zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění účinném do 31. 12. 2013, mohl soud ze závažných důvodů na návrh některého z manželů zúžit společné jmění manželů až na věci tvořící obvyklé vybavení společné domácnosti. Dle odst. 2 téhož ustanovení soud na návrh některého z manželů zúží (tj. musel zúžit) společné jmění manželů až na věci tvořící obvyklé vybavení společné domácnosti v případě, že jeden z manželů získal

---

⁵⁵ Ibid.

oprávnění k podnikatelské činnosti nebo se stal neomezeně ručícím společníkem obchodní společnosti.

Aktuálně lze dle § 724 odst. 1 ObčZ společné jmění manželů rozhodnutím soudu zrušit či zúžit jeho stávající rozsah, je-li pro to závažný důvod. Soud tedy nemůže zasáhnout do SJM na návrh kdykoliv, ale vždy musí zkoumat, zda pro takový zásah existuje závažný důvod. Ustanovení § 724 odst. 2 ObčZ uvádí dvě skupiny závažných důvodů. První skupinu představuje výčet případů, které naplňují kritéria závažného důvodu vždy, soud v takovém případě zkoumá pouze existenci takového závažného důvodu. Jedná se o situaci, kdy manželův věřitel požaduje zajištění své pohledávky v rozsahu přesahujícím hodnotu toho, co náleží výhradně tomuto manželovi, dále také o situaci, kdy lze manžela považovat za marnotratného, jakož i to, že manžel soustavně nebo opakovaně podstupuje nepřiměřená rizika. Druhou skupinou jsou případy, ve kterých kritéria závažného důvodu mohou být naplněna, avšak nemusí tomu tak být vždy. V takových případech se vytváří prostor pro uvážení soudu, zda je závažnost důvodu skutečně naplněna s dostatečnou intenzitou. Jako závažný důvod může být v souladu s § 724 odst. 2 ObčZ shledáno, že jeden z manželů začal podnikat nebo že se stal neomezeně ručícím společníkem právnické osoby. Tyto důvody nemusí být vždy považovány za závažné, na rozdíl od předchozí právní úpravy, kdy soud musel v takových případech společné jmění manželů zúžit.⁵⁶

Režim založený rozhodnutím soudu nemusí být stejně jako režim zákonný či smluvený trvalý. V souladu s ustanovením § 725 ObčZ může být režim založený rozhodnutím soudu změněn dvěma způsoby. Prvním způsobem je změna smlouvou manželů. Zákon nestanoví přesný rozsah, v jakém mohou manželé režim založený rozhodnutím soudu smluvně modifikovat, přičemž z logického výkladu vyplývá, že tento lze smluvně modifikovat v libovolném rozsahu. Platí, že taková smlouva musí mít dle § 716 odst. 2 ObčZ formu veřejné listiny. Druhým způsobem změny režimu založeného soudním rozhodnutím je pak rozhodnutí soudu, kdy návrh na zahájení řízení o změně režimu založeného rozhodnutím soudu podává jeden z manželů.⁵⁷

Změnou režimu založeného rozhodnutím soudu je pak také obnova zrušeného SJM dle § 726 odst. 1 ObčZ, kdy může soud společné jmění obnovit, poté co jej zrušil, k čemuž dochází zejména v případě, když pominou důvody zrušení společného jmění. Stejně tak může soud

---

⁵⁶ Ibid., s. 245-252: J. PSUTKA.

⁵⁷ Ibid.

obnovit zrušené SJM, navrhne-li jeden z manželů, aby společné jmění, jehož rozsah byl zúžen, bylo rozšířeno do zákonného rozsahu (§ 726 odst. 1 věta druhá ObčZ).

Samostatně je v § 726 odst. 2 ObčZ upraveno obnovení SJM, které zaniklo na základě zákona. Jedná se například o prohlášení konkursu na majetek jednoho z manželů (§ 268 odst. 1 InsZ), o schválení oddlužení zpeněžením majetkové podstaty v případě, kdy není oddlužení povoleno na základě společného návrhu manželů (§ 408 odst. 1 InsZ) nebo o uložení trestu propadnutí majetku za trvání manželství jednomu z manželů, nebo oběma (§ 66 TrZ). V případech dle § 726 odst. 2 ObčZ lze obnovit SJM vždy pouze na základě rozhodnutí soudu, tedy nemůže dojít k obnově SJM na základě smlouvy mezi manželi, přičemž se jedná pouze o situace, kdy manželství stále trvá. Oproti předchozí právní úpravě pak klade aktuálně platný občanský zákoník pro obnovení SJM, které zaniklo na základě zákona, jako podmínku zájem obou manželů. Nebude-li takové obnovení SJM v zájmu obou manželů, soud návrh na obnovení SJM zamítne.

Stejně jako manželé, příp. snoubenci, uzavírající modifikační smlouvu SJM, je také soud při svém rozhodování o manželském majetkovém režimu limitován. Omezení rozhodnutí soudu upravuje ustanovení § 727 ObčZ, které v odst. 1 uvádí, že „*rozhodnutím soudu nelze vyloučit ani změnit ustanovení upravující obvyklé vybavení domácnosti*“.⁵⁸ Dále pak dle § 727 ObčZ odst. 2 „*rozhodnutí soudu o změně, zrušení nebo obnovení společného jmění nesmí svými důsledky vyloučit schopnost manžela zabezpečovat rodinu*“. Pro praxi není podstatné, zda vydané rozhodnutí tuto schopnost manžela ovlivňuje, ale zda může svými důsledky takovou schopnost vyloučit. Stejně tak se dle § 727 odst. 2 ObčZ „*rozhodnutí soudu o změně, zrušení nebo obnovení společného jmění nesmí obsahem nebo účelem dotknout práv třetí osoby, ledaže by s rozhodnutím souhlasila*“. V této souvislosti je nutné rozlišit třetí osoby dle okamžiku vzniku jejich vztahu k manželům, resp. jednomu z nich, tedy zda takové postavení vzniklo třetí osobě před vydáním rozhodnutí soudu, či až po něm. Byla-li třetí osoba v poměru k manželům, resp. jednomu z nich, již v době před vydáním rozhodnutí soudu, měla by třetí osoba s vydáním takového rozhodnutí souhlasit. Je-li rozhodnutí soudu vydáno i přes nesouhlas této třetí osoby, pak je rozhodnutí vůči ní ve smyslu § 159a zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád ve znění pozdějších předpisů (dále také „**OSŘ**“ nebo „občanský soudní řád“) neúčinné. Vznikl-li však vztah třetí osoby k manželům, resp. jednomu z nich, až po vydání rozhodnutí soudu

---

⁵⁸ ZUKLÍNOVÁ, DVOŘÁK, ŠVESTKA a kol., op. cit., s. 57.

o manželském majetkovém režimu, mohou se manželé dovolat takového rozhodnutí vůči třetí osobě i tehdy, kdy tato nebyla s jeho obsahem seznámena, a to z důvodu povinného zápisu⁵⁹ rozhodnutí o zúžení, zrušení i obnovení společného jmění do Seznamu listin o manželském majetkovém režimu.⁶⁰

Lze uvést, že režim založený rozhodnutím soudu může představovat v některých případech nevyhnutelné řešení. Hlavní nevýhodu tohoto režimu spatřuji zejména v tom, že manželé mají (obdobně jako v jiných soudních sporech) omezenou kontrolu nad výsledkem soudního rozhodnutí, kdy rozhodnutí soudu o úpravě majetkového režimu nemusí ve svém výsledku odpovídat představám manželů o rozdělení a o správě jejich majetku. V neposlední řadě pak bývá soudní řízení časově a velmi často i finančně náročné. V návaznosti na zmíněné nevýhody tak lze manželům pro případ neshod nepochybně doporučit, aby vyvinuli snahu jejich situaci řešit smírně a režimu založenému rozhodnutím soudu se tak vyhnuli.

---

⁵⁹ Oproti tomu je zápis smluv o manželském majetkovém režimu do Seznamu listin o manželském majetkovém režimu ponechán na uvážení manželů, resp. snoubenců.

⁶⁰ KRÁLÍČKOVÁ, HRUŠÁKOVÁ, WESTPHALOVÁ a kol., op. cit., s. 258-260: J. PSUTKA.

3. Společné jmění manželů a jeho exekuční postih

3.1. Základní charakteristika exekučního řízení

Exekuční řízení představuje druh občanského soudního řízení, které slouží k vymožení peněžitého či nepeněžité plnění. Jedná se o vykonávací řízení, jehož účelem je realizace povinnosti, která byla shledána v řízení nalézacím a ke splnění této povinnosti nedošlo ze strany povinného dobrovolně. V této souvislosti je však nutné zmínit, že exekuční řízení není automaticky navazujícím řízením na řízení nalézací.⁶¹

Exekuční řízení bylo do českého právního řádu zavedeno v roce 2001 zákonem č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále také „EŘ“ nebo „**exekuční řád**“). Hlavní úpravu exekučního řízení podává exekuční řád, přičemž pokud není určitá otázka exekučním řádem upravena, použije se subsidiárně OSŘ, zejména pak jeho část šestá o výkonu rozhodnutí. Další právní předpisy⁶² upravují exekuční řízení pouze v dílčích otázkách, tedy upravují jednotlivé podrobnosti.

Jak již bylo zmíněno, pro zahájení exekučního řízení a jeho další průběh je důležité, aby proběhlo nejprve řízení nalézací. Výsledkem nalézacího řízení je exekuční titul, který přiznává oprávněnému v případě nedobrovolného splnění ze strany povinného právo podání návrhu na zahájení exekuce či na soudní výkon rozhodnutí. Dle platné právní úpravy, od účinnosti exekučního řádu, existuje v České republice tzv. *dvoukolejnost výkonu rozhodnutí*. Dvoukolejnost výkonu rozhodnutí spočívá v tom, že výkon rozhodnutí může provádět buď sám soud, a to prostřednictvím soudních vykonavatelů, nebo pověřený soudní exekutor, kdy tak vedle sebe existují řízení exekuční a řízení o výkon rozhodnutí. „*Exekuce prováděné soudními exekutory jsou ve vztahu k soudnímu výkonu rozhodnutí pro některé případy titulů pro výkon rozhodnutí alternativním postupem, který zakotvuje český právní řád pro vymožení plnění, nebylo-li plněno dobrovolně.*“⁶³ Volbu mezi uvedenými dvěma možnostmi vymožení plnění provádí oprávněný, přičemž však z uvedeného pravidla existuje několik výjimek. Dle § 251

⁶¹ WINTEROVÁ, Alena. MACKOVÁ, Alena. a kol. *Civilní právo procesní. Díl druhý: Řízení vykonávací, řízení insolvenční*. 3. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2022, s. 17. ISBN 978-80-7502-602-6.

⁶² Příkladem lze uvést zákon č. 119/2001 Sb., kterým se stanoví pravidla pro případy souběžně probíhajících výkonů rozhodnutí, ve znění pozdějších předpisů či vyhlášku č. 330/2001 Sb., o odměně a náhradách soudního exekutora, o odměně a náhradě hotových výdajů správce podniku a o podmínkách pojištění odpovědnosti za škody způsobené exekutorem, ve znění pozdějších předpisů (exekuční tarif).

⁶³ WINTEROVÁ, MACKOVÁ a kol., op. cit., s. 62.

odst. 2 OSŘ není možné provádět výkon titulu, který se provádí ve správním nebo daňovém řízení. Současně v souladu s ustanovením § 35 odst. 3 EŘ nelze podat exekuční návrh, tj. je možné vést pouze soudní výkon rozhodnutí v případě, kdy je exekučním titulem rozhodnutí o péči o nezletilé dítě (např. rozhodnutí o svěřeni dítěte do péče jednoho z rodičů, o svěřeni do střídavé péče rodičů, svěřeni dítěte do ústavní výchovy či o styku rodiče s dítětem). V této souvislosti je nutné zdůraznit, že je-li exekučním titulem rozhodnutí o výživném na nezletilé dítě, lze exekuci vést [§ 35 odst. 4 písm. a) EŘ]. Dále nelze podat exekuční návrh v případě, je-li exekučním titulem rozhodnutí ve věcech ochrany proti domácímu násilí [§ 35 odst. 3 písm. b) EŘ] nebo rozhodnutí orgánů Evropské unie [§ 35 odst. 3 písm. c) EŘ]. Exekuční řád stanovuje omezení také v případě exekučního návrhu podaného na základě cizího rozhodnutí,⁶⁴ přičemž za splnění zákonných podmínek lze u uvedeného titulu exekuční návrh podat.⁶⁵ Exekučním titulem může být dle § 40 odst. 1 EŘ zejména vykonatelné rozhodnutí soudu nebo exekutora, pokud přiznává právo, zavazuje k povinnosti nebo postihuje majetek, vykonatelné rozhodnutí soudu a jiného orgánu činného v trestním řízení, pokud přiznává právo nebo postihuje majetek, vykonatelný rozhodčí nález nebo notářský zápis se svolením k vykonatelnosti sepsaný podle zvláštního právního předpisu.

Exekuční řízení je ovládáno dispoziční zásadou, tj. lze jej zahájit pouze na návrh oprávněného, případně na návrh toho, kdo prokáže, že na něj přešlo nebo bylo převedeno právo z exekučního titulu. Exekuční řízení je v souladu s § 35 odst. 2 EŘ zahájeno dnem, hodinou a minutou, kdy exekuční návrh došel exekutorovi.⁶⁶ Exekuce je vedena exekutorem, kterého v exekučním návrhu označil oprávněný, přičemž si oprávněný konkrétního exekutora pro vedení exekuce vybírá bez ohledu na místo sídla soudního exekutora. „*Soudní exekutor je zásadně oprávněn, nestanoví-li exekuční řád jinak, vykonávat všechny úkony, které občanský soudní řád a další předpisy (např. jednací řád pro okresní a krajské soudy) svěřují při provedení výkonu rozhodnutí soudu, soudci, soudnímu vykonavateli nebo jinému zaměstnanci soudu. Úkony soudního exekutora se považují za úkony exekučního soudu (§ 28 EŘ).*“⁶⁷ Soudní exekutor však nevykonává veškeré úkony, na exekuci prováděné soudními exekutory se podílí také soud,

---

⁶⁴ „*Cizím rozhodnutím se rozumí rozhodnutí vydané soudem cizího státu (popřípadě jiným orgánem), cizí soudní smíry, notářské či jiné veřejné listiny, jež se týkají soukromoprávních vztahů (poměrů), popřípadě cizí rozhodčí nálezy.*“ KASÍKOVÁ, Martina. a kol. *Exekuční řád. Komentář*. 5. vydání. [systém Beck-online]. Praha: C. H. Beck, 2022. s. 256–266; M. JIRMANOVÁ. Dostupné v Beck-online. ISBN 978-80-7400-855-9.

⁶⁵ KASÍKOVÁ a kol., op. cit., s. 256–266; M. JIRMANOVÁ.

⁶⁶ Ibid., s. 198–207; M. JIRMANOVÁ.

⁶⁷ WINTEROVÁ, MACKOVÁ a kol., op. cit. s. 63.

kterému jsou některé úkony vyhrazeny. Jedná se například o pověření soudního exekutora provedením exekuce a o nařízení exekuce (§ 43a EŘ) nebo v případě rozhodování o změně soudního exekutora (§ 44b odst. 2 EŘ). Dle § 45 odst. 1 EŘ je věcně příslušným exekučním soudem okresní soud, místní příslušnost exekučního soudu pak určuje ustanovení § 45 EŘ v odstavci druhém.⁶⁸

Samotná exekuce je exekutorem provedena na základě pravomocného exekučního příkazu soudního exekutora. Exekutor může exekuci provést pouze zákonem stanoveným způsobem, který vyjmenovává ustanovení § 59 EŘ. Soudní exekutor nemůže způsob provedení určit bez dalšího, při volbě exekučního způsobu musí respektovat pravidla uvedená v ustanovení § 58 EŘ. Nebrání-li to účelu exekuce, provádí se exekuce ukládající zaplacení peněžité částky postupně způsoby uvedenými v § 58 odst. 2 EŘ, přičemž však lze exekuci na návrh povinného nebo s jeho souhlasem provést i v jiném pořadí, než stanoví odstavec 2 písm. a) až d). Pro úplnost je nutno zmínit, že povinný může podat soudnímu exekutorovi návrh na odklad exekuce. Nevyhoví-li exekutor návrhu na odklad exekuce do 7 dnů, postoupí jej společně s exekučním spisem v této lhůtě k rozhodnutí exekučnímu soudu, který o něm rozhodne bez zbytečného odkladu, nejpozději do 15 dnů (§ 54 odst. 12 EŘ). Je-li návrhu exekutorem či exekučním soudem vyhověno, znamená to, že se exekuce dočasně neprovádí. Soudní exekutor či exekuční soud odloží exekuci i bez návrhu v případě, kdy lze očekávat, že exekuce bude zastavena.⁶⁹

Závěrem je třeba uvést možné způsoby skončení exekuce. Exekuce může skončit úspěšným vymožením plnění, tj. dojde k naplnění účelu exekuce. Dále je možné, aby exekuce skončila i bez toho, aniž by došlo k vymožení plnění, kdy v takovém případě exekuce skončí bezvýsledností. V takovém případě však nadále lze plnění vymáhat právní cestou. V neposlední řadě může exekuce skončit jejím zastavením.⁷⁰

Shora uvedený výklad podává základní informace o exekučním řízení, přičemž lze shrnout, že exekuční řízení představuje vykonávací řízení, jehož hlavním cílem je splnění povinnosti, která byla shledána v řízení nalézacím a k jejímuž splnění nedošlo ze strany povinného dobrovolně. Zavedením exekučního řízení do českého právního řádu došlo k tzv. *dvoukolejnosti výkonu*

---

⁶⁸ Ibid., s. 62.

⁶⁹ Ibid., s. 72 a 73.

⁷⁰ Ibid., s. 73.

rozhodnutí, kdy má oprávněný možnost vymáhat plnění buď v rámci řízení exekučního či v rámci řízení o výkon rozhodnutí. Přestože má exekuční řízení v českém právním řádu místo již přes 20 let, jsou některé jeho aspekty dle mého názoru problematické, což dokazují také časté diskuze na toto téma ve společnosti. Poslední novela exekučního řádu, provedena zákonem č. 286/2021 Sb.,⁷¹ (dále také „**novela exekučního řádu**“) zejména stanovila maximální lhůty vedení neúspěšné exekuce na peněžité plnění (tzv. marné exekuce). Dále přinesla změnu v započtení výtěžku dosaženého exekucí, umožnila zpřístupnění exekučního spisu v elektronické podobě osobám oprávněným, ve vztahu k plátcům mzdy stanovila informační povinnosti a povinnost součinnosti a určila jim paušální náhradu nákladů, exekutorům stanovila s účinností od 1. 7. 2022 povinnost pořizovat zvukový záznam veškerých volání a mnoho dalšího. Novela exekučního řádu dle mého názoru přináší pozitivum například v případě zastavování tzv. bagatelních exekucí. Zklamáním však pro mne zůstává nezavedení principu tzv. *teritoriality exekutorů* a nezavedení pravidla, kdy má jeden dlužník všechny exekuce vedené u jednoho exekutora, tj. jeden dlužník rovná se jeden exekutor. Novela exekučního řádu se zcela jistě snaží řešit problémy exekučního řízení, avšak v budoucnu dozná řízení exekuční dle mého názoru dalších změn.

3.2. Účastníci exekučního řízení

Účastníky exekučního řízení jsou dle § 36 odst. 1 EŘ oprávněný a povinný. Oprávněný a povinný jsou účastníky exekučního řízení od okamžiku zahájení exekučního řízení a jejich účastenství končí provedením či zastavením exekuce. Vymezení účastníků exekučního řízení uvedeným ustanovením je v souladu s judikaturou⁷² založeno na procesní bázi, kdy: „*Oprávněným je ten, kdo podal návrh na nařízení exekuce, resp. kdo se v něm jako takový označil, povinným je ten, proti komu oprávněný návrh na nařízení exekuce směřuje, tj. koho uvedl jako osobu, v jejíž poměrech má být exekučním titulem uložená povinnost vymožena.*“ Od uvedeného procesního pojetí je však nutno odlišovat legitimaci věcnou (materiální), dle které je aktivně legitimován oprávněný, kterému svědčí právo z rozhodnutí nebo jiného titulu, a pasivně legitimován povinný, kterému je tímto titulem uložena povinnost. Pokud právo z rozhodnutí nebo jiného titulu oprávněnému nesvědčí nebo podle rozhodnutí nebo jiného titulu

---

⁷¹ Zákon č. 286/2021 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony.

⁷² Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 29. 5. 2008, sp. zn. 20 Cdo 4309/2007; Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 28. 8. 2014, sp. zn. 30 Cdo 366/2014.

povinnost uložena povinnému nebyla, nejsou v exekučním řízení věcně legitimováni. V takovém případě soud návrh na nařízení exekuce zamítne.⁷³

Pro účast v exekučním řízení musí mít oprávněný i povinný způsobilost být účastníkem řízení a způsobilost procesní. Způsobilost být účastníkem řízení⁷⁴ (procesní subjektivitu) má každý, kdo má právní osobnost, tedy každý, kdo je způsobilý mít práva a povinnosti. Soud způsobilost být účastníkem řízení zkoumá u každého z účastníků, a to po celou dobu trvání řízení, kdy nedostatek procesní subjektivity tvoří neodstranitelnou překážku exekučního řízení. Existuje-li právní nástupce účastníka, jemuž procesní subjektivita zanikla, lze v řízení pokračovat s právním nástupcem. Pokud takový nástupce není, bude exekuční řízení zastaveno. Vedle toho procesní způsobilost⁷⁵ představuje způsobilost samostatně, případně prostřednictvím zástupce, právně jednat. Obecně platí, že účastník má procesní způsobilost v rozsahu, v jakém je svéprávný.⁷⁶

Exekuční řád připouští na straně oprávněného i povinného procesní nástupnictví. K přechodu či převodu práv a povinností může dojít po vydání exekučního titulu (36 odst. 3 EŘ) nebo po zahájení exekučního řízení (§ 36 odst. 5 EŘ), přičemž přechod povinnosti nebo přechod či převod práva musí být v řízení prokázán. O procesním nástupnictví rozhoduje usnesením dle stádia exekučního řízení exekutor nebo soud.

Vedle oprávněného a povinného je v souladu s ustanovením § 36 odst. 2 EŘ účastníkem exekučního řízení také manžel povinného, a to v případě je-li exekucí postihován majetek manžela povinného nebo majetek ve společném jmění manželů. Procesní předpisy výslovnou definicí pojmu *manžel povinného* neuvádějí, avšak definice manžela dle hmotného práva, tj. ten, který s povinným uzavřel manželství, které dosud trvá, není v exekučním řízení dostačující. Za manžela povinného se pro účely exekučního řízení považuje ten, kdo je dle procesního práva nucen strpět, aby z jeho výlučného majetku, z majetku v SJM nebo ze zaniklého a doposud nevypořádaného majetku byl uspokojen dluh za povinným, který je

---

⁷³ SVOBODA, Karel, JÍCHA, Lukáš, KREJSTA, Jan, HOZMAN, David, ÚŠELOVÁ, Veronika, KOCINEC, Jaroslav a kol. *Exekuční řád. Komentář*. 1. vydání. [systém Beck-online]. Praha: C.H. Beck, 2022. s. 217-232: L. JÍCHA. Dostupné v systému Beck-online. ISBN 978-80-7400-863-4.

⁷⁴ § 19 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů.

⁷⁵ § 20 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů.

⁷⁶ SVOBODA, JÍCHA, KREJSTA, HOZMAN, ÚŠELOVÁ, KOCINEC. a kol., op. cit., s. 217-232: L. JÍCHA.

vymezen v exekučním titulu. Dle uvedeného tedy účastníkem řízení může být také bývalý manžel povinného.⁷⁷

Účast manžela povinného v exekučním řízení vedeném ve vztahu k povinnému vzniká *ex lege*, a to tehdy je-li za účelem uspokojení exekvovaného dluhu postihována majetková hodnota v SJM nebo jedná-li se v době zahájení exekuce o výlučný majetek manžela povinného, který není ve výlučném vlastnictví manžela povinného proto, že rozsah SJM je smlouvou či rozhodnutím soudu upraven jinak, než stanoví zákon. Soudní exekutor s ohledem na uvedené nevydává o účasti manžela povinného žádné rozhodnutí. Manžel povinného se stává účastníkem exekučního řízení okamžikem vydání prvního exekučního příkazu směřujícího k postižení majetku v SJM nebo nyní již výlučného majetku manžela povinného. Exekuční příkaz a následně i další rozhodnutí exekutora týkající se tohoto majetku jsou exekutorem doručovány také manželovi povinného jakožto účastníkovi řízení.⁷⁸ Manžel povinného je tedy hlavním účastníkem exekuce, avšak stává se účastníkem exekuce pouze v té její části, ve které je exekucí postihován jeho majetek nebo majetek v SJM. Exekutor tak může postihnout kromě majetku spadajícího do SJM rovněž majetek nyní již ve výlučném vlastnictví manžela povinného za předpokladu, že tento majetek spadal do SJM.⁷⁹ Jakmile již v exekuci není postižen majetek v SJM nebo zmíněný výlučný majetek manžela povinného, účast manžela povinného v exekuci bez dalšího končí. Účast manžela povinného tak může skončit například v situaci, kdy byla exekuce týkající se věcí v nyní již výlučném majetku manžela povinného zastavena nebo pokud byly tyto věci exekučně zrealizovány.⁸⁰

Jak již bylo nastíněno, účastníkem exekučního řízení může být také bývalý manžel povinného, a to v případě, kdy vymáhaný závazek vznikl za trvání manželství pouze jednomu z manželů a jsou-li postiženy hodnoty, které patří do zaniklého, avšak nevypořádaného SJM. Judikatura⁸¹ v této souvislosti uvádí, že: „*K vydobytí závazku, který vznikl za trvání manželství jen jednomu z manželů, lze nařídit výkon rozhodnutí i na majetek patřící do zaniklého společného jmění, které v době zahájení řízení o výkon nebylo vypořádáno.*“ Usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 29. 11. 2018, sp. zn. 14 Co 212/2018 uvedené shodně potvrzuje a uvádí:

---

⁷⁷ SVOBODA, op. cit., s. 1.

⁷⁸ SVOBODA, JÍCHA, KREJSTA, HOZMAN, ÚŠELOVÁ, KOCINEC. a kol., op. cit., s. 217-232; L. JÍCHA.

⁷⁹ Jedná se o majetek, který se sice nyní nachází ve výlučném vlastnictví manžela povinného, avšak dříve tento spadl do SJM povinného a manžela povinného. Jedná se o majetek, který ušel ze SJM na základě modifikace SJM smlouvou o manželském majetkovém režimu či rozhodnutím soudu.

⁸⁰ SVOBODA, op. cit., s. 11.

⁸¹ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 11. 2003, sp. zn. 20 Cdo 238/2003.

„Jinými slovy řečeno, v exekučním řízení platí, že k vydobytí závazku, který vznikl za trvání manželství jen jednomu z manželů, lze vést exekuci i prodejem movitých a nemovitých věcí patřících do zaniklého společného jmění, které v den, kdy exekuční návrh došel exekutorovi, nebylo vypořádáno.“ Lze tedy shrnout, že pro účast bývalého manžela povinného v exekučním řízení jsou rozhodné možnost postihnout v době zahájení exekučního řízení (tj. v době podání exekučního návrhu) hodnoty patřící do zaniklého dosud nevypořádaného SJM a existence pohledávky za povinným, která vznikla za trvání manželství.

Závěrem je nutno uvést, že výčet účastníků exekučního řízení v § 36 EŘ není taxativní. V různých fázích exekuce a dle povahy způsobu provedení exekuce mohou být účastníky dílčích řízení v rámci exekuce také další neuvedené subjekty, například další oprávněný, další věřitel oprávněného, oprávněný z přerušené exekuce, znalec, exekutor a další.⁸²

Na základě uvedeného lze shrnout, že oprávněný a povinný jsou účastníky, bez kterých by exekuční řízení nebylo. Účastníkem exekučního řízení může být také manžel povinného v případě, kdy je exekucí postihován jeho majetek nebo majetek v SJM. Bývalý manžel povinného se stává účastníkem řízení tehdy, vznikl-li vymáhaný závazek za trvání manželství pouze jednomu z manželů a jsou-li postiženy hodnoty, které patří do zaniklého, avšak nevypořádaného SJM. V postavení účastníka exekučního řízení mohou vystupovat také další osoby, kterými jsou například další oprávněný, další věřitel povinného, oprávněný z přerušené exekuce či exekutor.

3.3. Exekuční postih společného jmění

Jak již bylo zmíněno, společné jmění manželů představuje specifickou formu spoluvlastnictví a může vzniknout pouze mezi manželi. Ne vždy platilo, že se věřitel mohl v rámci exekučního řízení uspokojit také z majetku spadajícího do SJM. Předmětná hmotněprávní úprava v době novely ObčZ 1964 provedené zákonem č. 91/1998 Sb.,⁸³ která mimo jiné zavedla institut společného jmění manželů, chyběla. Aktuálně platná právní úprava již možnost uspokojení věřitele z majetku spadajícího do SJM nabízí.⁸⁴

---

⁸² SVOBODA, JÍCHA, KREJSTA, HOZMAN, ÚŠELOVÁ, KOCINEC. a kol., op. cit., s. 217-232; L. JÍCHA.

⁸³ Zákon č. 91/1998 Sb., kterým se mění a doplňuje zákon č. 94/1963 Sb., o rodině, ve znění pozdějších předpisů, a o změně a doplnění dalších zákonů.

⁸⁴ PSUTKA, op. cit., s. 169.

S ohledem na několik novelizací exekučního řádu a občanského soudního řádu, doznala právní úprava exekučního postihu SJM v průběhu let podstatných změn. Vzhledem k tématu této práce bude rozebrána zejména aktuálně platná právní úprava. Poslední právní úpravu postihování majetku v SJM a majetkových hodnot manžela povinného v exekučním řízení přinesla novela provedená zákonem č. 139/2015 Sb. Dle přechodných ustanovení zmíněné novely platí, že: „Není-li dále stanoveno jinak, použije se exekuční řád a občanský soudní řád ve znění účinném ode dne nabytí účinnosti tohoto zákona i pro řízení zahájená přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona; právní účinky úkonů, které v řízení nastaly přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona, zůstávají zachovány.“⁸⁵ Z uvedeného vyplývá, že se právní úprava zavedená zmíněnou novelou použije nejen pro řízení zahájená od 1. 7. 2015, ale také pro řízení zahájená před tímto datem.⁸⁶ Výjimku z uvedeného tvoří exekuční řízení zahájená do 31. 12. 2012, což potvrzuje Nejvyšší soud ve svém usnesení ze dne 23. 4. 2015, sp. zn. 21 Cdo 4525/2014, ze kterého vyplývá závěr, že: „Soudní exekutor může exekučním příkazem nařídit provedení exekuce pro peněžitou pohledávku vůči povinnému, jde-li o vydobytí závazku, který patří do společného jmění manželů, srážkami ze mzdy nebo jiného příjmu manžela povinného, jen v exekučním řízení zahájeném po 1. 1. 2013, a to za použití ustanovení § 52 odst. 1 ex. ř., resp. ustanovení § 60 ex. ř. Byla-li však exekuce zahájena před 1. 1. 2013, je soudní exekutor povinen postupovat podle právní úpravy exekučního řádu a občanského soudního řádu ve znění účinném do 31. 12. 2012“.

Exekuční postih SJM nelze provést bez dalšího, je nutno respektovat stanovená pravidla. V případě postihu SJM pro výlučný dluh povinného jsou to pravidla, která existují v době vzniku vymáhaného dluhu povinného. Vznikl-li dluh do 31. 12. 2012, je pro určení, zda a do jaké míry je majetek v SJM exekučně postižitelný, rozhodná právní úprava (včetně judikatury) účinná do 31. 12. 2012. Pro úplnost nutno zmínit, že úprava účinná do 31. 12. 2012 připouštěla rovněž modifikaci zákonného rozsahu SJM, kdy však za této právní úpravy nebyla modifikace zákonného rozsahu SJM pro účely exekuce podstatná. Dle § 42 odst. 1 EŘ, ve znění účinném do 31. 12. 2012, platilo, že: „Za majetek patřící do společného jmění povinného a jeho manžela pro účely exekuce považuje také majetek, který netvoří součást společného jmění manželů jen proto, že byl smlouvou zúžen zákonem stanovený rozsah společného jmění

---

⁸⁵ Čl. IV bod 1. zákona č. 139/2015 Sb.

⁸⁶ CEJNAROVÁ, Jitka. *Postavení manžela povinného v exekučním řízení* [online]. Praha, 2018 [cit. 2024-06-10]. Diplomová práce. Karlova univerzita, Právnická fakulta. Vedoucí práce JUDr. Dita Frintová, Ph. D. Dostupné z: <https://dspace.cuni.cz/handle/20.500.11956/104441>.

manželů nebo že byl smlouvou vyhrazen vznik společného jmění ke dni zániku manželství.“ Nejvyšší soud ČR⁸⁷ v této souvislosti stanovil, že: „Není-li dluh povinného součástí společného jmění manželů proto, že do 31. 12. 2013 (tedy před účinností zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník) došlo k zúžení společného jmění manželů, lze oprávněného uspokojit z výlučného majetku manžela povinného jen v případě, že to s ohledem na toto zúžení připouští právní úprava obsažená v zákoně č. 40/1964 Sb., občanském zákoníku, účinná do 31. 12. 2013.“

Dle aktuálně platné právní úpravy může být výlučný dluh jednoho z manželů uspokojen z prostředků SJM v případě, kdy dluh vznikl za trvání manželství. Ze znění ustanovení § 731 ObčZ vyplývá, že pro uspokojení výlučného dluhu, musí existovat SJM, přičemž dle aktuálně platné právní úpravy nemusí SJM existovat vůbec, případně může být za trvání manželství zrušeno rozhodnutím soudu nebo na základě manželské smlouvy. Oproti tomu za účinnosti ObčZ 1964 existovalo SJM za trvání manželství vždy, s výjimkou prohlášení konkursu na majetek jednoho z manželů nebo za situace, kdy byl jednomu z manželů nebo oběma uložen trest propadnutí majetku. Z ustanovení § 732 ObčZ lze dále dovodit, že SJM je možné postihnout také pro výlučný dluh jednoho z manželů, který vznikl ještě před uzavřením manželství. Zmíněné ustanovení s ohledem na ochranu věřitele a manžela povinného stanovuje limity takového postihu SJM. Majetek tvořící součást SJM lze postihnout pouze částečně v případě, kdy se jedná o výlučný dluh vzniklý přes nesouhlas druhého z manželů, o dluh spočívající v povinnosti manžela platit výživné, o dluh z protiprávního činu jen jednoho z manželů nebo o dluh jen jednoho z manželů, vzniklý ještě před uzavřením manželství.⁸⁸

V exekučním řízení v zásadě není zjišťováno, zda exekvovaný dluh je či není v SJM, neboť exekuční soud je vázán exekučním titulem. Uvedené potvrzuje rozsáhlá judikatura Nejvyššího soudu ČR,⁸⁹ ze které vyplývá, že účelem vykonávacího řízení není zjišťování, zda nalézacím soudem pravomocně uložený dluh nemá jiný hmotněprávní základ, konkrétně Nejvyšší soud ČR ve svém usnesení⁹⁰ uvádí: „Ve vykonávacím řízení již není prostor k revizi skutkových zjištění, na nichž nalézací soud postavil své rozhodnutí; vykonávací řízení totiž neslouží k nalezení, ale výhradně k prosazení již zjištěného práva. Opačný přístup⁹¹ může exekuční soud

---

⁸⁷ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 26. 2. 2019, sp. zn. 20 Cdo 169/2019.

⁸⁸ SVOBODA, op. cit., s. 171-174.

⁸⁹ Například usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 18. 7. 2017, sp. zn. 20 Cdo 2377/2017, nebo usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 5. 12. 2017, sp. zn. 20 Cdo 4649/2017.

⁹⁰ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 24. 8. 2022, sp. zn. 20 Cdo 1596/2022.

⁹¹ Nejvyšší soud v komentáři usnesení ze dne 24. 8. 2022, sp. zn. 20 Cdo 1596/2022 uvedl, že: „Výjimečné prolomení přezkumu správnosti exekučního titulu ve vykonávacím (exekučním) řízení připustil výjimečně

zaujmout jen tehdy, bylo-li by případnou „nespravedlnost“ spočívající v údajně nesprávném hmotněprávním posouzení plnění ze strany nalézacího soudu nezbytně korigovat z pozic argumentačně mimořádně silných, neboť poškození práva účastníka exekučního řízení by bylo natolik podstatné, že by přivodilo kolizi se základními principy demokratického právního řádu.“ Obdobný názor vyslovil Nejvyšší soud i ve svém usnesení ze dne 17. 2. 2015, sp. zn. 21 Cdo 5322/2014, kdy uvedl, že: „Při výkonu rozhodnutí (exekuci) soud není oprávněn přezkoumávat věcnou správnost vykonávaného rozhodnutí nebo jiného titulu, že obsahem rozhodnutí, jehož výkon (exekuce) se navrhuje, je soud vázán a je povinen z něj vycházet, přičemž případné věcné námitky proti správnosti vykonávaných titulů mají místo k přezkumu v řízení vedoucím k jejich vydání a nikoliv až ve fázi exekučního řízení samotného.“⁹² Je-li tedy exekučním titulem uložena povinnost jen jednomu z manželů, jedná se o dluh výlučný, naopak pokud je povinnost uložena oběma manželům společně a nerozdílně, půjde o dluh společný, kdy je v rámci exekuce možné postihnout jak výlučný majetek každého z manželů, tak majetek v SJM.⁹³ Z uvedeného lze dovodit, že pouhá skutečnost, že dluh náleží ve smyslu § 710 ObčZ do SJM neznamená, že mají v rámci exekuce nutně oba manželé postavení osob povinných. Podstatné v takovém případě je, proti kterému z nich směřuje exekuční titul.⁹⁴

V souvislosti s exekučním postihem SJM je nutné brát v potaz také možnost modifikace zákonného rozsahu SJM. V souladu s § 42 odst. 1 EŘ je soudní exekutor povinen před vydáním exekučního příkazu na majetek v SJM zjistit, zda je v Seznamu listin evidována manželská smlouva nebo rozhodnutí soudu o modifikaci SJM. V této souvislosti je nutné zdůraznit, že uvedené neplatilo vždy. Exekutor má tuto povinnost od 1. 7. 2015, ode dne nabytí účinnosti zákona č. 139/2015 Sb., který reagoval na zavedení Seznamu listin do ObčZ. Do 30. 6. 2015 exekutor v případě vymáhání dluhu povinného a s tím souvisejícím postižením majetku v SJM vycházel ze skutečnosti, že SJM podléhá zákonnému režimu, tedy je možné postihnout veškerý majetek, který jako součást SJM vymezuje hmotněprávní předpis. Exekutor dříve možné

---

v podstatě nuceně pod vlivem judikatury Ústavního soudu ČR. Toto prolomení bylo v teorii tvrdě kritizováno s tím, že dochází k nepřijatelnému stírání nalézacího a vykonávacího řízení. Lze si teoreticky představit situace, v nichž by snad bylo možno velmi (možná lépe řečeno extrémně) výjimečně připustit nevykonatelnost (či jinou korekci) exekučního titulu, pokud by zde byl dán zcela zásadní rozpor s ústavním pořádkem a současně by zde nebylo možno využít jiný prostředek nápravy. Problémem však je, že připuštění této varianty otevírá pomyslnou Pandorařinu skříňku, která v praxi především povede k riziku dalších obstrukcí v rámci soudního výkonu rozhodnutí či exekuce.

⁹² Obdobné závěry vyslovil Nejvyšší soud i např. v usnesení ze dne 31. 10. 2023, 20 Cdo 2068/2012, či usnesení ze dne 30. 9. 2014, sp. zn. 30 Cdo 3712/2012.

⁹³ SVOBODA, op. cit., s. 97.

⁹⁴ PSUTKA, op. cit., s. 170.

modifikace SJM před vydáním exekučního příkazu, jež postihuje majetek v SJM, nikterak nezkoumal.⁹⁵

Zjistí-li tedy exekutor, že je v Seznamu listin evidována manželská smlouva nebo rozhodnutí soudu o modifikaci SJM, musí dále zjistit, kdy vymáhaný závazek vznikl. V této souvislosti je nutné zdůraznit, že rozhodný okamžik představuje doba vzniku závazku, nikoliv doba vzniku či splatnost dluhu. Byla-li modifikace SJM zapsána do Seznamu listin před vznikem závazku, uplatní se zákonná fikce, tedy že oprávněný o modifikaci věděl a že s ní souhlasil. V takovém případě exekutor musí při postihu majetku v SJM důsledně vycházet z listiny v Seznamu listin a exekučním příkazem postihnout jen takový majetek, který smluvní režim manželů umožňuje.⁹⁶

V opačném případě, kdy modifikace SJM byla zapsána do Seznamu listin až po vzniku závazku, tj. závazek vznikl před zápisem modifikace SJM do Seznamu listin, účinky modifikace SJM vůči třetím osobám nenastávají a manžel povinného se v takovém v případě existence modifikace SJM nemůže dovolat, přestože tato smlouva byla zapsána do Seznamu listin později.⁹⁷ Výjimku z uvedeného představuje situace, kdy oprávněný (věřitel) vyslovil souhlas s tím, že výlučný majetek povinného nemá být postižen. V takovém případě musí exekutor, stejně jako v případě vzniku závazku před zápisem listiny do Seznamu listin, při postihu majetku v SJM důsledně vycházet z listiny v Seznamu listin a exekučním příkazem postihnout jen takový majetek, který smluvní režim manželů umožňuje.⁹⁸ Nutno uvést, že v praxi bude souhlas věřitele s modifikací SJM udělován v ojedinělých případech. Uvedený procesní úkon souhlasu je třeba odlišit od souhlasu hmotněprávního.⁹⁹ Exekutor nemá před vydáním exekučního příkazu na majetek v SJM možnost zjistit, zda oprávněný jako věřitel projevil k době vzniku závazku hmotněprávní souhlas s modifikací SJM, který by vůči němu zakládal účinky modifikace SJM. Exekutor tedy při vydání exekučního příkazu na majetek v SJM vychází ze Seznamu listin, z obsahu spisu a ze sdělení oprávněného. Zamlčel-li oprávněný exekutorovi skutečnost, že k době vzniku exekvovaného dluhu souhlasil s modifikací SJM, i když tato nebyla zapsána do Seznamu listin, tj. modifikace SJM vůči němu má účinky, postihne v takovém případě exekutor majetek manžela povinného v souladu

---

⁹⁵ CEJNAROVÁ, op. cit.

⁹⁶ SVOBODA, JÍCHA, KREJSTA, HOZMAN, ÚŠELOVÁ, KOCINEC. a kol., op. cit., s. 265-269: A. ZEZULA

⁹⁷ Ibid.

⁹⁸ Ibid.

⁹⁹ srov. 719 odst. 2, § 727 odst. 2 ObčZ.

s § 262a odst. 1 až 3 OSŘ a v souladu s § 42 odst. 1 až 3 EŘ. Manželu povinného v takové situaci nezbude nic jiného než podat návrh na zastavení exekuce podle § 262a odst. 1 OSŘ a v návrhu vznést námitku, že oprávněný jako věřitel projevil k době vzniku dluhu hmotněprávní souhlas s modifikací SJM, tj. postihu jeho výlučného majetku brání hmotné právo.¹⁰⁰

Nelze-li z exekučního titulu zjistit okamžik vzniku vymáhaného závazku, platí dle § 42 odst. 2 EŘ vyvratitelná právní domněnka, že závazek vznikl před zápisem listiny do Seznamu listin. Při aplikaci zmíněné vyvratitelné domněnky¹⁰¹ může exekutor postihnout veškerý již výlučný majetek manžela povinného, který v důsledku modifikace není v SJM a manžel povinného tak bude v případě podání obranného prostředku v podobě návrhu na zastavení exekuce zatížen břemenem tvrzení a prokazování, že závazek vznikl před zápisem modifikace SJM do Seznamu listin.

Na základě uvedeného výkladu lze shrnout, že problematika exekučního postihu SJM představuje materii velmi rozsáhlou a značně komplikovanou. Složitost daného tématu lze spatřovat zejména v prolínání úpravy hmotněprávní s normami procesními. Jak již bylo uvedeno, ne vždy platilo, že se věřitel mohl v rámci exekučního řízení uspokojit také z majetku spadajícího do SJM. Výslovnou hmotněprávní úpravou uspokojení věřitele při exekuci z majetku spadajícího do SJM, přinesl až ObčZ s účinností od 1. 1. 2014. Poslední právní úpravu postihování majetku v SJM a majetkových hodnot manžela povinného v exekučním řízení přinesla novela provedená zákonem č. 139/2015 Sb., která se použije nejen pro řízení zahájená od 1. 7. 2015, ale také pro řízení zahájená před tímto datem, konkrétně pro exekuční řízení zahájená po 1. 1. 2013. Vznikl-li dluh do 31. 12. 2012, je pro určení, zda a do jaké míry je majetek v SJM exekučně postižitelný, rozhodná právní úprava (včetně judikatury) účinná do 31. 12. 2012, přičemž do uvedeného data platilo, že v exekučním řízení bylo možné postihnout majetek nacházející se v SJM pro dluh povinného pouze tehdy, vznikl-li tento dluh za trvání manželství povinného a jeho manžela. Dle aktuálně platné právní úpravy může být výlučný dluh jednoho z manželů uspokojen z prostředků SJM v případě, kdy dluh vznikl za trvání manželství, ale také v případě vznikl-li ještě před uzavřením manželství, přičemž

---

¹⁰⁰ SVOBODA, op. cit., str. 32-33.

¹⁰¹ § 42 odst. 1 věta druhá EŘ: „Nelze-li zjistit z exekučního titulu nebo z listiny podle odstavce 1, že závazek vznikl po zápisu listiny do Seznamu listin o manželském majetkovém režimu, má se za to, že závazek vznikl před zápisem listiny do Seznamu listin o manželském majetkovém režimu“.

zákon stavuje s ohledem na ochranu věřitele a manžela povinného v takovém případě limity postihu SJM. Pozitivní v této souvislosti je dle mého názoru skutečnost, že je exekutor povinen od 1. 7. 2015, ode dne nabytí účinnosti zákona č. 139/2015 Sb., brát v potaz také možné modifikace zákonného rozsahu SJM, tj. je povinen před vydáním exekučního příkazu na majetek v SJM zjistit, zda je v Seznamu listin evidována manželská smlouva nebo rozhodnutí soudu o modifikaci SJM. Dle aktuálně platné právní úpravy tak exekutor nevychází ze skutečnosti, že SJM podléhá zákonnému režimu.

4. Možnosti obrany manžela povinného v exekučním řízení

4.1. Návrh na částečné zastavení exekuce

Návrh na částečné zastavení exekuce upravuje ustanovení § 262b OSŘ. Uvedené ustanovení bylo do občanského soudního řádu vloženo zákonem č. 139/2015 Sb., s účinností od 1. 7. 2015. Před nabytím účinnosti zákona č. 139/2015 Sb. obranu manželovi povinného poskytovala především excindační žaloba podle § 267 OSŘ. Návrh na částečné zastavení exekuce dle § 262b OSŘ představuje prostředek obrany manžela povinného před nadlimitním postihem SJM a před postihem nyní již výlučného majetku manžela povinného. Jedná se tedy o prostředek, který poskytuje manželovi povinného dvojí typ ochrany. Vzhledem k tomu, že je manžel povinného účastníkem exekuce pouze v té její části, v níž dochází k exekučnímu postihu jeho majetku nebo majetku v SJM, může se manžel povinného domáhat zastavení exekuce pouze ve vztahu k těmto položkám.

Oprávnění podat návrh na částečné zastavení exekuce podle § 262b OSŘ má pouze manžel povinného, a nikoliv povinný. Uvedené vyplývá z výslovné procesní legitimace manžela povinného v ustanovení § 262b OSŘ, které je tak *lex specialis* k § 268 OSŘ a k § 269 OSŘ, ze kterých vyplývá, že návrh na zastavení exekuce je oprávněn podat také povinný, případně že může být exekuce zastavena soudem i bez návrhu.¹⁰² Hlavní rozdíl mezi zastavením exekuce bez návrhu (§ 269 OSŘ) či na návrh povinného (§ 268 OSŘ) a zastavením exekuce podle § 262b OSŘ spočívá v důvodech, pro které je exekuci možno zastavit. Zastavení exekuce bez návrhu či na návrh povinného je možné pouze pro důvody uvedené v ustanovení § 268 odst. 1 OSŘ, oproti tomu zastavení exekuce podle § 262b OSŘ je možné samo o sobě.

Manžel povinného podává návrh na zastavení exekuce stejně jako povinný u exekutora, a nikoliv u exekučního soudu. Povinný je dle § 55 odst. 1 věta první EŘ vázán při podání návrhu na zastavení exekuce 15denní lhůtou ode dne, kdy se dozvěděl o důvodu zastavení exekuce, přičemž uvedená lhůta pro manžela povinného neplatí. Podá-li manžel povinného návrh na zastavení exekuce podle § 262b OSŘ, rozhodne o tomto návrhu exekutor na základě písemných dokladů¹⁰³ i bez souhlasu oprávněného do 15 dnů ode dne doručení návrhu. Jedná se o lhůtu pořádkovou, tedy exekutor může rozhodnout o návrhu manžela povinného i po jejím

---

¹⁰² SVOBODA, op. cit., str. 22.

¹⁰³ Například listiny dodané povinným či manželem povinného, dokumenty exekutora v exekučním spise nebo informace ze Seznamu listin o manželském majetkovém režimu.

uplynutí. Exekutor může o návrhu manžela rozhodnout jen pozitivně. Nevyhoví-li exekutor návrhu, postoupí jej společně s exekučním spisem v uvedené lhůtě k rozhodnutí exekučnímu soudu, který o návrhu rozhodne (§ 55 odst. 1 EŘ). V praxi může a často dochází k situacím, kdy exekutor návrhu manžela povinného z části vyhoví a postoupí jej k rozhodnutí exekučnímu soudu pouze ve zbylé části, ve které návrhu nevyhověl. Proti rozhodnutí exekutora je přípustné odvolání, o kterém rozhoduje krajský soud, v jehož obvodu se nachází soud exekuční. Z dikce zákona výslovně neplyne, jakým způsobem exekuční soud o návrhu manžela na zastavení exekuce rozhoduje, zda s jednáním nebo bez něj. Nemůže-li však soud o návrhu manžela rozhodnout pouze na základě obsahu spisu, rozhoduje zpravidla až po předchozím jednání.¹⁰⁴

Jak již bylo zmíněno, návrh na zastavení exekuce představuje prostředek, který poskytuje manželovi povinného dvojí typ ochrany. Prvně lze uvést ochranu manžela povinného před nadlimitním postihem SJM, kdy je důvodem pro podání návrhu na zastavení exekuce skutečnost, že byl majetek nacházející se v SJM postižen nepřipustně či ve větším rozsahu.

K rozhodnutí o nadlimitním postihu SJM, tj. zda byl návrh manžela povinného na částečné zastavení exekuce podán oprávněně, musí exekutor (exekuční soud) zjistit výši kvazivypořadacího podílu povinného na SJM. Účelem kvazivypořádání je zjištění, jaká část majetku je exekučně postižitelná, přičemž se při takovém vypořádání nestanovuje vypořadací podíl jako je tomu v situaci, kdy soud vypořádávající zaniklé SJM přisoudí některému z manželů větší majetkovou hodnotu. Nutno zdůraznit, že postižením majetku v SJM pro výlučný dluh povinného SJM nezaniká a kvazivypořádání je provedeno pouze pro účely dané exekuce, přičemž toto vypořádání není nikterak závazné pro soud, který bude v budoucnu rozhodovat o vypořádání SJM. Skutková zjištění exekutora mohou posloužit pouze jako jeden z podkladů v řízení o skutečném vypořádání SJM.¹⁰⁵ Pro účely exekučního postihu se však kvazivypořadací podíl manžela povinného stanoví stejně jako by skutečně docházelo k vypořádání SJM. Dle § 732 ObčZ je nutné hodnotu kvazivypořadacího podílu určit v souladu s veškerými kritérii uvedenými v § 742 ObčZ (např. zohlednění potřeb nezaopatřených dětí, náhrada výlučných prostředků vynaložených na společný majetek nebo péče manžela o rodinu), přičemž hodnotu kvazivypořadacího podílu stanoví exekutor v rámci řešení předběžné otázky. Pro výpočet hodnoty kvazivypořadacího podílu jsou důležitá zejména judikaturou určená pravidla pro stanovení obvyklé ceny majetku v SJM jako je tomu v případě skutečného

---

¹⁰⁴ SVOBODA, op. cit., str. 23-25.

¹⁰⁵ SVOBODA, op. cit., str. 97.

vypořádání SJM, kdy z judikatury vyplývá, že: „*Při určení ceny majetku v případě vypořádání společného jmění je třeba vycházet z faktického stavu a z obvyklé ceny majetku v době rozhodování soudu. Soud může v případě vypořádání společného jmění manželů rozhodnout o nerovnosti podílů manželů, ať už k celému vypořádávanému majetku nebo jen jeho části, vždy se však bude jednat o výjimku, která musí být řádně odůvodněna a rozhodnutí musí mít základ v mimořádných okolnostech případu.*“¹⁰⁶ Problematiku lze tedy shrnout, že rozhodující pro určení hodnoty kvazivypořadacího podílu je doba rozhodování o návrhu manžela povinného na částečné zastavení exekuce dle § 262b odst. 1 OSŘ, kdy se bude majetek oceňovat ve stavu ke dni tohoto rozhodování.¹⁰⁷

Druhým typem ochrany je ochrana před postihem nyní již výlučného majetku manžela povinného. Tato ochrana představuje problematiku velmi rozsáhlou a složitou, nicméně lze uvést, že důležité při řešení situace, v rámci které při exekuci na výlučný dluh povinného dochází k postihu majetku manžela povinného, který by nebyl modifikace SJM byl v SJM, je skutečnost, „*zda modifikace SJM do doby vzniku exekvovaného dluhu byla nebo nebyla zapsána do Seznamu listin.*“¹⁰⁸

V souvislosti s postihem nyní již výlučného majetku manžela povinného je nutno uvést, že vzhledem k tomu, že manžel povinného musí strpět exekuci ze svého majetku, i když se jedná o výlučný dluh povinného, judikoval Nejvyšší soud ČR, že: „*Manžel (bývalý manžel) povinného má právo na svou obranu podle § 262b OSŘ uplatnit námitku započtení své vlastní pohledávky vůči pohledávce oprávněného, přestože exekuce je vedena pouze proti povinnému a vymáhaná pohledávka je pohledávkou oprávněného výhradně za povinným. Toto právo má v rozsahu, v němž soudní exekutor (exekuční soud) s odkazem na § 262a OSŘ již postihl majetek ve společném jmění manželů nebo nyní již výlučný majetek manžela (bývalého manžela) povinného. Toto oprávnění manžela (bývalého manžela) povinného vzniká ve chvíli, kdy soudní exekutor v souladu s předpisy hmotného a procesního práva postihl majetek ve společném jmění manželů nebo nyní již výlučný majetek manžela (bývalého manžela) povinného.*“¹⁰⁹

---

¹⁰⁶ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 28. 4. 2020, sp. zn. 22 Cdo 1205/2019.

¹⁰⁷ SVOBODA, op. cit., s. 105.

¹⁰⁸ Ibid., s. 27.

¹⁰⁹ Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 22. 9. 202, sp. zn. 20 Cdo 2582/2020.

Pro úplnost je nutno uvést, že kromě uvedené procesní ochrany nyní již výlučného majetku manžela povinného je manželovi povinného dána také hmotněprávní ochrana, která je poskytována skrze normy ObčZ. Z ustanovení ObčZ jsou pro manžele nejvýznamnější ustanovení týkající se modifikace SJM, zejména možnost uzavření smlouvy o majetkovém režimu.

Z uvedeného vyplývá, že návrh na částečné zastavení exekuce podle § 262b OSŘ může podat pouze manžel povinného. Jedná se o prostředek, který poskytuje manželu povinného dvojí typ ochrany, a to ochranu před nadlimitním postihem SJM a před postihem nyní již výlučného majetku manžela povinného. Exekutor může majetek manžela povinného postihnout pouze tehdy, když vymáhaný závazek vznikl před zápisem modifikace SJM do Seznamu listin. Problematika částečného zastavení exekuce je velmi složitá a vždy bude záležet na okolnostech a složitostech konkrétního případu, v obecné rovině však dle mého názoru procesní nástroj návrhu na částečné zastavení exekuce představuje vhodnou možnost manžela povinného jak chránit svůj majetek.

4.2. Vyškrtnutí věci ze soupisu

Další prostředek obrany manžela povinného představuje vyškrtnutí věci ze soupisu dle § 68 EŘ. Jedná se o oprávnění osoby, které svědčí právo k movité věci, které nepřipouští exekuci, a zároveň není tato osoba osobou povinnou. Účelem institutu návrhu na vyškrtnutí věci ze soupisu je předejít tomu, aby movitá věc ve vlastnictví osoby odlišné od hlavních účastníků exekuce byla realizována ve prospěch vymáhaného plnění.¹¹⁰

Návrh na vyškrtnutí věci ze soupisu se podává u exekutora, který věc do soupisu pojal, a je nutné jej podat do 30 dnů ode dne, kdy se navrhovatel o soupisu věci dozvěděl. Jedná se o lhůtu procesní, tj. nejpozději poslední den lhůty musí být návrh odevzdán orgánu, který má povinnost jej doručit. Byl-li návrh podán pozdě, bude takový návrh exekutorem odmítnut. Exekutor musí o podaném návrhu na vyškrtnutí věci rozhodnout do 15 dnů od jeho doručení. Exekutor o podaném návrhu rozhoduje sám, a to na základě znaleckých posudků, zpráv a vyjádření orgánů, fyzických a právnických osob, notářských nebo exekutorských zápisů a jiných listin, které společně s návrhem předloží navrhovatel (§ 68 odst. 2 EŘ).

---

¹¹⁰ SVOBODA, JÍCHA, KREJSTA, HOZMAN, ÚŠELOVÁ, KOCINEC. a kol., op. cit., s. 623-647: K. SVOBODA

Jak již bylo zmíněno, institut vyškrtnutí věci ze soupisu představuje procesní nástroj, jenž umožňuje osobám stojícím mimo exekuci chránit jejich majetková práva v případě, kdy exekutor zamýšlí zrealizovat taková práva ve prospěch vymáhaného plnění. Ze znění § 68 EŘ výslovně nevyplývá, kdo může návrh na vyškrtnutí věci ze soupisu podat. Ustanovení § 55 EŘ upravující zastavení exekuce spolu s ustanoveními § 262b OSŘ a § 268 OSŘ stanoví, že povinný může podat návrh na zastavení exekuce v zásadě z jakékoliv důvodu [srov. § 268 odst. 1 písm. h) OSŘ]. Manžel povinného může podat návrh na zastavení exekuce podle § 262b OSŘ, má-li za to, že byl exekutorem postižen majetek v SJM nebo jeho výlučný majetek ve větším rozsahu, než připouští zvláštní právní předpis.¹¹¹ Vzhledem k tomu, že povinný a manžel povinného mají právo podat návrh na úplné či částečné zastavení exekuce, lze z výše uvedeného dovodit, že je pro ně institut vyškrtnutí věci ze soupisu nepotřebný, tj. ani povinný ani manžel povinného za takové situace nemají právo podat návrh na vyškrtnutí věci ze soupisu ani excindační žalobu dle § 267 OSŘ.¹¹²

Z výše uvedeného však existuje v případě manžela povinného výjimka. Jedná se o situaci, kdy exekutor postihne věc ve vlastnictví manžela povinného proto, že má za to, že se jedná o věc ve vlastnictví povinného. Exekutor v takové situaci manžela povinného nepokládá za účastníka exekuce, tj. manžel povinného v takovém případě nemá právo podat návrh na zastavení exekuce. Exekutor tak majetkovou hodnotu nepostihuje proto, že by předpokládal, že věc spadá do společného jmění nebo že by se mělo jednat o věc, která je již ve vlastnictví manžela povinného a která je dle předpisů exekučního práva postižitelná. Uvedené lze tedy shrnout, že manžel povinného může podat návrh na vyškrtnutí věci ze soupisu, je-li do soupisu majetku pojata movitá věc, která se nachází ve výlučném vlastnictví manžela povinného, kterou nabyt z prostředků nespádajících do SJM, a to jak před uzavřením manželství nebo za jeho trvání. V praxi může například jít o situaci, kdy exekutor v bytě povinného pojme do soupisu věc movitou, která však patří manželovi povinného, neboť ten ji pořídil buď před uzavřením manželství, nebo za trvání manželství ze svých výlučných prostředků.¹¹³

---

¹¹¹ „Zvláštním právním předpisem“ ve smyslu odstavce 1, na jehož základě soud posoudí, zda je majetek ve společném jmění nebo majetek manžela povinného postižen ve větším rozsahu, je právní předpis, který byl účinný v době, kdy vznikl závazek povinného, který je předmětem soudního výkonu rozhodnutí (například NS 20 Cdo 3416/2016, NS 20 Cdo 5823/2016, NS 20 Cdo 1786/2017, NS 20 Cdo 3850/2019 nebo NS 20 Cdo 3526/2020) [SVOBODA, K., SMOLÍK, P., LEVÝ, J., DOLEŽÍLEK, J. a kol. *Občanský soudní řád. Komentář*. 3. vydání (2. aktualizace, 2023). [systém Beck-online]. Praha: C. H. Beck, 2023; J. LEVÝ. dostupné v systému Beck-online]

¹¹² SVOBODA, JÍCHA, KREJSTA, HOZMAN, ÚŠELOVÁ, KOCINEC a kol., op. cit., s. 623-647; K. SVOBODA.

¹¹³ Ibid.

Závěrem je nutno zmínit, že žalobou podle § 267 OSŘ se může úspěšně domáhat vyloučení věci i ten, kdo předtím nepodal návrh na vyškrtnutí věci ze soupisu podle § 68 EŘ.¹¹⁴ Dle mého názoru však institut návrhu na vyškrtnutí věci ze soupisu představuje pro manžela povinného za situace, kdy jsou splněny podmínky pro jeho podání, rychlejší prostředek obrany než žaloba dle § 267 OSŘ. Hlavní výhodou návrhu na vyškrtnutí věci lze spatřovat v tom, že exekutor nemusí zamítnutý návrh na vyškrtnutí věci ze soupisu postupovat k rozhodnutí exekučnímu soudu jako je tomu v případě návrhu na zastavení exekuce dle § 262b OSŘ.

4.3. Žaloba na vyloučení věci (obrana manžela povinného do 30. 6. 2015)

Žaloba na vyloučení věci dle § 267 OSŘ představuje možnost obrany třetí osoby, jejíž majetek byl prováděním výkonu rozhodnutí nedůvodně dotčen. Možnost použití excindační žaloby v exekučním řízení upravuje ustanovení § 52 odst. 1 EŘ. Účelem vylučovací žaloby je v souladu s judikaturou Nejvyššího soudu ČR: *„poskytnout právní ochranu osobám, které mají k majetku (k věcem, právům nebo jiným majetkovým hodnotám), jenž byl postižen výkonem rozhodnutí (exekucí), takové právo (právní vztah), které nepřipouští, aby nařízený výkon rozhodnutí (exekuce) byl proveden a aby se tak postižený majetek stal zdrojem pro uspokojení oprávněného.“*¹¹⁵ Řízení o vylučovací neboli excindační žalobě je pak dle Ústavního soudu¹¹⁶ řízením, které *„není běžným sporem, nýbrž specifickým, dílčím řízením, které může být vyvoláno v důsledku postupu vykonavatele (soudního exekutora), jenž byl pověřen výkonem pravomocného rozhodnutí“*.

Dle aktuálně platné právní úpravy má oprávnění podat excindační žalobu dle § 267 OSŘ třetí osoba odlišná od oprávněného, povinného i manžela povinného, jejíž majetek byl postižen nařízením výkonu rozhodnutí přesto, že má k postiženým majetkovým hodnotám hmotněprávní vztah, který výkon rozhodnutí nepřipouští.¹¹⁷ Dle § 68 odst. 4 EŘ může žalobu na vyloučení věci dle § 267 OSŘ podat navrhovatel u exekučního soudu do 30 dnů od doručení rozhodnutí exekutora, kterým nevyhověl, byť jen zčásti, jeho včas podanému návrhu na vyškrtnutí věci ze soupisu. O možnosti podat excindační žalobu musí být navrhovatel exekutorem poučen. Od podání návrhu na vyškrtnutí věci ze soupisu do uplynutí lhůty 30 dnů od doručení

---

¹¹⁴ Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 4. 2. 2014, sp. zn. 21 Cdo 1037/2013.

¹¹⁵ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 26. 4. 2011, sp. zn. 20 Cdo 1977/2009.

¹¹⁶ Nález Ústavního soudu ze dne 9. 6. 2009, sp. zn. III. ÚS 292/07.

¹¹⁷ SVOBODA, K., SMOLÍK, P., LEVÝ, J., DOLEŽÍLEK, J. a kol. *Občanský soudní řád. Komentář*. 3. vydání (2. aktualizace). [systém Beck-online]. Praha: C. H. Beck, 2023. J. LEVÝ. Dostupné v systému Beck-online.

rozhodnutí exekutora, kterým návrhu nebylo vyhověno, a po dobu řízení o žalobě nelze sepsané movité věci prodat. Osoba oprávněná může podat současně návrh na vyškrtnutí věci ze soupisu a vylučovací žalobu, přičemž soud v takovém případě vyčká na výsledek řízení o podaném návrhu na vyškrtnutí věci ze soupisu. V této souvislosti je nutno uvést, že podání excindační žaloby dle § 267 OSŘ není podmíněno podáním návrhu dle § 68 EŘ, což potvrzuje judikatura Nejvyššího soudu ČR¹¹⁸: „Dle názoru dovolacího soudu tak využití institutu vyškrtnutí věci ze soupisu podle § 68 odst. 1 až 3 zákona č. 120/2001 Sb. není podmínkou, bez níž nelze úspěšně přikročit k podání žaloby na vyloučení věci z exekuce podle § 267 o. s. ř.“¹¹⁹

Vzhledem k tomu, že je manžel povinného v souladu s ustanovením § 36 odst. 2 EŘ účastníkem řízení, je-li exekucí postihován jeho majetek nebo majetek v SJM, musí manžel povinného k obraně použít návrh na částečném zastavení exekuce (§ 262b OSŘ), nikoliv excindační žalobu (§ 267 OSŘ). Jak již však bylo zmíněno, manžel povinného se stává účastníkem exekučního řízení ve vztahu k povinnému *ex lege* pouze tehdy, je-li za účelem uspokojení exekvovaného dluhu postihována majetková hodnota v SJM nebo jedná-li se v době zahájení exekuce o výlučný majetek manžela povinného, který není ve výlučném vlastnictví manžela povinného proto, že rozsah SJM je smlouvou či rozhodnutím soudu upraven jinak, než stanoví zákon. Tedy je-li postižen výlučný majetek manžela povinného z jiného než uvedeného důvodu, manžel povinného se účastníkem exekuce jako takové nestává a má oprávnění, jakožto třetí osoba, podat excindační žalobu dle § 267 OSŘ. Jedná se o případy, kdy exekutor postihne majetkové hodnoty, které se s ohledem na ustanovení § 709 ObčZ nikdy nestaly součástí SJM. Příkladem lze uvést situaci, kdy exekutor postihne věci sloužící osobní potřebě manžela povinného [§ 709 odst. 1 písm. a) ObčZ] nebo věci, jež manžel povinného nabyl darem či děděním [§ 709 odst. 1 písm. b) ObčZ].

S ohledem na shora uvedené je tedy v případě manžela povinného pro podání excindační žaloby dle § 267 OSŘ podstatné, zda exekutor postihl za účelem uspokojení výlučného dluhu manžela povinného majetek v SJM, tedy manžel povinného se stává účastníkem exekuce, či postihl výlučný majetek manžela povinného, přestože se jedná o hodnoty, které se s ohledem na ustanovení § 709 odst. 1 ObčZ nikdy nestaly součástí SJM, kdy se tak manžel povinného účastníkem exekuce nestává, ale má postavení třetí osoby.¹²⁰

---

¹¹⁸ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 30. 10. 2012, sp. zn. 20 Cdo 418/2012.

¹¹⁹ Srov. rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 4. 2. 2014, sp. zn. 21 Cdo 1037/2013.

¹²⁰ SVOBODA, op. cit., str. 19.

Podá-li manžel povinného návrh na vyloučení věci z exekuce dle § 267 OSŘ (§ 68 odst. 4 EŘ) i přesto, že je hlavním účastníkem exekuce, bude soudem poučen o nutnosti podat návrh na zastavení exekuce dle § 262b OSŘ. Pokud by manžel povinného i přes poučení exekučního soudu na žalobě trval, bude žaloba soudem zamítnuta, neboť k podání žaloby dle § 267 OSŘ je aktivně legitimována pouze třetí osoba stojící mimo exekuci. V opačném případě, kdy manžel povinného není účastníkem exekuce a podá návrh na částečné zastavení exekuce dle § 262b OSŘ (§ 55 odst. 1 EŘ), bude exekučním soudem poučen, že pro účely exekuce nemá postavení manžela povinného a může podat, jakožto osoba na exekuci nezúčastněná, návrh na vyloučení věci z exekuce dle § 267 OSŘ (§ 68 odst. 4 EŘ). Trval-li by manžel povinného i přes uvedené na podaném návrhu na částečné zastavení exekuce, bude řízení exekučním soudem zastaveno, neboť byl návrh podán osobou, která není účastníkem exekuce.¹²¹

Pro úplnost je nutno uvést, že manžel povinného byl aktivně legitimován k podání vylučovací žaloby do 1. 7. 2015. S účinností od 1. 7. 2015 bylo ustanovení § 267 odst. 2 OSŘ¹²² zákonem č. 139/2015 Sb., zrušeno a současně bylo vloženo ustanovení § 262b (návrh na zastavení výkonu rozhodnutí). Manžel povinného mohl dle OSŘ účinného do 30. 6. 2015 podat excindační žalobu dle ustanovení § 267 odst. 1 (tj. dle současného ustanovení § 267 OSŘ) tehdy, domáhal-li se vyloučení majetku z výkonu rozhodnutí vzhledem k tomu, že bylo postíženo právo k majetku, které výkon rozhodnutí nepřipouští, tj. postížené majetkové hodnoty netvoří součást SJM a rovněž ani nepředstavují majetek, který se dle § 262a pro účely výkonu rozhodnutí považuje za součást SJM a dále dle dnes již zrušeného ustanovení § 267 odst. 2 v případě, kdy byl výkonem rozhodnutí postížen majetek, který patří do SJM nebo se pro účely výkonu rozhodnutí považuje za majetek patřící do SJM povinného a jeho manžela, ale vymáhanou pohledávku z tohoto majetku nelze uspokojit.¹²³

S ohledem na shora uvedené skutečnosti se domnívám, že vložním ustanovení § 262b OSŘ došlo ke zlepšení postavení manžela povinného v rámci exekučního řízení. Manžel povinného se dle aktuálně platné právní úpravy může domáhat v případě nesprávného postihu SJM nápravy přímo u soudního exekutora, který exekuci vede, kdy tento o návrhu manžela

---

¹²¹ SVOBODA, op. cit., str. 20.

¹²² § 267 odst. 2 OSŘ ve znění účinném do 30. 6. 2015: „*Obdobně podle odstavce 1 se postupuje, byl-li nařízeným výkonem rozhodnutí postížen majetek, který patří do společného jmění manželů nebo se pro účely nařízení výkonu rozhodnutí považuje za majetek patřící do společného jmění povinného a jeho manžela, ale vymáhanou pohledávku nelze z tohoto majetku uspokojit.*“

¹²³ SVOBODA, SMOLÍK, LEVÝ, DOLEŽÍLEK a kol., op. cit., J. LEVÝ.

povinného sám rozhoduje. Exekuční soud rozhoduje o podaném návrhu až v okamžiku, kdy mu není exekutorem vyhověno. Dle mého názoru tak pro manžela povinného představuje institut návrhu na zastavení exekuce rychlejší a jednodušší proces obrany.

5. Společné oddlužení manželů

5.1. Základní charakteristika insolvenčního řízení

S exekucí řízením, tedy také s exekucí postihem společného jmění manželů, může v některých případech souviset řízení insolvenční dle InsZ, jakožto zvláštního právního předpisu.

Insolvenční řízení, tedy řízení o zjištění a řešení úpadku dlužníka, představuje zvláštní procesní řešení stavu platební neschopnosti dlužníka. Insolvenčním řízením se rozumí dle § 1 InsZ *„řešení úpadku a hrozícího úpadku dlužníka soudním řízením některým ze stanovených způsobů tak, aby došlo k uspořádání majetkových vztahů k osobám dotčeným dlužnickým úpadkem nebo hrozícím úpadkem a k co nejvyššímu a zásadně poměrnému uspokojení dlužnických věřitelů“*. Insolvenční řízení pak v souladu s ustanovením § 1 písm. b) InsZ představuje rovněž *oddlužení dlužníka*. Insolvenční řízení není ani řízením nalézacím ani řízením vykonávacím. Insolvenční řízení má specifickou povahu a je zvláštním řízením s ohledem na svůj samostatný předmět, kterým je úpadek či hrozící úpadek dlužníka (jeho procesní zjištění) a způsob řešení zjištěného úpadku s ohledem na osobu dlužníka, povahu jeho dluhů, stav jeho závodu a další konkrétní aspekty. Účelem insolvenčního řízení je především spravedlivé uspořádání majetkových vztahů dlužníka k osobám dotčeným dlužnickým (hrozícím) úpadkem za co nejvyššího a zásadně poměrného uspokojení věřitelů. Sekundárním cílem insolvenčního řízení je pak dosažení oddlužení dlužníka v rámci zákonem předvídaných způsobů řešení úpadku.¹²⁴

Insolvenční řízení je zvláštní rovněž s ohledem na svůj vztah k občanskému řízení soudnímu. V souladu s ustanovením § 7 InsZ se pro insolvenční řízení a pro incidenční spory použijí přiměřeně ustanovení občanského soudního řádu týkající se sporného řízení, a není-li to možné, ustanovení zákona č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, za předpokladu, že insolvenční zákon nestanoví jinak či takový postup není v rozporu se zásadami insolvenčního řízení. Předpisy upravující oblast výkonu rozhodnutí a exekuce jsou (přiměřeně) uplatnitelné v insolvenčním řízení pouze tehdy, pokud na ně insolvenční zákon výslovně odkazuje.¹²⁵ Právní úpravou, účinnou od 1. 1. 2014, došlo k jasnému vymezení vztahu insolvenčního zákona k předpisům upravujícím výkon rozhodnutí a exekuci. Insolvenční zákon je tak považován

¹²⁴ WINTEROVÁ, MACKOVÁ a kol., op. cit., s. 208.

¹²⁵ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 21. 10. 2015, sp. zn. 29 Cdo 2/2014.

za *lex specialis* ve vztahu k obecné procesněprávní úpravě, tedy k OSŘ. Předchozí znění § 7 InsZ tuto problematiku neupravovalo, a proto souběh nařízeného výkonu rozhodnutí nebo exekuce při samotné aplikaci insolvenčního zákona ve vztahu k probíhajícímu insolvenčnímu řízení způsobovalo značné komplikace. Od 1. 1. 2014 došlo ke zrušení okruhu ustanovení občanského soudního řádu, která jsou použitelná v insolvenčním řízení, kdy tak lze podle aktuálně platné právní úpravy (s ohledem na již uvedené) užít přiměřeně ustanovení týkající se sporného řízení. Právní úpravu účinnou od 1. 1. 2014 lze vyzdvihnout zejména v tom smyslu, že by již v aplikační praxi (zejména ve vztahu k výkonu rozhodnutí či exekuci) nemělo od uvedeného data docházet k tomu, že budou aplikovány buď občanský soudní řád, anebo zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád), pokud na ně insolvenční zákon výslovně neodkáže.¹²⁶ Ustanovení občanského soudního řádu lze v rámci insolvenčního řízení přiměřeně aplikovat například při rozhodování o nákladech insolvenčního řízení, při posuzování podmíněných procesních úkonů, při ztrátě způsobilosti být účastníkem insolvenčního řízení nebo při stanovení náležitostí rozhodnutí insolvenčního soudu.

Otázkou přiměřené aplikace OSŘ ve vztahu k insolvenčnímu právu se zabýval rovněž Ústavní soud ČR ve svém nálezu ze dne 5. 11. 2002, sp. zn. II. ÚS 179/01. Ze zmíněného ústavního nálezu vyplývá, že: „*Přiměřenost použití občanského soudního řádu neznamena oprávnění soudu rozhodovat, zda bude nebo nebude, například s ohledem na některé z cílů konkursního řízení, příslušná ustanovení o.s.ř. aplikovat.*“ Soud tedy nemůže na základě libovůle vyloučit užití právní normy, o jejíž přiměřenou použitelnost se jedná. Soud až v rámci aplikace předmětné právní normy může zvažovat, zda s přihlédnutím k povaze daného institutu, na který má být norma použita, ji lze aplikovat, a to zcela nebo zčásti.

Se zvláštní povahou insolvenčního řízení rovněž souvisí některé zvláštní procesní principy či zásady, které ovládají pouze řízení insolvenční. Demonstrativní výčet těchto zvláštních zásad uvádí výslovně ustanovení § 5 InsZ. Jedná se o zásadu *spravedlivého, rychlého, hospodárneho a efektivního vedení řízení*, na základě které musí být insolvenční řízení vedeno tak, aby žádný z účastníků nebyl nespravedlivě poškozen nebo nedovoleně zvýhodněn a aby se dosáhlo rychlého, hospodárneho a co nejvyššího uspokojení věřitelů [§ 5 písm. a) InsZ]. Řízení

---

¹²⁶ MORAVEC, Tomáš, KOTOUČOVÁ, Jiřina. a kol. *Insolvenční zákon. Komentář*. 4. vydání [systém Beck-online]. Praha: C. H. Beck, 2021. s. 45-50: T. MORAVEC. Dostupné v systému Beck-online. ISBN 978-80-7400-849-8.

insolvenční je dále provázáno zásadou *specifické rovnosti věřitelů*, kdy věřitelé, kteří mají dle insolvenčního zákona zásadně stejné nebo obdobné postavení, mají v insolvenčním řízení rovné možnosti [§ 5 písm. b) InsZ]. Rovnost věřitelů v insolvenční řízení je specifická zejména proto, že s ohledem na hmotněprávní rozdíly a uplatnění předchozí zásady, je v praxi modifikována. Určitým skupinám věřitelů je v rámci insolvenčního řízení dáno *ex lege* zvýhodněné postavení, kdy tak zásada rovného postavení věřitelů platí vždy bez výjimky pouze mezi věřiteli stejného postavení, v rámci jedné skupiny. Uvedená zásada se pak snaží při zohlednění určitých specifík dosáhnout jisté vyváženosti vztahu rovněž mezi jednotlivými skupinami věřitelů navzájem.¹²⁷ Třetí zásadou je zásada *ochrany práv nabytých v dobré víře*, dle které nestanoví-li insolvenční zákon jinak, nelze omezit práva věřitele nabytá v dobré víře před zahájením insolvenčního řízení, a to ani rozhodnutím insolvenčního soudu ani postupem insolvenčního správce [§ 5 písm. c) InsZ]. Definici dobré víry nabízí ustanovení § 7 ObčZ¹²⁸, které jednání v dobré víře presumuje. V praxi tak k omezení těchto práv dochází zcela výjimečně, neboť k vyvrácení domněnky subjektivní dobré víry je nutné unést důkazní břemeno o opaku. Poslední výslovně uvedenou zásadou je *zásada zákonného omezení smluvní volnosti věřitelů* [§ 5 písm. d) InsZ]. Věřitelé jsou dle této zásady povinni zdržet se v průběhu insolvenčního řízení jednání směřujícího k uspokojení jejich pohledávek mimo insolvenční řízení, přičemž výjimku z této zásady může stanovit pouze insolvenční zákon. Smyslem této zásady je zabránit narušení základních principů insolvenčního řízení, které by mohlo vést zejména k poškození všech věřitelů. Tato zásada se uplatní ve všech fázích insolvenčního řízení a dotýká se rovněž i věřitelů, kteří se daného insolvenčního řízení neúčastní.¹²⁹

Jak již bylo uvedeno, ustanovení § 5 InsZ uvádí pouze demonstrativní výčet zásad, jimiž je řízení insolvenční ovládáno. V této souvislosti je tak nutné zmínit rovněž další zásady, prostupující celým insolvenčním řízením. Jedná se v první řadě o zásady civilního práva procesního (tzv. procesní zásady) nebo zásady týkající se soudnictví, ze kterých je možné poukázat především na princip zákonného soudce, jenž je v rámci insolvenčního řízení uplatňován rovněž ve vztahu k insolvenčnímu správci. Důležitou procesní zásadu představuje v rámci insolvenčního řízení uplatňovaná zásada dispoziční, tedy že insolvenční řízení lze zahájit pouze na návrh oprávněné osoby. Dispoziční zásada se v insolvenčním řízení neuplatní

---

¹²⁷ Ibid., s. 34-41: T. MORAVEC.

¹²⁸ *Má se za to, že ten, kdo jednal určitým způsobem, jednal poctivě a v dobré víře.*

¹²⁹ WINTEROVÁ, MACKOVÁ a kol., op. cit., s. 218.

pouze ve výjimečných případech.¹³⁰ Dále se v insolvenčním řízení uplatňuje zásada jednotnosti řízení, zásada přimosti, zásada veřejnosti ve vztahu k insolvenčnímu řízení jako celku, a to prostřednictvím veřejného insolvenčního rejstříku, zásada písemnosti a mnoho dalších zásad, které vycházejí zejména z podstaty, že žádný ze subjektů insolvenčního řízení není oprávněn užívat svých práv způsobem, jenž by znemožňoval či oddaloval rychlé a úspěšné ukončení insolvenčního řízení. Kromě již uvedeného insolvenční zákon vychází z předpokladu, že všichni účastníci insolvenčního řízení mají rovný přístup k informacím o úkonech insolvenčního soudu, případně věřitelského orgánu a je nezbytné jim ze strany rozhodujících osob poskytnout potřebnou součinnost k získání těchto informací.¹³¹

Co se týče insolvenčního řízení obecně, lze jej rozdělit do dvou základních fází. První fáze insolvenčního řízení spočívá v rozhodnutí o skutečnosti, zda se dlužník nachází v úpadku či v úpadku hrozícím, kdy o úpadku dlužníka rozhoduje insolvenční soud na základě insolvenčního návrhu. V případě, že je soudem vydáno rozhodnutí o úpadku, následuje fáze druhá, jejímž účelem je nalezení a rozhodnutí o odpovídajícím způsobu řešení úpadku dlužníka.

Způsoby řešení úpadku dlužníka nabízené insolvenčním zákonem lze rozdělit na způsoby likvidační a sanační, kdy toto rozdělení závisí především na účelu daného způsobu řešení úpadku dlužníka. Likvidačním způsobem řešení úpadku dlužníka je konkurs. Účelem konkursu je zpeněžení veškerého majetku dlužníka, tj. jeho majetkové podstaty, kdy tak konkurs představuje v rámci insolvenčního práva tradiční formu generálního výkonu rozhodnutí či exekuce. Při užití likvidačního způsobu řešení úpadku dlužníka zásadně dochází k ukončení podnikatelské či jiné ekonomické činnosti dlužníka, přičemž v praxi bývá konkurs aplikován v případě velkých podnikatelů. Sanačními způsoby řešení úpadku dlužníka jsou reorganizace a oddlužení. Účelem sanačních způsobů řešení úpadku dlužníka je vedle primárního účelu poměrného uspokojení věřitelů rovněž sanace, tedy zachování další podnikatelské činnosti dlužníka za určitých změn či zachování důstojného života dlužníka za dočasně zhoršených podmínek. Reorganizace je v praxi aplikována v případě dlužníka podnikatele a oddlužení u fyzické osoby nepodnikatele. Jak již bylo zmíněno výše, o způsobu řešení úpadku dlužníka rozhoduje insolvenční soud v rámci druhé fáze insolvenčního řízení, přičemž určení způsobu řešení úpadku závisí na posouzení, která z možných variant řešení úpadku je v daném případě

---

¹³⁰ *Zásada oficality se uplatní výjimečně, a to jen v rámci dohlédací činnosti insolvenčního soudu při nařizování předběžných opatření, pokud zákon stanoví, že je lze nařídít i bez návrhu.* [WINTEROVÁ, MACKOVÁ a kol., op. cit., s. 219: doc. JUDr. Petr Smolík, Ph.D.]

¹³¹ MORAVEC, KOTOUČOVÁ a kol., op. cit., s. 34-41: T. MORAVEC.

pro dlužníka nejvíce vhodná tak, aby byl naplněn hlavní účel insolvenčního řízení, tedy zájem na nejvyšší možné míře uspokojení věřitelů.¹³²

Insolvenční řízení shora definované by nemohlo existovat bez procesních subjektů, jejichž taxativní výčet uvádí ustanovení § 9 InsZ. Procesními subjekty insolvenčního řízení jsou dle uvedeného ustanovení insolvenční soud, dlužník, věřitelé, kteří uplatňují svá práva vůči dlužníku, insolvenční správce, popřípadě další správce, státní zastupitelství, které vstoupilo do insolvenčního řízení nebo do incidenčního sporu, a likvidátor dlužníka.

Insolvenční soud představuje základní subjekt insolvenčního řízení, kdy je v souladu s ustanovením § 7a InsZ prvoinstančním soudem vždy soud krajský, který v prvním stupni rozhoduje samosoudcem. Insolvenční soud rozhoduje především v samotné insolvenční věci, dále pak rozhoduje incidenční spory, tj. soudní spory vyvolané insolvenčním řízením, a v dalších sporech vymezených zákonem, kterými jsou například spory o náhradu škody nebo jiné újmy, jež vznikla porušením povinnosti podat insolvenční návrh [§ 7a písm. c) InsZ], nebo spory o náhradu škody nebo jiné újmy, která vznikla zahájením insolvenčního řízení a opatřeními přijatými v jeho průběhu [§ 7a písm. d) InsZ]. Insolvenční soud kromě rozhodování v uvedených věcech vykonává dohlédací činnost, v rámci které rozhoduje o záležitostech souvisejících s průběhem insolvenčního řízení, činí opatření potřebná k zajištění jeho účelu a ukládá povinnosti týkající se činnosti jednotlivých subjektů řízení. Insolvenční soud je dále v souladu s ustanovením § 11 odst. 2 InsZ oprávněn vyžadovat od insolvenčního správce zprávy a vysvětlení o jeho postupu, nahlížet do jeho účtů a konat potřebná šetření, je oprávněn dávat insolvenčnímu správci pokyny a uložit mu, aby si vyžádal k určitým otázkám stanovisko věřitelského výboru.¹³³

Účastníky insolvenčního řízení jsou dle § 14 odst. 1 InsZ dlužník a věřitelé, kteří zákonem stanoveným způsobem uplatňují své právo vůči dlužníku. V souvislosti s definicí účastníků insolvenčního řízení je nutné zmínit, že označení dlužník a věřitel není totožné s hmotněprávním vymezením těchto pojmů. Dlužníkem dle § 1721 ObčZ je ten, kdo má povinnost právo věřitele na určité plnění jako pohledávku uspokojit, oproti tomu se dlužníkem pro účely insolvenčního řízení rozumí fyzická nebo právnická osoba, která se nachází v úpadku dle insolvenčního zákona. Věřitelem je pak dle § 1721 ObčZ ten, kdo má vůči dlužníku právo

---

¹³² WINTEROVÁ, MACKOVÁ a kol., op. cit., s. 217.

¹³³ Ibid., s. 229.

na určité plnění jako na pohledávku, kdy pro účely insolvenčního řízení je za věřitele považována fyzická nebo právnická osoba, která má vůči dlužníkovi pohledávku, jež však musí být splatná. Věřitelé v insolvenčním řízení jednají jednak samostatně, nebo prostřednictvím věřitelských orgánů, a to především z důvodu procesní ekonomie řízení. Věřitelskými orgány jsou dle § 46 odst. 1 InsZ schůze věřitelů a věřitelský výbor nebo zástupce věřitelů. Výše uvedené vymezení účastníků platí pouze pro vlastní insolvenční řízení, nikoliv pro incidenční spory, které představují řízení sporné, kde jsou účastníky žalobce a žalovaný.¹³⁴ Účastníci se mohou v insolvenčním řízení a v incidenčních sporech nechat rovněž zastoupit, kdy pro takové zastoupení účastníků platí dle § 20 odst. 1 InsZ obdobně ustanovení části první hlavy třetí občanského soudního řádu. Dle insolvenčního zákona pak není v insolvenčním řízení přípustné vedlejší účastenství, stejně tak insolvenční zákon zakazuje vstup do řízení a záměnu účastníka řízení. Ustanovením § 18 InsZ však zákon připouští možnost procesního nástupnictví jakožto důsledek převodu nebo přechodu přihlášené pohledávky z původního věřitele na nabyvatele pohledávky za situace, kdy původní věřitel neztrácí způsobilost být účastníkem řízení. O procesním nástupnictví, tedy že místo věřitele vstupuje do insolvenčního řízení nabyvatel jeho pohledávky, rozhoduje insolvenční soud na návrh věřitele, a po písemném souhlasu nabyvatele jeho pohledávky.

Dalším subjektem insolvenčního řízení je vedle insolvenčního soudu a účastníků řízení, tj. dlužníka a věřitele, insolvenční správce. Podrobnější úpravu činnosti insolvenčního správce poskytuje zákon č. 312/2006 Sb., o insolvenčních správcích. Insolvenčním správcem se rozumí fyzická osoba, která je oprávněna vykonávat tuto činnost. Insolvenční správce se v souladu s ustanovením § 21 odst. 1 InsZ ustanovuje ze seznamu insolvenčních správců, který vede Ministerstvo spravedlnosti a ustanovuje jej insolvenční soud, a to nejpozději v rozhodnutí o úpadku. Insolvenčním správcem může být ustanovena také osoba právnická ve formě veřejné obchodní společnosti, kdy v takovém případě musí veřejná obchodní společnost v souladu s ustanovením § 24 odst. 2 InsZ neprodleně oznámit insolvenčnímu soudu, kdo z jejích společníků, prostřednictvím kterých vykonává činnost insolvenčního správce, bude jejím jménem tuto funkci vykonávat. Proti rozhodnutí o ustanovení insolvenčního správce je přípustné odvolání, přičemž v odvolání lze důvodně namítat v zásadě pouze skutečnost, že ustanovený insolvenční správce nesplňuje podmínky pro ustanovení nebo jeho podjatost. Je-li osoba do seznamu insolvenčních správců zapsána, může své ustanovení insolvenčním

---

¹³⁴ Ibid., s. 230.

správce odmítnout, avšak pouze pro důležité důvody, kterými jsou například nemoc či vysoký věk.¹³⁵ Insolvenční správce vykonává svoji činnost svědomitě a s odbornou péčí, přičemž jeho hlavním úkolem je vyvinout veškeré úsilí, které po něm lze spravedlivě požadovat, aby došlo k poměrnému, hospodárnému a co nejvyššímu uspokojení věřitelů. Při výkonu činnosti insolvenční správce jedná svým jménem na účet dlužníka, pokud na něj přešlo oprávnění nakládat s majetkovou podstatou. Dále insolvenční správce poskytuje součinnost věřitelským orgánům nezbytnou k výkonu jejich funkce.¹³⁶ Za výkon činnosti pak náleží insolvenčnímu správci odměna a náhrada hotových výdajů, konkrétně dle vyhlášky č. 313/2007 Sb. Insolvenční správce současně musí mít při své činnosti ze zákona povinně uzavřenu smlouvu o pojištění odpovědnosti za škodu, která by mohla vzniknout v souvislosti s výkonem jeho funkce nebo s činností jeho zaměstnanců, a to po celou dobu trvání jeho funkce. Insolvenční správce vykonává svoji funkci po celou dobu insolvenčního řízení, nedojde-li v průběhu řízení k zániku jeho funkce. K zániku funkce insolvenčního správce může dojít pouze ze zákonem taxativně stanovených důvodů. Insolvenční správce může být dle § 29 odst. 1 InsZ odvolán ze své funkce na schůzi věřitelů, a to usnesením věřitelů o odvolání a ustanovení nového insolvenčního správce za splnění zákonných podmínek. Insolvenční správce může být dále dle § 31 odst. 1 InsZ insolvenčním soudem odvolán pro důležité důvody, které nemají původ v porušení povinností insolvenčního správce, kdy takovým důvodem může být například nepříznivý zdravotní stav insolvenčního správce. Výkon funkce insolvenčního správce může skončit i zánikem či pozastavením funkce.¹³⁷ V neposlední řadě může dle § 32 odst. 1 InsZ dojít k zániku funkce insolvenčního správce jeho zproštěním ze strany insolvenčního soudu, neplní-li insolvenční správce řádně své povinnosti či nepostupuje při výkonu své funkce s odbornou péčí anebo porušil-li závažně důležitou povinnost uloženou mu zákonem nebo soudem.

Taxativní ustanovení § 9 InsZ uvádí jako procesní subjekt rovněž státní zastupitelství, které může dle § 7c InsZ vstoupit do zahájeného insolvenčního řízení, včetně incidenčních sporů, a moratoria. Od účinnosti novely insolvenčního zákona provedenou zákonem č. 294/2013 Sb. (dále také „**novela insolvenčního zákona**“) může dle § 69 InsZ státní zastupitelství, které vstoupilo do insolvenčního řízení, do incidenčního sporu nebo moratoria, podat opravný prostředek, je-li proti rozhodnutí insolvenčního soudu opravný prostředek přípustný. Státní

---

¹³⁵ Ibid., s. 234.

¹³⁶ Ibid., s. 235.

¹³⁷ Ibid., s. 238.

zastupitelství nemůže podat návrh na zahájení insolvenčního řízení, může do tohoto řízení pouze vstoupit, a to za účelem ochrany veřejného zájmu, který s předmětem insolvenčního řízení souvisí a který může státní zastupitelství v souladu se zákonem hájit. Pojem veřejný zájem je obecný, zákonem nedefinovaný, přičemž však musí být při vstupu státního zastupitelství do insolvenčního řízení zřejmý. Státní zastupitelství tak například může vstoupit do insolvenčního řízení, v rámci kterého bude řešeno uspokojení věřitelů související se zájmy a výsledky činnosti státního zastupitelství v trestním řízení. Účelem vstupu státního zastupitelství do řízení insolvenčního tedy není ochrana zájmů státního zastupitelství. Majetkové zájmy státu, které mohou být předmětem insolvenčního řízení, zastupují jiné státní orgány (např. finanční úřad, orgán správy sociálního zabezpečení).¹³⁸

Dalším procesním subjektem insolvenčního řízení je likvidátor dlužníka, který vykonává v insolvenčním řízení svou působnost v rozsahu, v jakém nepřešla na insolvenčního správce. Do působnosti likvidátora patří také součinnost s insolvenčním správcem zákonem uložená dlužníkovi. Likvidátor vykonává zmíněnou působnost od podání insolvenčního návrhu, a jde-li o insolvenční návrh věřitele, od rozhodnutí o úpadku.¹³⁹ Likvidátor vystupuje povinně v insolvenčním řízení, jež je vedeno proti právnické osobě v likvidaci, kdy v takovém případě je působnost náležející za běžných okolností statutárnímu orgánu právnické osoby rozdělena mezi likvidátora a insolvenčního správce. Likvidátorovi, stejně jako insolvenčnímu správci, náleží za jeho činnost v insolvenčním řízení náhrada nutných výdajů a přiměřená odměna, jejíž výši určuje insolvenční soud na návrh insolvenčního správce v souladu se zvláštním právním předpisem.¹⁴⁰ Procesní postavení likvidátora pak zákon přiznává i jiným osobám, například správci podniku či nucenému správci.

Kapitolu lze tedy shrnout tak, že insolvenční řízení představuje možnost řešení úpadku dlužníka za zákonem stanovených podmínek. Hlavním cílem insolvenčního řízení je především spravedlivé uspořádání majetkových vztahů dlužníka k osobám dotčeným dlužníkovým (hrozícím) úpadkem za co nejvyššího a zásadně poměrného uspokojení věřitelů. Sekundárním cílem insolvenčního řízení je pak dosažení oddlužení dlužníka v rámci zákonem předvídaných

---

¹³⁸ KOUDELKA, Zdeněk, 2018. Státní zastupitelství v insolvenční. *Ceska-justice.cz* [online]. 1. 8. 2018. [cit. 2024-05-25]. Dostupné z: <https://www.ceska-justice.cz/blog/statni-zastupitelstvi-insolvenci/>

¹³⁹ § 70 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů.

¹⁴⁰ Vyhláška č. 474/2013 Sb., o odměně likvidátora, nuceného správce a insolvenčního správce některých poskytovatelů služeb na kapitálovém trhu a o náhradě jejich hotových výdajů.

způsobů řešení úpadku. Hlavní výhodou insolvenčního řízení lze spatřovat právě v tom, že jsou vyřešeny vztahy dlužníka se všemi jeho věřiteli.

5.2. Vztah exekučního a insolvenčního řízení

Vymezení vztahu mezi exekučním a insolvenčním řízením je důležité zejména s ohledem na skutečnost, že v rámci obou řízení dochází k uspokojování pohledávek věřitelů. V praxi bývá v některých případech insolvenční řízení dlužníky využíváno jako ochrana před exekucemi na jejich majetek. Někteří dlužníci tak podávají opakované návrhy na zahájení insolvenčního řízení s cílem zamezit provedení nařízení exekuce nebo výkonu rozhodnutí.¹⁴¹

Jak již bylo uvedeno, v souladu s ustanovením § 7 InsZ jsou předpisy upravující oblast výkonu rozhodnutí a exekuce (přiměřeně) uplatnitelné v insolvenčním řízení pouze tehdy, pokud na ně insolvenční zákon výslovně odkazuje. Z hlediska vztahu exekuce a insolvence je nejvýznamnějším ustanovením § 140e InsZ, které bylo do insolvenčního zákona zařazeno novelou provedenou zákonem č. 294/2013 Sb. Od účinnosti zmíněné novely, tj. od 1. 1. 2014, tak v době, po kterou trvají účinky rozhodnutí o úpadku, nelze nařídit nebo zahájit výkon rozhodnutí nebo exekuci, která by postihovala majetek ve vlastnictví dlužníka, jakož i jiný majetek, který náleží do majetkové podstaty. K výkonu rozhodnutí či exekuci nařízené nebo zahájené v rozporu s výše uvedeným se pak v souladu s § 140e odst. 2 InsZ nepřihlíží.

Vztah exekučního a insolvenčního řízení upravuje rovněž ustanovení § 109 odst. 1 písm. c) InsZ, které stanoví, že okamžikem zahájení insolvenčního řízení lze výkon rozhodnutí či exekuci, která by postihovala majetek ve vlastnictví dlužníka, jakož i jiný majetek, který náleží do majetkové podstaty, nařídit nebo zahájit, nelze jej však provést. Uvedený závěr potvrzuje také Nejvyšší soud České republiky ve svém rozhodnutí,¹⁴² ve kterém uvádí: „*Je-li zahájeno insolvenční řízení vůči dlužníku v době, kdy již bylo v exekučním řízení pravomocně rozhodnuto o udělení příklepu, nelze pokračovat v provádění exekuce [§ 109 odst. 1 písm. c) InsZ]. Bude-li v insolvenčním řízení rozhodnuto o úpadku dlužníka, je povinností soudního exekutora rozhodnout o vydání rozdělované podstaty insolvenčnímu správci.*“

---

¹⁴¹ KARTNER, Martin, KOVÁŘOVÁ, Kristýna, 2015. Vzájemný vztah insolvenčního a exekučního řízení. *E-pravo.cz* [online]. 21. 1. 2015. [cit. 2024-05-20]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/vzajemny-vztah-insolvenčního-a-exekucního-řízení-96739.html>

¹⁴² Rozhodnutí Nejvyššího soudu České republiky ze dne 30.11.2015, sp. zn. 29 ICdo 56/2013.

Novelou insolvenčního zákona došlo rovněž k vložení definice pojmu provedení výkonu rozhodnutí nebo exekuce. Ustanovení § 109 odst. 2 InsZ uvádí, že „úkonem, jímž se provádí výkon rozhodnutí nebo exekuce, není úkon učiněný k zajištění dlužníkovy majetku pro účely jeho postižení takovým výkonem rozhodnutí nebo exekucí“, přičemž se tak jedná o negativní vymezení. Z uvedeného pak vyplývá, že i po zahájení insolvenčního řízení je možné vydat například exekuční příkaz postihující majetek dlužníka.¹⁴³ Účinky přerušeni exekuce nastávají dnem, hodinou a minutou zveřejnění vyhlášky o zahájení insolvenčního řízení v insolvenčním rejstříku. Soud či exekutor se po zahájení insolvenčního řízení musí zdržet úkonů, jimiž se výkon rozhodnutí nebo exekuce bezprostředně realizuje.¹⁴⁴ Výjimku z uvedeného pravidla tvoří pohledávky za majetkovou podstatou dle § 168 InsZ¹⁴⁵ a pohledávky postavené na roveň pohledávkám za majetkovou podstatou dle § 169 InsZ,¹⁴⁶ pro které lze vést nebo provést výkon rozhodnutí či exekuci, která by postihovala majetek náležející do majetkové podstaty dlužníka.

V souladu s ustanovením § 203 odst. 3 InsZ jsou pohledávky za majetkovou podstatou a pohledávky postavené jim na roveň uspokojovány osobou s dispozičním oprávněním z majetkové podstaty dlužníka. Může však nastat situace, kdy osoba s dispozičním oprávněním k majetkové podstatě dlužníka odmítne z různých důvodů pohledávku za majetkovou podstatou či pohledávku postavenou jí na roveň uplatněnou věřitelem uspokojit. Odmítne-li osoba s dispozičním oprávněním k majetkové podstatě dlužníka uspokojit uplatněnou pohledávku věřitele z důvodu spornosti, nemá věřitel jinou možnost než uplatnit tuto pohledávku žalobou podanou proti osobě s dispozičním oprávněním u obecného soudu, kterým je okresní soud, v jehož obvodu má osoba s dispozičním oprávněním sídlo. Za předpokladu, že se jedná o pohledávku za majetkovou podstatou či pohledávku postavenou jí na roveň a žádným z účastníků není tato skutečnost zpochybnována, nejedná se o incidenční spor.¹⁴⁷ Je-li soudem rozhodnuto o oprávněnosti nároku věřitele, je osoba s dispozičním oprávněním takovým rozsudkem zavázána. V případě, že rozsudek neurčuje lhůtu k plnění, je lhůta k plnění stanovena v souladu s § 203 odst. 5 InsZ insolvenčním soudem po právní moci rozhodnutí o žalobě, a to na návrh osoby oprávněné nebo na návrh osoby s dispozičním oprávněním.

---

¹⁴³ KARTNER, Martin, KOVÁŘOVÁ, Kristýna, op. cit.

¹⁴⁴ MORAVEC, KOTOUČOVÁ a kol., op. cit., s. 368: T. MORAVEC.

¹⁴⁵ Jedná se např. o náhradu nutných výdajů a odměnu členů a náhradníků věřitelského výboru, pohledávky věřitelů z úvěrového financování, hotové výdaje a odměnu insolvenčního správce, náklady spojené s udržováním a správou majetkové podstaty dlužníka a další.

¹⁴⁶ Jedná se např. o pracovněprávní pohledávky dlužníkových zaměstnanců, pokud zákon ohledně některých z nich nestanoví jinak, pohledávky věřitelů na náhradu škody způsobené na zdraví, pohledávky věřitelů na výživném ze zákona a další.

¹⁴⁷ MORAVEC, KOTOUČOVÁ a kol., op. cit., s. 771: T. MORAVEC.

Na základě rozhodnutí insolvenčního soudu dle § 203 odst. 5 InsZ lze tedy provést nebo vést výkon rozhodnutí či exekuci, která by postihovala majetek náležející do majetkové podstaty dlužníka, a to s omezeními, které toto rozhodnutí stanoví. Není-li dále stanoveno jinak, výkon rozhodnutí nebo exekuce se i nadále nařizuje nebo zahajuje a provádí proti povinnému.¹⁴⁸

V souvislosti s uplatňováním pohledávek za majetkovou podstatou a pohledávek postavených jim na roveň je nutné uvést, že do účinnosti novely insolvenčního zákona byly tyto pohledávky uplatňovány stejně jako kterékoliv jiné pohledávky, a to podáním přihlášky pohledávky u insolvenčního soudu. S ohledem na privilegovanost pohledávek za majetkovou podstatou a pohledávek postavených jim na roveň však bylo s účinností od 1. 1. 2014, tedy od účinnosti novely insolvenčního zákona, zavedeno, že věřitelé uplatňují své pohledávky za majetkovou podstatou a pohledávky postavené jim na roveň v insolvenčním řízení písemně vůči osobě s dispozičním oprávněním k majetkové podstatě.¹⁴⁹

Lze tedy shrnout, že novelou insolvenčního zákona tak s ohledem na shora uvedené došlo k potvrzení přednosti insolvenčního řízení před řízením exekucním. Zmíněný závěr potvrzuje rovněž judikatura Nejvyššího soudu, když rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 4. 5. 2015, sp. zn. 26 Cdo 3544/2014 uvádí, že: „... je třeba zdůraznit, že uvedené ustanovení [§ 109 odst. 1 písm. c) InsZ] má primárně zabránit tomu, aby nebyl zmařen výsledek insolvenčního řízení a aby majetek dlužníka sloužil předně k uspokojení pohledávek přihlášených v insolvenčním řízení.“

S ohledem na výše uvedené se domnívám, že stanovená přednost insolvenčního řízení před řízením exekucním je správná. Právě v insolvenčním řízení dochází k co nejvyššímu, a především zásadně poměrnému uspokojení dlužníkových věřitelů a insolvenční řízení představuje pro dlužníka možnost komplexního řešení situace, kdy má dlužník více věřitelů. Nutno podotknout, že v některých případech však může exekuce pro dlužníka představovat rychlejší a efektivnější řešení, zejména jedná-li se o dluhy menšího rozsahu či jednoduše vymahatelné pohledávky.

---

¹⁴⁸ Ibid., s. 368-369: T. MORAVEC.

¹⁴⁹ Nestanoví-li zákon jinak, je osobou s dispozičním oprávněním ve vztahu k majetkové podstatě v souladu s § 229 odst. 3 InsZ dlužník v době do rozhodnutí o úpadku, dlužník v době od rozhodnutí o úpadku do rozhodnutí o způsobu řešení úpadku, insolvenční správce v době od prohlášení konkursu, dlužník v době od povolení reorganizace a dlužník v době od povolení oddlužení.

5.3. Společné oddlužení manželů

Jak již bylo zmíněno oddlužení představuje zvláštní sanační způsob řešení úpadku dlužníka, který není podnikatelem. Účelem řešení úpadku dlužníka oddlužením je vedle primárního účelu poměrného uspokojení věřitelů rovněž sanace, tedy zachování důstojného života dlužníka za dočasně zhoršených podmínek. Insolvenční řízení jako takové lze zahájit pouze na návrh oprávněné osoby, když návrh na povolení oddlužení musí dle § 390 odst. 1 písm. a) InsZ dlužník podat spolu s insolvenčním návrhem. Je-li insolvenční návrh podán jinou osobou než dlužníkem, lze návrh na povolení oddlužení podat nejpozději do 30 dnů od doručení insolvenčního návrhu dlužníku.

Institut společného oddlužení manželů byl zaveden zákonem č. 294/2013 Sb., novelou insolvenčního zákona s účinností ke dni 1. 1. 2014, a to v následujícím znění:

„§ 394a InsZ

Společný návrh manželů na povolení oddlužení

- (1) *Manželé, z nichž každý samostatně je osobou oprávněnou podat návrh na povolení oddlužení, mohou tento návrh podat společně. Pro posouzení, zda jde o osoby oprávněné podat společný návrh manželů na povolení oddlužení, je rozhodné, zda jde o manžele ke dni, kdy takový návrh dojde insolvenčnímu soudu.*
- (2) *Společný návrh manželů na povolení oddlužení musí obsahovat výslovné prohlášení obou manželů, že souhlasí s tím, aby všechny jejich majetek byl pro účely schválení oddlužení považován za majetek ve společném jmění manželů; podpisy obou manželů u tohoto prohlášení musí být úředně ověřeny.*
- (3) *Manželé, kteří podali společný návrh na povolení oddlužení, mají po dobu trvání insolvenčního řízení postavení nerozlučných společníků a považují se za jednoho dlužníka.“*

Do 31. 12. 2013 ve vztahu ke společnému oddlužení manželů platilo, že každý z manželů musel podat svůj vlastní insolvenční návrh, spojený s návrhem na povolení oddlužení. Insolvenční zákon až do přijetí novely insolvenčního zákona nikterak pluralitu osob na straně dlužníka

(pasivní solidarita) neupravoval. Přestože v době přijetí insolvenčního zákona v roce 2008 byla teorie jednotného názoru, že insolvenční řízení různých dlužníků nelze spojovat ke společnému řízení, jelikož přiměřená aplikace pravidla obsaženého v § 112 odst. 1 OSŘ¹⁵⁰ je vyloučena, byla úprava společného oddlužení manželů do doby účinnosti novely insolvenčního zákona suplována judikaturou insolvenčních a odvolacích soudů. Judikatura v zásadě připustila, a to i přes absenci výslovného zákonného zmocnění, postup insolvenčního soudu spočívající ve spojení dvou návrhů na povolení oddlužení podaných každým z manželů samostatně ke společnému projednání pod spisovou značkou řízení, jež bylo zahájeno na základě návrhu jednoho z manželů dříve.¹⁵¹

Na vývoj soudní praxe nutně reagovala zmíněná novela insolvenčního zákona, kterou bylo s účinností od 1. 1. 2014 v zájmu právní jistoty vloženo ustanovení § 83a InsZ,¹⁵² jež zakotvuje pravidlo, podle kterého se spojení věcí různých dlužníků v insolvenčním řízení obecně zakazuje. Spojení věcí je možné pouze za předpokladu, že to insolvenční zákon výslovně připouští, kdy tak společné oddlužení manželů představuje výslovnou výjimku (§ 394a InsZ), která nikterak platnost zmíněného obecného pravidla neruší.¹⁵³ Přípuštění spojení oddlužení manželů ke společnému řízení potvrdil také Nejvyšší soud ve svém usnesení ze dne 29. 2. 2012, sp. zn. 29 NSČR 54/2011, s odkazem na ustanovení § 112 odst. 1 OSŘ, které se dle § 7 InsZ pro insolvenční řízení použije přiměřeně. K závěru o připuštění spojení oddlužení manželů ke společnému řízení tak vedla zejména snaha o hospodárnost řízení, a to jak ve vztahu k úřední činnosti, kdy postačí nařízení jednoho jednání či vydání jednoho rozhodnutí, přičemž nadále dle zmíněného usnesení platí, že: „*Insolvenční soud, který spojil ke společnému projednání insolvenční řízení manželů (dlužníků), je i po spojení věcí povinen zakládat všechna rozhodnutí nejen do spisu, pod jehož spisovou značkou je v daném řízení nadále pokračováno, ale též do „připojeného“ spisu, včetně připojeného elektronického spisu v insolvenčním rejstříku, tak ve vztahu k majetkové podstatě dlužníka.*“¹⁵⁴

---

¹⁵⁰ § 112 odst. 1 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád: *V zájmu hospodárnosti řízení může soud spojit ke společnému řízení věci, které byly u něho zahájeny a skutkově spolu souvisí nebo se týkají týchž účastníků.*

¹⁵¹ HORÁK, Milan, 2022. Společné oddlužení manželů. *E-pravo.cz* [online]. 24. 2. 2022. [cit. 2024-05-12]. Dostupné z <https://www.epravo.cz/top/clanky/spolecne-oddluzeni-manzelu-114182.html>

¹⁵² § 83a zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon): *Není-li dále stanoveno jinak, není v insolvenčním řízení přípustné spojení věcí různých dlužníků ke společnému řízení.*

¹⁵³ MORAVEC, KOTOUČOVÁ a kol., op. cit., s. 1420; H. ERBSOVÁ.

¹⁵⁴ *Ibid.*, s. 277; T MORAVEC.

Obecný princip zákazu spojení věcí různých dlužníků v insolvenčním řízení tak dle mého názoru představuje logické řešení, kdy je majetek jednotlivých dlužníků oddělen a v rámci insolvenčních řízení jednotlivých dlužníků nedochází k mísení jejich majetku. Zároveň však v případě společného oddlužení manželů s ohledem na existenci SJM spatřuji výjimku z obecného pravidla za opodstatněnou.

5.3.1. Návrh na povolení oddlužení

Jak již bylo zmíněno výše, insolvenční řízení je možné zahájit pouze na návrh oprávněné osoby, tedy v případě společného oddlužení na návrh manželů. Ustanovení § 394a odst. 1 InsZ uvádí, že manželé mohou podat návrh na povolení oddlužení společně, z čehož vyplývá, že podání společného návrhu nepředstavuje zákonnou povinnost manželů. Insolvenční zákon připouští podání návrhu na povolení oddlužení jedním z manželů samostatně anebo oběma samostatně.¹⁵⁵ Podmínkou pro podání společného návrhu na povolení oddlužení je vedle skutečnosti, že je každý z manželů oprávněn podat návrh na povolení oddlužení samostatně (§ 389 InsZ), rovněž trvání manželství ke dni, kdy návrh manželů dojde příslušnému insolvenčnímu soudu.

Dle § 390 odst. 1 InsZ musí dlužník, resp. manželé, podat návrh na povolení oddlužení spolu s insolvenčním návrhem. Společný návrh na povolení oddlužení lze podat pouze za předpokladu, že proti každému z manželů směřuje insolvenční návrh podaný samotnými manželi nebo některým z jejich věřitelů. Je-li insolvenční návrh podán některým z věřitelů, lze návrh na povolení oddlužení podat nejpozději do 30 dnů od doručení insolvenčního návrhu dlužníku. V případě, kdy insolvenční návrh věřitele směřuje pouze proti jednomu z manželů, musí být společný návrh manželů na povolení oddlužení podán ve zmíněné 30denní lhůtě a současně spojen s insolvenčním návrhem druhého z manželů směřujícím proti němu samému jako dlužníkovi.¹⁵⁶ V praxi může nastat také situace, kdy jsou insolvenční řízení proti každému z manželů zahájena samostatně v různou dobu, a to na základě jednotlivě podaných návrhů jejich věřitelů. Lhůta k podání návrhu na povolení oddlužení v takovém případě započne běžet každému z manželů v jiný den, přičemž i v jiný den zmíněná 30denní lhůta uplyne. Za předpokladu, že manželé chtějí svůj úpadek řešit společně, je s ohledem na právní jistotu vhodné, aby společný návrh na povolení oddlužení podali ve lhůtě, která začala běžet a rovněž

---

¹⁵⁵ Ibid., s. 1419-1428: H. ERBSOVÁ.

¹⁵⁶ Ibid.

uplyne dříve. Pokud by manželé společný návrh na povolení oddlužení podali ve lhůtě, která uplyne později, mohl by soud v mezidobí rozhodnout o prohlášení konkursu na majetek toho z manželů, kterému již lhůta k podání návrhu na povolení oddlužení marně uplynula, čímž by došlo k vytvoření překážky pro řešení úpadku obou manželů společným oddlužením. V praxi však v případě, kdy je soudu známo, že došlo k zahájení insolvenčního řízení i proti manželu dlužníka, a nebrání-li tomu závažné důvody, často dochází k tomu, že soud vyčká s rozhodnutím o způsobu řešení úpadku dlužníka až do uplynutí lhůty k podání návrhu na povolení oddlužení druhému z manželů, proti němuž směřuje samostatný insolvenční návrh věřitele.¹⁵⁷

Návrh na povolení oddlužení se podává u obecného soudu dlužníka.¹⁵⁸ V případě společného insolvenčního návrhu spojeného s návrhem na povolení oddlužení může však nastat situace, kdy má každý z manželů jiný obecný soud. Manželé si v takovém případě mohou zřejmě ze dvou místně příslušných insolvenčních soudů vybrat. Podávají-li manželé společný návrh na povolení oddlužení v návaznosti na věřitelský insolvenční návrh, je k řešení společného oddlužení příslušný insolvenční soud, u kterého bylo insolvenční řízení vůči některému z manželů zahájeno věřitelským insolvenčním návrhem. V případě, kdy jsou insolvenční řízení zahájena vůči každému z manželů u jiných insolvenčních soudů, dojde pravděpodobně ke spojení řízení u soudu, ke kterému byl podán společný návrh na povolení oddlužení manželů.¹⁵⁹

Návrh na povolení oddlužení se příslušnému insolvenčnímu soudu podává na předepsaném formuláři. K novelizaci zmíněného formuláře došlo současně s účinností novely insolvenčního zákona, a to vyhláškou č. 397/2013 Sb., kterou se mění vyhláška č. 311/2007 Sb., o jednacím řádu pro insolvenční řízení a kterou se provádějí některá ustanovení insolvenčního zákona, ve znění vyhlášky č. 70/2011 Sb. (dále jen „**vyhláška**“). Ode dne účinnosti vyhlášky je možné v insolvenčním návrhu spojeným s návrhem na povolení oddlužení uvést jako dlužníky oba manžele zároveň.¹⁶⁰ Pokud dříve nebyl druhý z manželů v návrhu označen jako navrhovatel, tj. dlužník, nemohl být takový návrh, byť podepsaný oběma manželi, považován za návrh obou

---

¹⁵⁷ Ibid.

¹⁵⁸ K místní příslušnosti § 84 a §85 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁵⁹ SPRINZ, P., JIRMÁSEK, T., ŘEHÁČEK, O., VRBA, M., ZOUBEK, H. a kol. *Insolvenční zákon. Komentář* 1. vydání. (4. aktualizace). [systém Beck-online]. Praha: C. H. Beck, 2023.

¹⁶⁰ ŠŮSOVÁ, Táňa, 2015. Přinesla novela účinná od 1. 1. 2014 pro společné oddlužení manželů něco nového?. *Nkr.cz* [online]. 24. 2. 2015. [cit 2024-05-02]. Dostupné z: https://www.nkr.cz/casopis-ad-notam/detail/39_192-prinesla-novela-ucinna-od-1-1-2014-pro-spolecne-oddluzeni-manzelu-neco-noveho

manželů. Do doby účinnosti novely insolvenčního zákona tak zpravidla platilo, že v případě, kdy podal insolvenční návrh pouze jeden z manželů a insolvenční soud zjistil, že je dlužník ženatý (v případě ženy vdaná), vyzval druhého z manželů, zda chce dotyčný podat vlastní insolvenční návrh spojený s návrhem na povolení oddlužení, přičemž následně budou oba návrhy posuzovány v rámci společného řízení, a to z důvodu existence společného jmění manželů. Praxe insolvenčních soudů však nebyla v souvislosti s vyzváním druhého z manželů zcela jednotná, některé soudy druhého z manželů nevyzývaly a podal-li tento manžel v budoucnu vlastní návrh, posuzovaly jej soudy zvlášť jako návrh samostatný. V případě, kdy byl insolvenční návrh podán oběma manželi, insolvenční soud zhodnotil, zda jsou manželé jakožto dlužníci společně schopni splnit podmínky stanovené pro povolení oddlužení a řízení byla spojena v jedno.¹⁶¹

Návrh na povolení oddlužení podávaný na stanoveném formuláři musí vedle obecných náležitostí a náležitostí stanovených v § 391 InsZ¹⁶² obsahovat také výslovné prohlášení obou manželů, že souhlasí s tím, aby všechn jejich majetek byl pro účely schválení oddlužení považován za majetek ve společném jmění manželů. Vzhledem k tomu, že podpisy obou manželů na prohlášení musí být úředně ověřeny, je prohlášení přílohou společného návrhu na povolení oddlužení. Zmíněné prohlášení přikládají manželé k návrhu na povolení oddlužení také tehdy, navrhují-li jako způsob oddlužení plnění splátkového kalendáře, neboť jimi navrhovaný způsob oddlužení nemusí být schválen.

Dle § 392 InsZ musí dlužník k návrhu na povolení oddlužení připojit seznam majetku, popřípadě prohlášení o změnách, ke kterým v mezidobí došlo v porovnání se seznamy, které v insolvenčním řízení již dříve předložil, listiny dokládající údaje o příjmech dlužníka za posledních 12 měsíců, písemný souhlas nezajištěného věřitele, který se na tom s dlužníkem dohodl, s tím, že hodnota plnění, které při oddlužení obdrží, bude nižší než míra uspokojení podle § 412a odst. 1 písm. b) nebo c) a čestné prohlášení, že byl při sepisu insolvenčního návrhu poučen o svých povinnostech v insolvenčním řízení, tj. že v oddlužení bude řádně platit pohledávky svých věřitelů, že vynaloží veškeré úsilí, které po něm lze spravedlivě požadovat, k jejich plnému uspokojení, že bude plnit všechny povinnosti vyplývající z insolvenčního

---

¹⁶¹ HORÁK, Milan, op. cit.

¹⁶² § 391 odst. 1 InsZ a) označení dlužníka a osob oprávněných za něho jednat, b) údaje o očekávaných příjmech dlužníka v následujících 12 měsících, c) údaje o příjmech dlužníka za posledních 12 měsíců, d) návrh způsobu oddlužení nebo sdělení, že dlužník takový návrh nevznáší.

zákona a z rozhodnutí o schválení oddlužení a že bude přiznávat veškeré své příjmy v plné výši. Zmíněné ustanovení neobsahuje taxativní výčet příloh, k návrhu na povolení oddlužení je nutno doložit další přílohy vyplývající z formuláře návrhu a pokynů k jeho vyplnění, případně z dalších ustanovení zákona a z prováděcí vyhlášky. Manželé k návrhu na povolení oddlužení dříve dokládali nad rámec příloh uvedených v § 392 InsZ také kopii oddacího listu. Tato povinnost byla s účinností od 1. 6. 2019 vypuštěna¹⁶³, insolvenční soud si tak musí rodinný stav dlužníka ověřit z registru osob.¹⁶⁴ Je-li pak návrh na povolení oddlužení spojen s insolvenčním návrhem, musí být k návrhu připojeny také přílohy uvedené v ustanovení § 104 InsZ.

V souvislosti s návrhem na povolení oddlužení je nutné zmínit také skutečnost, že návrh musí být dle § 390a odst. 1 InsZ sepsán a za dlužníka podán advokátem, notářem, soudním exekutorem, insolvenčním správcem nebo akreditovanou osobou.¹⁶⁵ Dlužník může návrh na povolení oddlužení dle § 390 odst. 1 InsZ sepsat a podat sám, je-li dlužníkem fyzická osoba, která má právnické nebo ekonomické vzdělání v magisterském studijním programu nebo vykonala zkoušku insolvenčního správce, nebo je-li dlužníkem právnická osoba a jedná-li za ni osoba uvedená v § 21 občanského soudního řádu, která splňuje podmínku dosaženého vzdělání či vykonala zkoušku insolvenčního správce.

5.3.2. Postavení manželů při podání společného návrhu na povolení oddlužení

Dle ustanovení § 394a odst. 3 InsZ mají manželé, kteří podali společný návrh na povolení oddlužení, po dobu trvání insolvenčního řízení postavení nerozlučných společníků a považují se za jednoho dlužníka. Ustanovení insolvenčního zákona obsahující slovo „*dlužník*“ je tak nutno v případě společného oddlužení manželů vykládat ve vztahu k oběma manželům. Smyslem úpravy uvedené v § 394a odst. 3 InsZ je zejména poskytnout věřitelům možnost přihlásit si své pohledávky za dlužníky – manžely do jednoho insolvenčního řízení bez rozdílů, zda se v hmotněprávní rovině jedná o závazek (dluh) jen jednoho z manželů.¹⁶⁶

---

¹⁶³ Povinnost doložit k návrhu na povolení oddlužení kopii oddacího listu byla stanovena v § 17 odst. 2 písm. j) vyhlášky č. 191/2017 Sb., o náležitostech podání a formulářů elektronických podání v insolvenčním řízení a o změně vyhlášky č. 311/2007 Sb., o jednacím řádu pro insolvenční řízení a kterou se provádějí některá ustanovení insolvenčního zákona, ve znění účinném do 31. 5. 2019.

¹⁶⁴ SPRINZ, JIRMÁSEK, ŘEHÁČEK, VRBA, ZOUBEK a kol., op. cit.

¹⁶⁵ Akreditovanou osobou je právnická osoba, které byla rozhodnutím Ministerstva spravedlnosti udělena akreditace pro poskytování služeb v oblasti oddlužení podle insolvenčního zákona.

¹⁶⁶ Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 27. 2. 2020, sp. zn. 29 ICdo 28/2018.

Ze znění uvedeného ustanovení vyplývá, že procesní úkony učiněné jedním z manželů platí i pro druhého z nich. Manželé mají dle platné právní úpravy postavení nerozlučných společníků od podání společného návrhu na povolení oddlužení až do konce insolvenčního řízení. Dle insolvenčního zákona ve znění účinném do 30. 6. 2017 však platilo, že manželé měli postavení nerozlučných společníků pouze „*po dobu trvání insolvenčního řízení o tomto návrhu a po dobu trvání účinků oddlužení.*“ Z judikatury lze dovodit, že postavení nerozlučných společníků mají manželé i v případě, kdy dojde k vyloučení návrhu jednoho z manželů k samostatnému řízení, neboť „*na základě vyloučení věci k samostatnému projednání totiž neopadla fikce, že se na oba dlužníky v řízení hledí jako na jednoho dlužníka*“.¹⁶⁷ Oproti tomu ustanovení § 394a InsZ v žádné své části neřeší (nezakládá) fikci jednoho dlužníka ve vztahu k posuzování úpadku dlužníka při rozhodování o odpůrcí žalobě podle insolvenčního zákona, postihující právní úkony (právní jednání) dlužníka (dlužníků) učiněné před zahájením insolvenčního řízení.¹⁶⁸ Uvedená fikce jednoho dlužníka, tedy i nerozlučné společenství dlužníků, zaniká pouze v případě pravomocného prohlášení konkursu na majetek manželů.

V souvislosti se společenstvím účastníků je nutné zmínit také ustanovení § 91 OSŘ, které ve druhém odstavci stanoví, že ke změně návrhu, k jeho vzetí zpět, k uznání nároku a k uzavření smíru je třeba souhlasu všech účastníků, kteří vystupují na jedné straně. V případě společného návrhu na povolení oddlužení by se tak jednalo o souhlas obou manželů. Z judikatury však vyplývá, že souhlas druhého z manželů v případě zpětvzetí společného insolvenčního návrhu, resp. společného návrhu na povolení oddlužení, není potřeba. „*Podají-li manželé (dlužníci) společný insolvenční návrh a vezme-li jeden z těchto manželů insolvenční návrh zpět ještě před rozhodnutím o úpadku nebo předtím, než jiné rozhodnutí o (společném) insolvenčním návrhu již nabylo právní moci, insolvenční soud ve vztahu k tomuto manželu zastaví insolvenční řízení; souhlas druhého manžela (druhého insolvenčního navrhovatele) s takovým zpětvzetím se nevyžaduje bez zřetele k tomu, že manželé spojili s insolvenčním návrhem i společný návrh manželů na povolení oddlužení.*“¹⁶⁹

---

¹⁶⁷ Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 27. 9. 2018, sp. zn. 29 NSČR 140/2016.

¹⁶⁸ Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 27. 2. 2020, sp. zn. 29 ICdo 28/2018.

¹⁶⁹ Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 30. 4. 2019, sp. zn. 29 NSČR 78/2017.

5.3.3. Oddlužení ve vztahu ke společnému jmění manželů

Insolvenční soud rozhoduje o podaném návrhu na povolení oddlužení ve dvou fázích. Nejprve je insolvenčním soudem vydáno rozhodnutí o povolení oddlužení, a to tehdy nedojde-li ke zpětvzetí návrhu na povolení oddlužení ani k jeho odmítnutí nebo zamítnutí (§ 397 odst. 1 InsZ), kdy zpravidla bývá rozhodnutí o povolení oddlužení spojeno s rozhodnutím o úpadku dlužníka. S ohledem na právní úpravu zakládající nerozlučné procesní společenství manželů v insolvenčním řízení se podmínky pro zjištění úpadku manželů a pro povolení oddlužení posuzují kumulativně,¹⁷⁰ přičemž tak není nutné, aby se oba manželé nacházeli v úpadku. Oddlužení jako takové je následně schvalováno samostatným rozhodnutím, které současně určuje způsob provedení oddlužení.

a) Společný návrh na povolení oddlužení

Dle aktuální právní úpravy manželé nemusí ve společném návrhu na povolení oddlužení určit způsob oddlužení (zpeněžení majetkové podstaty nebo plnění splátkového kalendáře se zpeněžením majetkové podstaty). Manželé mohou učinit sdělení, že návrh způsobu provedení oddlužení nevznáší [§ 391 odst. 1 písm. d) InsZ]. Dále i v případě, kdy manželé ve společném návrhu způsob provedení oddlužení navrhnou, může dojít ke schválení jiného než manželi navrhovaného způsobu provedení oddlužení. O způsobu oddlužení totiž hlasují věřitelé dlužníka na schůzi věřitelů, případně mimo tuto schůzi, přičemž k rozhodnutí schůze věřitelů je nutná prostá většina hlasů nezajištěných věřitelů počítaná podle výše jejich pohledávek. Jestliže ani jeden ze způsobů oddlužení nezíská prostou většinu hlasů nezajištěných věřitelů, rozhodne o provedení oddlužení plněním splátkového kalendáře se zpeněžením majetkové podstaty insolvenční soud v rozhodnutí o schválení oddlužení (§ 402 odst. 5 InsZ). Manželé by tedy měli být při podání společného návrhu na povolení oddlužení srozuměni s tím, že i když navrhnou oddlužení plněním splátkového kalendáře se zpeněžením majetkové podstaty, může být z rozhodnutí věřitelů nebo z rozhodnutí insolvenčního soudu schváleno oddlužení zpeněžením majetkové podstaty.

Je-li na základě společného návrhu manželů schváleno oddlužení zpeněžením majetkové podstaty, považuje se všechen majetek manželů za majetek ve společném jmění manželů, které nezaniká (§ 408 odst. 1 InsZ), kdy se tak jedná o právní fikci. Účinky uvedené fikce jsou však

---

¹⁷⁰ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 28. 7. 2014, sp. zn. 4 VSPH 673/2014.

limitovány výhradně na dobu insolvenčního řízení a pouze ve vztahu k insolvenčnímu řízení.¹⁷¹ Do majetkové podstaty při oddlužení zpeněžením majetkové podstaty spadá rovněž výlučný majetek každého z manželů, přičemž je však nutno uvést, že uvedené neplatí bez dalšího, neboť každý z manželů může mít také majetek, který se pro účely zpeněžení nepoužije. Zejména se jedná o věci, které manžel nezbytně potřebuje k uspokojování hmotných potřeb svých a své rodiny nebo k plnění svých pracovních úkolů, jakož i jiných věcí, jejichž prodej by byl v rozporu s morálními pravidly, příkladem lze uvést běžné oděvní součásti, obvyklé vybavení domácnosti, snubní prsten a jiné předměty podobné povahy či zdravotnické potřeby.¹⁷² Do majetkové podstaty dále spadá majetek v podílovém spoluvlastnictví manželů na základě rozhodnutí soudu o zrušení či zúžení společného jmění manželů (§ 724 ObčZ) nebo na základě dohody manželů o režimu oddělených jmění, o vyhrazení vzniku společného jmění ke dni zániku manželství nebo dohody o zúžení rozsahu společného jmění v zákonném režimu (§ 717 ObčZ).¹⁷³ Pro účely zpeněžení majetkové podstaty se za majetek v SJM považují také pohledávky na plnění ze soukromoprávních nebo pracovněprávních vztahů, které některému z manželů vznikly ještě před vznikem manželství. Dále se považuje za součást SJM také podíl v obchodní společnosti, jenž nabyt jeden z manželů před vznikem manželství, stejně tak se za součást SJM považují nároky na výplatu mzdy nebo jiné odměny za práci, které některému z manželů vznikly za trvání manželství, ale nebyly ještě vyplaceny.¹⁷⁴ Veškerý zmíněný majetek pak může být v rámci oddlužení zpeněžen.

Jak již bylo zmíněno, manželé souhlas s tím, že je všechn jejich majetek pro účely schválení oddlužení považován za majetek ve společném jmění manželů, výslovně vyjadřují prohlášením, které připojují k návrhu na povolení oddlužení a mají po dobu trvání insolvenčního řízení postavení nerozlučných společníků a považují se za jednoho dlužníka. Vypořádání majetku ve společném jmění se v případě podání společného návrhu na povolení oddlužení neprovádí, neboť společné jmění manželů schválením oddlužení v takovém případě nezaniká a majetková podstata je tvořena pouze majetkem, který manželé vlastnili či spoluvlastnili v den, kdy bylo rozhodnutí o schválení oddlužení zveřejněno v insolvenčním rejstříku, tedy nastaly účinky schváleného oddlužení. Majetek, který dlužník, resp. manželé, nabudou do SJM, do výlučného vlastnictví či do spoluvlastnictví poté, co nastanou účinky rozhodnutí o schválení oddlužení,

---

¹⁷¹ SPRINZ, JIRMÁSEK, ŘEHÁČEK, VRBA, ZOUBEK a kol., op. cit.

¹⁷² K srovnání § 321 a 322 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁷³ MORAVEC, KOTOUČOVÁ a kol., op. cit., s. 1419-1428: H. ERBSOVÁ.

¹⁷⁴ Ibid.

není od právní moci rozhodnutí o schválení oddlužení zpeněžením majetkové podstaty v insolvenčním řízení považován za součást SJM. Za trvání oddlužení lze na takový majetek nařídít nebo zahájit a provést exekuci nebo výkon rozhodnutí pouze pro pohledávky, které nemají být uspokojeny při oddlužení a současně vznikly poté, co nastaly účinky schválení oddlužení (§ 408 odst. 2 InsZ).

Obsah majetkové podstaty je uveden v rozhodnutí, jímž insolvenční soud schvaluje oddlužení zpeněžením majetkové podstaty. Vedle majetku, který ke dni vydání rozhodnutí náleží do majetkové podstaty, je insolvenčním soudem označen také majetek, který se stane součástí majetkové podstaty podle § 412 odst. 1 písm. b) InsZ, pokud jde o majetek, který dlužník neuvedl v seznamu majetku, ač tuto povinnost měl, a hodnoty získané z neúčinného právního jednání (§ 406 odst. 2 a odst. 3 písm. e) InsZ).

b) Schválení oddlužení zpeněžením majetkové podstaty na návrh jednoho z manželů

Nepodají-li však manželé společný návrh dle § 394a InsZ, platí o účincích schválení oddlužení zpeněžením majetkové podstaty ohledně majetku náležícího do majetkové podstaty v době schválení oddlužení obdobně ustanovení insolvenčního zákona o účincích prohlášení konkursu (§ 408 odst. 1 InsZ). V důsledku schválení oddlužení zpeněžením majetkové podstaty v souladu s ustanovením § 268 odst. 1 InsZ dochází zejména k zániku společného jmění dlužníka a jeho manžela. V této souvislosti je nutné znovu připomenout, že v případě, kdy podá návrh na povolení oddlužení každý z manželů samostatně, není možné s účinností od 1. 1. 2014 spojit takovéto návrhy ke společnému řízení, a to s ohledem na ustanovení § 83a InsZ.

Zaniklé společné jmění manželů je nutné vypořádat, kdy po dobu trvání účinků schváleného oddlužení nemůže vzniknout SJM nové. V případě uzavření nového manželství se vznik SJM odkládá ke dni zániku účinků schválení oddlužení zpeněžením majetkové podstaty. Zaniklé společné jmění může být vypořádáno dohodou, kterou je oprávněn po schválení oddlužení s druhým z manželů uzavřít namísto dlužníka insolvenční správce. Dohoda o vypořádání SJM uzavřená dlužníkem po schválení oddlužení je vždy neplatná (§ 270 odst. 1 InsZ). Mezi další účinky rozhodnutí o schválení oddlužení zpeněžením majetkové podstaty u dlužníka, který má manžela či manželku, patří neplatnost smluv uzavřených mezi manžely v případě, kdy tyto smlouvy byly uzavřeny po podání insolvenčního návrhu dlužníkem, a jde-li o insolvenční návrh

věřitele poté, co nastaly účinky spojené se zahájením insolvenčního řízení (např. smlouvy o zúžení rozsahu SJM nebo dohody o vypořádání SJM, včetně soudem schváleného smíru).¹⁷⁵

Dohoda o vypořádání SJM je zpravidla uzavírána v rámci nepatrného konkursu (případně v rámci oddlužení), ve kterém je k účinnosti dohody o vypořádání SJM nutný souhlas věřitelského orgánu a schválení insolvenčním soudem pouze tehdy, určí-li tak schůze věřitelů. Ve většině případů tak dohoda o vypořádání SJM nevyžaduje ke své účinnosti schválení insolvenčním soudem ani orgánem věřitelů.¹⁷⁶ Je-li insolvenčním soudem vydáno rozhodnutí o schválení dohody o vypořádání SJM, není proti takovému rozhodnutí odvolání přípustné. Soudem schválená dohoda o vypořádání společného jmění dlužníka a jeho manžela má účinky pravomocného rozsudku. Usnesení o schválení dohody může být zrušeno pouze na základě podaného návrhu (žaloby) na jeho zrušení, podaným do tří let od právní moci rozhodnutí o schválení dohody, je-li dohoda podle hmotného práva neplatná (§ 271 odst. 3 ve spojení s § 99 odst. 3 OSŘ). Odvoláním je možné napadnout usnesení, kterým insolvenční soud dohodu o vypořádání SJM neschválil, přičemž odvolat se v takovém případě může pouze insolvenční správce nebo manžel dlužníka.¹⁷⁷ Insolvenční správce může také navrhnout vypořádání SJM soudem.

Judikatura Nejvyššího soudu ČR¹⁷⁸ v souvislosti s vypořádáním SJM stanovuje, že pohledávka z titulu vypořádacího podílu náleží do majetkové podstaty, kdy: *„Nejvyšší soud nemá pochyb o tom, že jestliže po schválení oddlužení zpeněžením majetkové podstaty, jejíž součástí byl majetek nevypořádaného společného jmění manželů a který byl v takovém usnesení uveden dle § 406 odst. 2 písm. b/ insolvenčního zákona, dojde následně k vypořádání společného jmění manželů soudně (tak, že takový majetek připadne druhému z manželů a dlužníku vznikne pohledávka z titulu vypořádacího podílu), pak pohledávka z titulu vypořádacího podílu není „novým“ majetkem dlužníka ve smyslu § 408 odst. 2 insolvenčního zákona.“* Pohledávka manžela dlužníka, která vznikla z titulu vypořádání SJM po schválení oddlužení se považuje dle § 275 InsZ za přihlášenou pohledávku a uspokojí se stejně jako tyto pohledávky. Dle usnesení Vrchního soudu v Praze¹⁷⁹: *„To však jedině za předpokladu, že v insolvenčním řízení byla věřitelem uplatněna, popř. že věřitelův požadavek na její úhradu dlužníkem vyšel*

---

¹⁷⁵ Ibid.

¹⁷⁶ SPRINZ, JIRMÁSEK, ŘEHÁČEK, VRBA, ZOUBEK a kol., op. cit.

¹⁷⁷ Ibid.

¹⁷⁸ Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 31. 3. 2020, sp. zn. 29 ICdo 39/2018.

¹⁷⁹ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 30. 4. 2009, sp. zn. 1 VSPH 33/2009.

v řízení jinak najevo, a musí se tak vždy stát způsobem umožňujícím zaujmout kvalifikované stanovisko k pravosti a výši této pohledávky při jejím přezkoumání.“ Při vypořádání SJM pak vždy do majetkové podstaty náleží ta část společného jmění manželů, kterou dlužník použil se souhlasem manžela k podnikání. Dále je nutné zmínit, že majetek, který po vypořádání patří do výlučného vlastnictví manžela dlužníka, a jeho spoluvlastnický podíl na majetku ve spoluvlastnictví není předmětem insolvenčního řízení vedeného proti dlužníkovi. V souvislosti s vypořádáním SJM je nutné zmínit, že může dojít také k předlužení SJM. Pokud nelze provést vypořádání společného jmění manželů proto, že závazky dlužníka, které z něj mohou být uspokojeny, jsou vyšší než majetek, který náleží do společného jmění manželů, zahrne se celý majetek náležející do společného jmění manželů do majetkové podstaty (§ 274 odst. 1 InsZ).

c) Schválení oddlužení plněním splátkového kalendáře se zpeněžením majetkové podstaty na návrh jednoho z manželů

Nepodají-li manželé společný návrh dle § 394a InsZ, může být oddlužení na návrh jednoho z manželů povoleno a následně schváleno také plněním splátkového kalendáře se zpeněžením majetkové podstaty. Rozhodnutí o schválení oddlužení plněním splátkového kalendáře se zpeněžením majetkové podstaty bude mít patrně stejné důsledky jako rozhodnutí o schválení oddlužení zpeněžením majetkové podstaty u dlužníka, který má manžela či manželku, avšak pouze za předpokladu, že bude dlužníkovi insolvenčním soudem uložena povinnost vydat majetek ke zpeněžení.¹⁸⁰ V opačném případě při oddlužení plněním splátkového kalendáře se zpeněžením majetkové podstaty nedochází k zániku SJM dlužníka a jeho manžela, SJM existuje nadále.

Společné jmění dlužníka a jeho manžela však může v průběhu insolvenčního řízení zaniknout některým ze zákonem stanovených způsobů, například zánikem manželství, prohlášením konkursu u některého z manželů, dohodou manželů či zrušením nebo zúžením SJM z rozhodnutí soudu.¹⁸¹ Dojde-li k zániku SJM, nesmí být jeho vypořádáním dotčeno právo třetí osoby. Je-li vypořádáním, tj. smlouvou manželů nebo rozhodnutím soudu, kterými byl zákonný majetkový režim změněn nebo vyloučen, dotčeno právo třetí osoby, zejména věřitele, může se tato osoba domáhat, aby bylo soudem určeno, že je vypořádání vůči ní neúčinné. Věřitel je tak

---

¹⁸⁰ SPRINZ, JIRMÁSEK, ŘEHÁČEK, VRBA, ZOUBEK a kol., op. cit.

¹⁸¹ MORAVEC, KOTOUČOVÁ a kol., op. cit., s. 1419-1428; H. ERBSOVÁ.

bez ohledu na obsah dohody o vypořádání společného jmění manželů oprávněn požadovat plnění stejně jako v době, kdy dluh vznikl.¹⁸²

Společné jmění manželů zaniklé po schválení oddlužení plněním splátkového kalendáře se zpeněžením majetkové podstaty je nutné stejně jako v případě oddlužení zpeněžením majetkové podstaty vypořádat. K vypořádání SJM jsou oprávněni manželé, neboť dle § 409 InsZ má dispoziční oprávnění k majetkové podstatě a majetku nabytému po schválení oddlužení dlužník. Do výlučného vlastnictví manžela, který prochází procesem oddlužení, by však měl být vypořádán majetek, který insolvenční soud uložil vydat ke zpeněžení. V situaci, kdy je společné jmění manželů vypořádáno tak, že vypořádání znevýhodňuje manžela, který prochází oddlužením, může mít takové vypořádání v souladu s § 418 odst. 1 InsZ za následek zrušení schváleného oddlužení a prohlášení konkursu. Prohlášením konkursu se pak dohoda o vypořádání SJM uzavřená manželi po zahájení insolvenčního řízení dle § 269 odst. 1 písm. d) InsZ stává neplatnou. Pokud však vypořádání SJM neohrožuje plnění splátkového kalendáře, může takové vypořádání, byť pro manžela procházejícího oddlužením nevýhodné, platně proběhnout, aniž by tím bylo dotčeno probíhající insolvenční řízení u jednoho či obou manželů.¹⁸³

S ohledem na shora uvedené představuje výhodu podání společného návrhu na povolení oddlužení skutečnost, že po dobu trvání insolvenčního řízení není možné majetek ve vlastnictví obou manželů postihnout výkonem rozhodnutí či exekucí. Za situace, kdy by oddlužení bylo schváleno pouze jednomu z manželů na základě jím podaného návrhu, pro dluh druhého z manželů, který návrh na povolení oddlužení nepodal, pak může být nařízen výkon rozhodnutí či exekuce, a to z důvodu existence společného jmění manželů.¹⁸⁴ Pro účely společného oddlužení se využívá veškerý majetek obou manželů, včetně výlučného majetku jednoho z manželů. Úprava SJM před zahájením insolvenčního řízení nehraje pro společné oddlužení roli, kdy však tato úprava může pomoci k rozhodnutí o tom, zda institutu společného oddlužení využít či nikoli.¹⁸⁵ Výhodou společného oddlužení manželů je mimo jiné také skutečnost, že manželé hradí pouze jednu odměnu insolvenčnímu správci, stejně tak odměna za sepis a podání společného návrhu na povolení oddlužení může být nižší než při podání dvou samostatných

---

¹⁸² Ibid.

¹⁸³ MORAVEC, KOTOUČOVÁ a kol., op. cit., s. 1419-1428; H. ERBSOVÁ.

¹⁸⁴ HORÁK, Milan, op. cit.

¹⁸⁵ SPRINZ, JIRMÁSEK, ŘEHÁČEK, VRBA, ZOUBEK a kol., op. cit.

návrhů. Insolvenční řízení zahájené na základě společného návrhu manželů je jednoduché a namísto případných dvou insolvenčních řízení je vedeno řízení jedno, což nepochybně usnadní práci a náklady rovněž insolvenčnímu soudu. V neposlední řadě výhodou představuje skutečnost, že manželé při podání společného návrhu na povolení oddlužení mohou pro účely oddlužení dosahovat vyšších příjmů, než kdyby plnili každý samostatně.

Společné oddlužení manželů s sebou kromě výhod přináší také několik možných rizik. Nevýhodou může představovat skutečnost, že povinnosti v oddlužení (zejména § 412 InsZ) musí plnit zásadně oba manželé. Výjimkou by mohla být situace, kdy je povinnost ze strany insolvenčního soudu uložena pouze jednomu z manželů. Nejsou-li však povinnosti řádně plněny, byť ze strany jednoho z manželů, důsledky neplnění povinností se vztahují na oba manžele. Stejný mechanismus platí také v případě zrušení schváleného oddlužení, kdy ke zrušení schváleného oddlužení postačuje naplnění důvodů uvedených v § 418 InsZ jedním z manželů. Uvedené pak potvrzuje Vrchní soud v Praze ve svém rozhodnutí¹⁸⁶: „*Při společném oddlužení jsou manželé takříkajíc na jedné lodi, a proto také společně nesou případné následky toho, že povinnosti vyplývající ze schváleného společného oddlužení neplní třeba jen jeden z nich.*“ Zákonným následkem zrušení schváleného oddlužení je, jak již bylo zmíněno, prohlášení konkursu. V praxi nejsou ojedinělé ani situace, kdy v průběhu oddlužení dojde k narušení vztahu mezi manželi, a manželé nadále nejsou schopni společně plnit povinnosti v oddlužení. Neplní-li jeden z manželů povinnosti v oddlužení, nemusí dojít k úspěšnému oddlužení i u druhého z nich. Uvedená rizika jsou patrná zejména v případě oddlužení plněním splátkového kalendáře se zpeněžením majetkové podstaty, neboť tento způsob oddlužení předpokládá dlouhodobé plnění povinností a pravidelné splácení.¹⁸⁷ Nevýhodou společného oddlužení je také to, že manželé hradí společně i pohledávky věřitelů, kteří mají pohledávky pouze vůči jednomu z nich.

---

¹⁸⁶ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 23. 2. 2017, sp. zn. 2 VSPH 6/2017.

¹⁸⁷ SPRINZ, JIRMÁSEK, ŘEHÁČEK, VRBA, ZOUBEK a kol., op. cit.

Závěr

Jak již bylo zmíněno, jedním z nejdůležitějších právních následků uzavření manželství je zpravidla vznik SJM v zákonném režimu, ledaže již dříve došlo nebo dojde k nějaké modifikaci, která zákonný režim změní. Společné jmění manželů představuje problematiku značně rozsáhlou a složitou, kdy tak zejména pro osoby bez právního vzdělání může tato oblast přinést spoustu nečekaných situací. Přestože povědomí manželů či snoubenců o možnostech úpravy režimu SJM stoupá a s tím roste také počet uzavřených manželských smluv, stále se najdou lidé, kteří nemají ani základní povědomí o existenci institutu společného jmění manželů, natož o případné odpovědnosti za dluhy svého manžela. Z dat vlastního výzkumu vyplývá, že mezi manželi převládá SJM podléhající režimu zákonnému. Domnívám se, že by bylo vhodné zvýšit povědomí lidí o obsahu SJM a možnostech jeho úpravy, přičemž by to pak zcela nepochybně vedlo k dalšímu navýšení počtu uzavřených smluv o manželském majetkovém režimu.

Cílem předkládané rigorózní práce bylo poskytnout základní informace o hmotněprávním institutu společného jmění manželů s přiblížením jednotlivých režimů společného jmění manželů, rozebrat odpovědnost manželů za dluhy a s tím související možný postih společného jmění manželů v rámci exekučního řízení, uvést možnosti obrany manžela povinného v exekučním řízení a nastínit případné řešení dluhů ve formě institutu společného oddlužení manželů. Domnívám se, že se mi touto prací povedlo přiblížit institut společného jmění manželů s uvedením možných modifikací, podat ucelený výklad o možném postihu SJM v rámci exekučního řízení a z oblasti práva insolvenčního představit institut společného oddlužení manželů.

V rámci první kapitoly byl definován pojem společného jmění manželů a byly uvedeny a zhodnoceny výsledky vlastního výzkumu. Ve druhé kapitole jsem přiblížila jednotlivé režimy společného jmění manželů, byla rovněž rozebrána hmotněprávní problematika odpovědnosti manželů za dluhy ve vztahu ke společnému jmění manželů a současně bylo uvedeno, které dluhy (ne)spadají do společného jmění manželů dle aktuálně platného právního stavu. Obecně lze uvést, že manželské majetkové právo zpravidla nepřináší žádné větší právní komplikace, dokud není vztah mezi manžely nikterak narušený. Manželské majetkové právo se stává problematickým zejména při rozvodu manželství, a to v souvislosti s vypořádáním společného jmění manželů, zejména pak při existenci zákonného režimu SJM. Z tohoto hlediska může

představovat řešení smluvený režim sjednaný jako režim oddělených jmění, kdy tak manželé předejdou případnému často zdoluhavému vypořádání SJM při rozvodu. Hlavní výhodou smluveného režimu společného jmění manželů spatřuji bezpochyby v autonomii vůle manželů, případně snoubenců, tedy v možnosti upravit si majetkový režim dle vlastních potřeb a preferencí, kdy smluvený režim SJM dává manželům mimo jiné větší kontrolu nad vlastnictvím a správou svého majetku. Rozhodnutí, který z režimů SJM je vhodnější, však vždy záleží na okolnostech jednotlivého případu a na individuálních potřebách každého manželského páru, přičemž tak nelze obecně říci, který z režimů společného jmění manželů představuje nejlepší řešení.

Třetí kapitolu jsem nejprve věnovala základní charakteristice exekučního řízení a jeho účastníkům. Dále byla tato kapitola zaměřena na možný postih společného jmění manželů v rámci exekučního řízení, poskytla rozbor právní úpravy postihování majetku a majetkových hodnot povinného nacházejících se ve společném jmění manželů a majetkových hodnot manžela povinného v exekučním řízení. Kapitola čtvrtá v návaznosti na kapitolu předchozí byla věnována jednotlivým možnostem obrany manžela povinného v exekučním řízení vůči nesprávnému postihu majetku ve společném jmění povinného a jeho manžela a majetkových hodnot manžela povinného. Ve vztahu ke společnému jmění manželů představuje problematika exekučního postihu materií velmi rozsáhlou a značně komplikovanou, kdy v této oblasti dochází k prolínání úpravy hmotněprávní s normami procesními. Poslední právní úpravu postihování majetku v SJM a majetkových hodnot manžela povinného v exekučním řízení přinesla novela provedená zákonem č. 139/2015 Sb. Dle aktuálně platné právní úpravy může být výlučný dluh jednoho z manželů uspokojen z prostředků SJM v případě, kdy dluh vznikl za trvání manželství, ale také v případě vznikl-li ještě před uzavřením manželství. Zákon tedy oprávněnému dává možnost uspokojit svou pohledávku vůči povinnému z majetku v SJM povinného a jeho manžela, avšak na druhé straně je exekuční postih v takovém případě omezen na případnou výši vypořádacího podílu povinného na takovém majetku. Vložením ustanovení § 262b OSŘ došlo ke zlepšení postavení manžela povinného v rámci exekučního řízení, kdy se manžel povinného může domáhat v případě nesprávného postihu SJM nápravy přímo u soudního exekutora, který exekuci vede, kdy tento o návrhu manžela povinného sám rozhoduje. Pozitivním v této souvislosti je dle mého názoru skutečnost, že je exekutor povinen od 1. 7. 2015, ode dne nabytí účinnosti zákona č. 139/2015 Sb. brát v potaz také možné modifikace zákonného rozsahu SJM, tj. je povinen před vydáním exekučního příkazu na majetek v SJM zjistit, zda je v Seznamu listin evidována manželská smlouva nebo

rozhodnutí soudu o modifikaci SJM. Dle aktuálně platné právní úpravy tak exekutor nevychází ze skutečnosti, že SJM podléhá zákonnému režimu.

Rigorózní práci uzavřela samostatná kapitola z oblasti insolvenčního práva, která uvedla základní charakteristiku insolvenčního řízení a popsala vztah insolvenčního a exekučního řízení. Stěžejním tématem této kapitoly byl pak institut společného oddlužení manželů, který byl do právního řádu zaveden s účinností ke dni 1. 1. 2014. Institut společného oddlužení manželů nabízí dle mého názoru výhodu zejména v tom, že po dobu trvání insolvenčního řízení není možné majetek ve vlastnictví obou manželů postihnout výkonem rozhodnutí či exekucí. Insolvenční řízení zahájené na základě společného návrhu manželů je jednoduché a namísto případných dvou insolvenčních řízení je vedeno řízení jedno, což nepochybně usnadní práci a náklady rovněž insolvenčnímu soudu. Obecný princip zákazu spojení věcí různých dlužníků v insolvenčním řízení představuje dle mého názoru logické řešení, v případě společného oddlužení manželů s ohledem na existenci SJM spatřuji výjimku z obecného pravidla za opodstatněnou. Nevýhodu může představovat skutečnost, že povinnosti v oddlužení musí plnit zásadně oba manželé. Nevýhodou společného oddlužení je také to, že manželé hradí společně i pohledávky věřitelů, kteří mají pohledávky pouze vůči jednomu z nich.

Závěrem je nutné zmínit, že na konci roku 2022 byl Ministerstvem spravedlnosti ČR předložen nový návrh na změnu insolvenčního zákona, o němž se bude jednat v průběhu letošního roku. Předkládaný návrh obsahuje možnost zkrácení doby oddlužení pouze na 3 roky pro všechny dlužníky. Domnívám se, že stávající právní úprava, která stanoví, že oddlužení plněním splátkového kalendáře se zpeněžením majetkové podstaty je splněno za předpokladu, že dlužník splatil nezajištěným věřitelům jejich pohledávky v plné výši nebo v době 3 let od schválení oddlužení splatil nezajištěným věřitelům alespoň 60 % jejich pohledávek, případně po dobu 5 let od schválení oddlužení vynaložil veškeré úsilí k uspokojení pohledávek, je zcela adekvátní. Mám za to, že by zkrácení celkové doby oddlužení na 3 roky mohlo vést k nedostatečnému uspokojení věřitelů.

Pro úplnost si úplným závěrem dovoluji uvést, že v rámci této rigorózní práce nebyla česká právní úprava srovnána s některou cizí právní úpravou této problematiky. Česká právní úprava společného jmění manželů a postihování majetku v SJM je velmi rozsáhlá a komplikovaná sama o sobě, přičemž by porovnání s jinou právní úpravou mohlo dle mého názoru být samostatným tématem rigorózní či jiné obdobné práce.

Seznam zkratk

ObčZ 1964	zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů
ObčZ	zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů
ZOK	zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích), ve znění pozdějších předpisů
InsZ	zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon) ve znění pozdějších předpisů
NotŘ	zákon č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád) ve znění pozdějších předpisů
OSŘ	zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád ve znění pozdějších předpisů
EŘ	zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů
vyhláška	vyhláška č. 397/2013 Sb., kterou se mění vyhláška č. 311/2007 Sb., o jednacím řádu pro insolvenční řízení a kterou se provádějí některá ustanovení insolvenčního zákona, ve znění vyhlášky č. 70/2011 Sb.
ČR	Česká republika
SJM	společné jmění manželů
manželská smlouva	smlouva o manželském majetkovém režimu
Seznam listin	Seznam listin o manželském majetkovém režimu
Evidence listin	Evidence listin o manželském majetkovém režimu
Centrální evidence	Centrální evidence manželský smluv

novela exekučního řádu

zákon č. 286/2021 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony

novela insolvenčního zákona

zákon č. 294/2013 Sb., kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 312/2006 Sb., o insolvenčních správcích, ve znění pozdějších předpisů

Seznam použitých zdrojů

1. Seznam použité literatury

LAVICKÝ, Petr. a kol.: *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1–654). Komentář*. 2. vydání. [systém Beck-online]. Praha: C. H. Beck, 2022. Dostupné v systému Beck-online. ISBN 978-80-7400-852-8.

KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka. HRUŠÁKOVÁ, Milana. WESTPHALOVÁ, Lenka. a kol. *Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655–975). Komentář*. 2. vydání. [systém Beck-online]. Praha: C. H. Beck, 2020. Dostupné v systému Beck-online. ISBN 978-80-7400-795-8

PETROV, Jan. VÝTISK, Michal. BERAN, Vladimír. a kol. *Občanský zákoník. Komentář*. 2. vydání (2. aktualizace). [systém Beck-online]. Praha: C. H. Beck, 2023. Dostupné v systému Beck-online

MORAVEC, Tomáš. KOTOUČOVÁ, Jiřina. a kol. *Insolvenční zákon. Komentář*. 4. vydání [systém Beck-online]. Praha: C. H. Beck, 2021. Dostupné v systému Beck-online. ISBN 978-80-7400-849-8

SVOBODA, Karel. JÍCHA, Lukáš. KREJSTA, Jan. HOZMAN, David. ÚŠELOVÁ, Veronika. KOCINEC, Jaroslav. a kol. *Exekuční řád. Komentář*. 1. vydání. [systém Beck-online]. Praha: C.H. Beck, 2022. Dostupné v systému Beck-online. ISBN 978-80-7400-863-4

KASÍKOVÁ, Martina. a kol. *Exekuční řád. Komentář*. 5. vydání. [systém Beck-online]. Praha: C. H. Beck, 2022. Dostupné v Beck-online. ISBN 978-80-7400-855-9

SVOBODA, Karel. SMOLÍK, Petr. LEVÝ, Jiří. DOLEŽÍLEK, Jiří. a kol. *Občanský soudní řád. Komentář*. 3. vydání. [systém Beck-online]. Praha: C. H. Beck, 2021. Dostupné v systému Beck-online. ISBN 978-80-7400-828-3

SVOBODA, Karel. SMOLÍK, Petr. LEVÝ, Jiří. DOLEŽÍLEK, Jiří. a kol. *Občanský soudní řád. Komentář*. 3. vydání (1. aktualizace). [systém Beck-online]. Praha: C. H. Beck, 2022. Dostupné v systému Beck-online.

SVOBODA, Karel. SMOLÍK, Petr. LEVÝ, Jiří. DOLEŽÍLEK, Jiří. a kol. *Občanský soudní řád. Komentář*. 3. vydání (2. aktualizace). [systém Beck-online]. Praha: C. H. Beck, 2023. Dostupné v systému Beck-online

PSUTKA, Jindřich. *Společné jmění manželů*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015. ISBN 978-80-7400-565-7

SVOBODA, Karel. *Společné jmění manželů a exekuce*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2021. ISBN 978-80-7400-847-4

ZUKLÍNOVÁ, Michaela. DVOŘÁK, Jan. ŠVESTKA, Jiří. a kol.: *Občanské právo hmotné. Svazek 2. Díl druhý: Rodinné právo*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2016. ISBN 978-80-7478-937-3.

WINTEROVÁ, Alena. MACKOVÁ, Alena. a kol. *Civilní právo procesní. Díl druhý: Řízení vykonávací, řízení insolvenční*. 3. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2022, ISBN 978-80-7502-602-6

HÁSOVÁ, Jiřina. MORAVEC, Tomáš. *Insolvenční řízení*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2018, ISBN 978-80-7400-715-6

SVOBODA, Karel. *Zastavení exekuce*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2022

WOLFOVÁ, Jitka. ŠTIKA, Martin. *Soudní exekuce*. 2. aktualizované vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2016. ISBN 978-80-7676-114-8

2. Seznam použitých internetových zdrojů

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, Sňatky a rozvody. *Czso.cz* [online]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/stoletistatistiky/snatky-a-rozvody>

EXEKUTORSKÁ KOMORA ČESKÉ REPUBLIKY. Statistika. *Ekcr.cz* [online]. © 2009–2024. Dostupné z: <https://statistiky.ekcr.info/statistiky>

INSTITUT PREVENCE A ŘEŠENÍ ODDLUŽENÍ. Statistika oddlužení. *Institut-predluzeni.cz* [online]. © 2024. Dostupné z: <https://www.institut-predluzeni.cz/mapy-a-statistiky/oddluzeni/>

ZEMAN, Milan. Na co si dát pozor při exekuci dlužníka v insolvenční. *Muj-pravnik.cz* [online]. © 2010-2024. Dostupné z: <https://muj-pravnik.cz/exekuce-neni-insolvence-aneb-prihlasovat-se-musi/>

KOUDELKA, Zdeněk, 2018. Státní zastupitelství v insolvenční. *Ceska-justice.cz* [online]. 1. 8. 2018. Dostupné z: <https://www.ceska-justice.cz/blog/statni-zastupitelstvi-insolvenci/>

KARTNER, Martin, KOVÁŘOVÁ, Kristýna, 2015. Vzájemný vztah insolvenčního a exekučního řízení. *E-pravo.cz* [online]. 21. 1. 2015. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/vzajemny-vztah-insolvencniho-a-exekucniho-rizeni-96739.html>

HORÁK, Milan, 2022. Společné oddlužení manželů. *E-pravo.cz* [online]. 24. 2. 2022. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/spolecne-oddluzeni-manzelu-114182.html>

ŠŮSOVÁ, Táňa, 2015. Přinesla novela účinná od 1. 1. 2014 pro společné oddlužení manželů něco nového?. *Nkcr.cz* [online]. 24. 2. 2015. Dostupné z: https://www.nkcr.cz/casopis-ad-notam/detail/39_192-prinesla-novela-ucinna-od-1-1-2014-pro-spolecne-oddluzeni-manzelu-neco-noveho

ADVOKÁTNÍ DENÍK.CZ, 2021. Notářská komora ČR: Počet uzavřených manželských smluv znovu roste. *Advokatnidenik.cz* [online]. 20. 8. 2021. Dostupné z: <https://advokatnidenik.cz/2021/08/20/notarska-komora-cr-pocet-uzavrenych-manzelskych-smluv-znovu-roste/>

GOV.CZ, 2020, Insolvenční správce. *Portal.gov.cz* [online]. 26. 11. 2020. Dostupné z: <https://portal.gov.cz/rozcestniky/insolvencni-spravce-RZC-29>

FABIAN & PARTNERS. Zastavení exekuce díky oddlužení (insolvenci). *Odborneoddluzeni.cz* [online]. © 2016-2022. Dostupné z: <https://www.odborneoddluzeni.cz/osobni-bankrot-vyhody/zastaveni-exekuce/>

JUSTICE.CZ, 2024. Právní úprava exekučního řízení a judikatura. *Justice.cz* [online]. © Ministerstvo spravedlnosti ČR 2024. Dostupné z: <https://exekuce.justice.cz/pravni-uprava-exekucniho-rizeni-a-judikatura/>

BONUŠ, Věnek, 2021. Velká novela exekučního řádu: Náprava přešlapů z minulosti, spravedlivější systém ale zatím nepřinese. *Rekonstrukcestatu.cz* [online]. 20. 7. 2021. Dostupné z: <https://www.rekonstrukcestatu.cz/archiv-novinek/velka-novela-exekucniho-radu-naprava-preslapu-z-minulosti-spravedlivejsi-system-ale-zatim-nepřinese>

3. Seznam použitých právních předpisů

Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích), ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád), ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád), ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 286/2021 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony.

Zákon č. 312/2006 Sb., o insolvenčních správcech ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 91/1998 Sb., kterým se mění a doplňuje zákon č. 94/1963 Sb., o rodině, ve znění pozdějších předpisů, a o změně a doplnění dalších zákonů.

Zákon č. 396/2012 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony

Vyhláška č. 313/2007 Sb., o odměně insolvenčního správce, o náhradách jeho hotových výdajů, o odměně členů a náhradníků věřitelského výboru a o náhradách jejich nutných výdajů.

Vyhláška č. 397/2013 Sb., kterou se mění vyhláška č. 311/2007 Sb., o jednacím řádu pro insolvenční řízení a kterou se provádějí některá ustanovení insolvenčního zákona, ve znění vyhlášky č. 70/2011 Sb.

Vyhláška č. 191/2017 Sb., o náležitostech podání a formulářů elektronických podání v insolvenčním řízení a o změně vyhlášky č. 311/2007 Sb., o jednacím řádu pro insolvenční řízení a kterou se provádějí některá ustanovení insolvenčního zákona, ve znění pozdějších předpisů.

4. Seznam použité judikatury

Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 25. 5. 2016, sp. zn. 22 Cdo 1109/2016.

Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 20. 7. 2014, sp.zn. 22 Cdo 700/2004.

Rozhodnutí Nejvyššího soudu České republiky ze dne 18. 4. 2012, č.j. 22 Cdo 3069/2010.

Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 29. 5. 2008, sp. zn. 20 Cdo 4309/2007.

Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 28. 8. 2014, sp. zn. 30 Cdo 366/2014.

Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 26. 11. 2003, sp. zn. 20 Cdo 238/2003.

Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 18. 7. 2017, sp. zn. 20 Cdo 2377/2017.

Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 5. 12. 2017, sp. zn. 20 Cdo 4649/2017.

Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 24. 8. 2022, sp. zn. 20 Cdo 1596/2022.

Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 26. 2. 2019, sp. zn. 20 Cdo 169/2019.

Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 23. 4. 2015, sp. zn. 21 Cdo 4525/2014.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 17. 2. 2015, sp. zn. 21 Cdo 5322/2014.

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 28. 4. 2020, sp. zn. 22 Cdo 1205/2019.

Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 22. 9. 202, sp. zn. 20 Cdo 2582/2020.

Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 23. 8. 2016, sp. zn. 20 Cdo 3416/2016.

Nejvyššího soudu České republiky ze dne 7. 3. 2017, sp. zn. 20 Cdo 5823/2016.

Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 2. 5. 2017, sp. zn. 20 Cdo 1786/2017.

Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 27. 5. 2020, sp. zn. 20 Cdo 3850/2019.

Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 17. 2. 2021, sp. zn. 20 Cdo 3526/2020.

Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 4. 2. 2014, sp. zn. 21 Cdo 1037/2013.

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 26. 4. 2011, sp. zn. 20 Cdo 1977/2009.
Nález Ústavního soudu ze dne 9. 6. 2009, sp. zn. III. ÚS 292/07.
Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 30. 10. 2012, sp. zn. 20 Cdo 418/2012.
Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 4. 2. 2014, sp. zn. 21 Cdo 1037/2013.
Rozhodnutí Nejvyššího soudu České republiky ze dne 21. 10. 2015, sp. zn. 29 Cdo 2/2014.
Rozhodnutí Nejvyššího soudu České republiky ze dne 30.11.2015, sp. zn. 29 ICdo 56/2013.
Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 27. 2.2020, sp. zn. 29 ICdo 28/2018.
Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 27. 9. 2018, sp. zn. 29 NSČR 140/2016.
Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 27. 2.2020, sp. zn. 29 ICdo 28/2018.
Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 30. 4. 2019, sp. zn. 29 NSČR 78/2017.
Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 28. 7. 2014, sp. zn. 4 VSPH 673/2014.
Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 31. 3. 2020, sp. zn. 29 ICdo 39/2018.
Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 30. 4. 2009, sp. zn. 1 VSPH 33/2009.
Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 23. 2. 2017, sp. zn. 2 VSPH 6/2017.

5. Seznam použitých odborných článků

ŠŮSOVÁ, Táňa, 2015. Přinesla novela účinná od 1. 1. 2014 pro společné oddlužení manželů něco nového?. *NKCR*. [online]. 24. 2. 2015. [cit 2024-05-02]. Dostupné z: https://www.nkcr.cz/casopis-ad-notam/detail/39_192-prinesla-novela-ucinna-od-1-1-2014-pro-spolecne-oddluzeni-manzelu-neco-noveho

WOLFOVÁ, Jitka. Velká novela exekučního řádu minula svůj účel. *ASPI* [online]. 14. 4. 2022. Dostupné z: <https://www.aspi.cz/products/lawText/7/305578/1/2>

6. Seznam ostatních zdrojů

Důvodová zpráva k zákonu č. 89/2012 Sb., občanský zákoník [online]. *89/2012 Dz*. Dostupné v systému Beck-online.

Důvodová zpráva k zákonu č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon [online]. *182/2006 Dz*. Dostupné v systému Beck-online.

CEJNAROVÁ, Jitka. *Postavení manžela povinného v exekučním řízení* [online]. Praha, 2018. Diplomová práce. Karlova univerzita, Právnická fakulta. Vedoucí práce JUDr. Dita Frintová, Ph. D. Dostupné z: <https://dspace.cuni.cz/handle/20.500.11956/104441>.

LAURINOVÁ, Aneta. *Obrana povinného v exekučním řízení* [online]. Praha, 2020. Diplomová práce. Karlova univerzita, Právnická fakulta. Vedoucí práce JUDr. Dita Frintová, Ph. D. Dostupné z: <https://dspace.cuni.cz/handle/20.500.11956/117190>.

Statistika Notářské komory ČR o počtu uzavřených manželských smluv od roku 2014 do roku 2022, dostupná na vyžádání u Notářské komory ČR.

Společné jmění manželů v exekučním řízení a oddlužení manželů

Abstrakt

Předkládaná rigorózní práce se zabývá institutem společného jmění manželů v rámci exekučního řízení a z oblasti práva insolvenčního přibližuje institut společného oddlužení manželů. Cílem této práce je poskytnout základní informace o hmotněprávním institutu společného jmění manželů s přiblížením jednotlivých režimů společného jmění manželů, rozebrat odpovědnost manželů za dluhy a s tím související možný postih společného jmění manželů v rámci exekučního řízení, uvést možnosti obrany manžela povinného v exekučním řízení a nastínit případné řešení dluhů ve formě institutu společného oddlužení manželů.

Jedním z nejvýznamnějších právních následků uzavření manželství je vznik společného jmění manželů. Exekuční postih společného jmění manželů a postih nyní již výlučného majetku manžela povinného v exekuci souvisí s hmotně právní úpravou, která sama o sobě představuje problematiku značně rozsáhlou a složitou. Exekuční postih společného jmění je tak nutno řešit komplexně, přičemž řešení řady otázek bude ponecháno na judikatuře soudů.

Rigorózní práce je strukturována do pěti kapitol a souvisejících podkapitol. První kapitola definuje pojem společného jmění manželů a uvádí výsledky dotazníkového šetření. Ve druhé kapitole jsou přiblíženy jednotlivé režimy společného jmění manželů. V rámci druhé kapitoly je rozebrána hmotněprávní problematika odpovědnosti manželů za dluhy ve vztahu ke společnému jmění manželů a současně je uvedeno, které dluhy (ne)spadají do společného jmění manželů dle aktuálně platného právního stavu.

Třetí kapitola nejprve charakterizuje exekuční řízení a rozebírá jeho jednotlivé účastníky. Dále se tato kapitola zaměřuje na možný postih společného jmění manželů v rámci exekučního řízení. Kapitola poskytuje rozbor právní úpravy postihování majetku a majetkových hodnot povinného nacházejících se ve společném jmění manželů a majetkových hodnot manžela povinného v exekučním řízení. Kapitola rovněž hodnotí vliv změn manželského majetkového režimu, zejména na základě uzavření smlouvy o manželském majetkovém režimu.

Kapitola čtvrtá v návaznosti na kapitolu předchozí uvádí a rozebírá jednotlivé možnosti obrany manžela povinného v exekučním řízení vůči nesprávnému postižení majetku ve společném

jmění povinného a jeho manžela a majetkových hodnot manžela povinného. Dále tato kapitola nabízí rozbor možností nejen dle aktuálně platné právní úpravy, ale uvádí rovněž možnosti, které měl manžel povinného před účinností novely provedené zákonem č. 139/2015 Sb.

Rigorózní práci uzavírá samostatná kapitola z oblasti insolvenčního práva. Kapitola pátá uvádí základní charakteristiku insolvenčního řízení a popisuje vztah insolvenčního a exekučního řízení. Přestože jsou insolvenční a exekuční řízení dvě samostatná, oddělená řízení, může insolvenční řízení pro osoby (manželé) představovat řešení exekucí vedených proti jednomu či oběma z manželů. Kapitola se zabývá institutem společného oddlužení manželů, který byl do právního řádu zaveden s účinností ke dni 1. 1. 2014.

Klíčová slova

společné jmění manželů, exekuční řízení, společné oddlužení manželů

Joint marital property in execution proceedings and discharge of spouses from debts

Abstract

This rigorous work deals with the institute of joint marital property in execution proceedings and it introduces the institute of joint debt relief for spouses within the field of insolvency law. The aim of the thesis is to: provide basic information about the substantive legal institute of joint marital property by introducing the individual regimes of joint marital property; to analyze the liability of spouses for debts and related possible enforcement of joint marital property within the framework of execution proceedings; to state defense options of the obligated spouse in enforcement proceedings; and finally, to outline potential solutions for debts, particularly in the form of discharging spouses from debts. in the form of a discharge of spouses from debts.

One of the most significant legal consequences of marriage is the creation of joint marital property. The enforcement of joint marital property and the penalty of the now exclusive property of the spouse liable in execution proceedings is related to substantive legal regulation, which itself represents a very extensive and complex issue. The enforcement of joint marital property must be addressed comprehensively, leaving the resolution of a number of issues to court jurisprudence.

The rigorous thesis is structured into five chapters and related subsections. The first chapter defines the concept of joint marital property and presents the results of a questionnaire survey. The second chapter introduces the individual regimes of joint marital property. In the second chapter, the material legal issue of the spouses' responsibility for debts in relation to joint marital property is analyzed, and at the same time it is indicated which debts do (not) fall into joint marital property according to current legal status.

The third chapter first characterizes the enforcement proceedings and discusses its individual participants. Furthermore, the chapter focuses on the possible enforcement of joint marital property within the framework of execution proceedings. The chapter provides an analysis of the legal regulation of seizing assets and property values of the designated obligated party in joint marital property, as well as the property values of the obligated party's spouse.

The chapter also evaluates the impact of changes in the marital property regime, especially based on the conclusion of a marital property agreement.

The fourth chapter, following on from the previous chapter, lists and analyzes the individual defense options available to the obligated party's spouse in enforcement proceedings against the improper seizure of property in the joint property of the obligor and his spouse and the property values of the obligor's spouse. Furthermore, this chapter offers an analysis of the options not only according to the current legal regulations, but also lists the options that the obligated party's spouse had before the amendment implemented by Act No. 139/2015 Coll.

The rigorous work concludes a separate chapter from the field of insolvency law. The fifth chapter provides a basic characterization of insolvency proceedings and describes the relationship between insolvency and execution proceedings. Although insolvency and execution proceedings are two separate and distinct proceedings, insolvency proceedings for persons (spouses) may represent a resolution of enforcement proceedings against one or both of the spouses. The chapter deals with the institution of joint debt relief for spouses which was introduced into the legal system with effect from 1 January 2014.

Key words

joint marital property, execution proceedings, discharge of spouses from debts